

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ

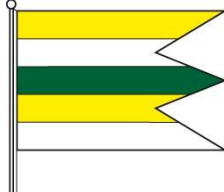
PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2021 - 2030

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ na roky 2021 - 2030
Územné vymedzenie :	Banskobystrický kraj, okres Banská Bystrica, obec Hiadeľ – ŠÚJ 508616
Územný plán obce schválený:	
Dátum schválenia PHRSR:	
Dátum platnosti:	2021 - 2030
Verzia	2.0.
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie

Hiadef	
Erb	Vlajka
	
Základné údaje	
Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Okres Banská Bystrica
Región:	Horehronie
Poloha:	48°48'34"S 19°18'57"V
Nadmorská výška:	490 m n. m.
Rozloha:	16,56 km ² (1 656 ha)
Počet obyvateľov:	515
Hustota obyvateľstva:	
Nacionále	
PŠČ	976 61
ŠÚJ	508616
ECV	BB
Tel. predvoľba	+421-48
Oficiálne adresy	
Adresa:	Obecný úrad
	Hiadef 68
Web:	Lučatín 976 61
E-mail:	hiadef@hiadef.sk starosta@hiadef.sk
Telefón:	048 / 419 11 41
Fax:	-

OBSAH

1 ÚVOD	5
ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ	13
2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE.....	14
2.1. HISTÓRIA OBCE.....	14
2.2. PRÍRODNÉ POMERY	16
2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	19
2.4. DOPRAVA.....	23
2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	30
2.6. OBYVATEĽSTVO.....	37
2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ	45
2.8. BÝVANIE	48
2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE	50
2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE.....	53
2.11. SOCIÁLNA SFÉRA.....	55
2.12. ZDRAVOTNÍCTVO	57
2.13. ŠPORT.....	57
2.14. KULTÚRA.....	58
2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA.....	60
2.16. STRAVOVACIE A REŠTauračné SLUŽBY	61
2.17. CESTOVNÝ RUCH	61
2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2016 – 2020	63
2.19. SAMOSPRÁVA	63
2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ.....	64
2.22. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR	65
3 SWOT ANALÝZY	66
3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ.....	68
3.2 DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE.....	69
3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	69
3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO.....	70
3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	71
3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	72
3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT	72
3.8 KULTÚRA.....	73
3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH.....	74
3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	75
3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE	76
3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE HIADEĽ.....	77
STRATEGICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ	84
4 VÍZIA A POSLANIE OBCE HIADEĽ.....	84
5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	88
STRATEGICKÝ CIEĽ	88
FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	89
PROGRAMOVÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ.....	96
5.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	97
5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	97
5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	98
5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	99
5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	99
5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	100
5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	101
5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	101
5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	102
5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	103
5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE.....	103
6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY	104
6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	104
6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE.....	105
6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	105
6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	106

6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	106
6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	107
6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	108
6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	108
6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	109
6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	110
REALIZAČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ	113
7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE HIADEĽ	113
7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR	114
7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN	116
8 AKČNÝ PLÁN	117
8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	117
8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	118
8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	120
8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	121
8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	122
8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	124
8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	125
8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	126
8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	128
8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	129
8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	130
FINANČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HIADEĽ	131
9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU	132
9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	132
9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	134
9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	135
9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	136
9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	138
9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	140
9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	141
9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA	142
9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	143
9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	144
9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	145
10 ZÁVER	151
11 POUŽITÁ LITERATÚRA	152

1 ÚVOD

Dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ s výhl'adom do roku 2030 (PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na naplnenie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Hiadeľ, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ na roky 2021 - 2030
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy, - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny boli zložené z vedenia obce, zamestnancov OcÚ, poslancov OZ a komisií, - spracovania PHRSR sa zúčastnili aj RO organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, - súčasťou prieskumu boli aj mimovládne organizácie a podnikateľské subjekty v obci, - zapojenie verejnosti a komunikácia s verejnosťou: zapojenie prostredníctvom dotazníkového prieskumu, informovanie prebiehalo formou www stránky, prostredníctvom zasadnutí OZ.
Obdobie spracovania	- PHRSR bol spracovaný v priebehu roka 2020 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke.
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie boli financované z rozpočtu obce KZ 41.

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHRSR

Harmonogram spracovania PHRSR												
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Bol spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.), ktorý definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály			
Verejné informačné tabule	áno		
Informačné formuláre, tabuľky údajov,	áno		

Internetové stránky	áno		
Využitie existujúcich médií			
Zverejňovanie informácií v miestnej tlači	áno	áno	
Stretnutia			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi/skupinami	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	áno	áno	áno
Rozhovory a prieskumy			
Dotazník pre záujmové skupiny	áno	áno	
Dotazník pre širokú verejnosť	áno	áno	
Poradné skupiny			
Miestne poradné skupiny	áno	áno	áno
Riešenie problémov			
Rokovanie bez prítomnosti moderátora/facilitátora	áno	áno	áno
Zdroj: vlastné spracovanie			

Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Hiadeľ je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov predstupových a štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na základe:

Miestnej úrovni

- **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce**, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- Program odpadového hospodárstva,
- **Viacročný rozpočet**

Národnej úrovne prostredníctvom dokumentov

- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).
- Národný program reforiem Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
- Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
- Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030, (2017) 11
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 (2016)
- Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
- Národná stratégia cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (2015)
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (2013)
- Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (2014)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy – aktualizácia (2018)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (2001)
- Konceptia ochrany prírody a krajiny do roku 2030 (2019)
- Konceptia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí (2017)
- Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike (2014)

- Koncepcia Štátnej politiky zdravia Slovenskej republiky (2008)
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V. (2019)
- Strategický rámec v oblasti starostlivosti o zdravie pre roky 2014 až 2030 (2013)
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030
- Dokumenty/stratégie/plány SR vzťahujúce sa k plneniu jednotlivých kritérií základných podmienok

Nadnárodnej úrovne

- K programovým dokumentom Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov patria:
- Zmluva o fungovaní Európskej únie
- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
- Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
- Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
- Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027
- Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003)
- Stratégia EÚ pre Dunajský región
- Revízia Akčného plánu Stratégie EÚ pre dunajský región (júl 2019)
- BIELA KNIHA: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému účinne využívajúceho zdroj, COM(2011) 144 v konečnom znení
- Európska zelená dohoda (European Green Deal) publikovaná v decembri 2019, ktorá stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálne hospodárstvo EÚ
- Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie,
- COM(2010) 2020 v konečnom znení
- Európska stratégia pre nízkoemisnú mobilitu (COM(2016) 501 z 20. 7. 2016)
- Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo do roku 2050,
- COM(2011) 112 v konečnom znení
- Energetický plán do roku 2050 COM(2011) 885 v konečnom znení
- Nástroj na prepájanie Európy v oblasti dekarbonizácie hospodárstva a podpory využívania čistej energie
- Horizont Európa (2021 – 2027)
- LIFE (oblasť ochrany biodiverzity, prechodu na obehové hospodárstvo, adaptácie na zmenu klímy a podpory obnoviteľných zdrojov energie)
- Erasmus (oblasť rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy zameraného na inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie)
- Program pre sociálnu zmenu a inovácie v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania
- Európsky pilier sociálnych práv (2017)

Programovacieho obdobia 2014 - 2020

- **Partnerská dohoda** na roky 2014-2020.
- **Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020**
- **Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020**
- **Integrovaný regionálny operačný program „IROP“**
- Sektorový operačný program, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný pre vopred určené sektory.
- **Regionálna integrovaná územná stratégia, 2014-2020**
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR BBSK),
- Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
- Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020

Nadnárodnej úrovni

Programové dokumenty Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov tvoria:

- Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
- Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
- Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,

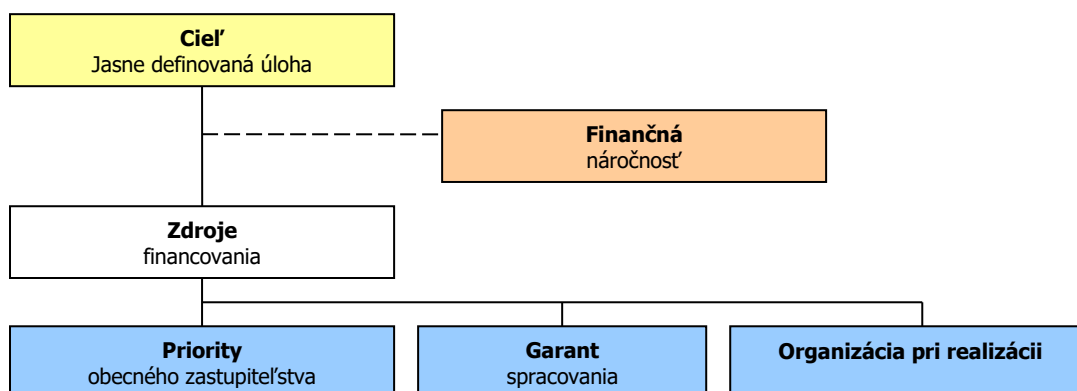

- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework), ktorý bude vytvorený na základe Národného rozvojového plánu v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštatný) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Strategické usmernenia Spoločenstva (SUS) – ROP odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j. „vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Implementácia

Implementácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ je zložitý a náročný proces. Za jeho realizáciu so zabezpečením všetkých väzieb na strategické a programové dokumenty SR a EÚ budú zodpovední predstavitelia samosprávy obce Hiadeľ. Návrh spôsobu implementácie bude treba dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou samosprávneho úradu, jeho kompetenciami v nadväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami. Pri posudzovaní jednotlivých projektov sme použili procesnú analýzu, ktorej hlavným cieľom bolo analyzovať proces premeny vstupov pomocou použitia súboru finančných, ľudských a technologických zdrojov.

Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (v znení č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.), sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: Na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí. Samosprávy nemajú spoločný zdroj financovania. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúci význam v kontexte priorit celého kraja zohráva významnú úlohu Banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii. Ďalšími doplnkovými zdrojmi, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne bez určenia výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

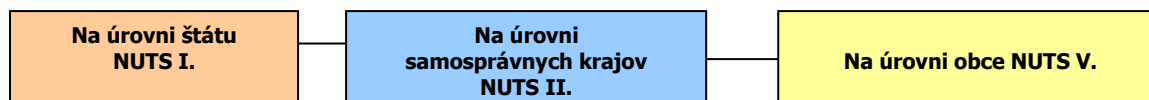
- Pri zostavovaní finančného plánu a zaistovaní finančnej podpory je potrebné zamerať sa na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec.

- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov postupuje samospráva podľa zákona číslo 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. O majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich úloh má obce okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov, zdroje Štrukturálnych fondov Európskej únie v rámci programovacieho obdobia 2014 - 2020.

Zdroje a dokumenty

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály

Pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ boli použité aj prognostické údaje. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Obec Hiadeľ má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a cieľov politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027:

Partnerská dohoda (ďalej len „PD“) - Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 (ďalej aj „PD SR“) je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý vypracuje Slovenská republika (ďalej len „SR“) za účasti partnerov a ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie (ďalej len „EÚ“) na programové obdobie 2021 – 2027. PD SR uzatvorí Slovenská republika s Európskou komisiou (ďalej aj „EK“).

Európska komisia zverejnila v máji 2018 návrh viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027 a návrh legislatívneho balíka pre politiku súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027.

Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú:

Investovanie do rastu a zamestnanosti

Európska územná spolupráca

Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

- 1. Inteligentnejšia Európa**
- 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa**
- 3. Prepojenejšia Európa**
- 4. Sociálnejšia Európa**
- 5. Európa bližšie k občanom.**

Jednotlivé členské štáty majú podľa návrhu všeobecného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza (ďalej len „návrh všeobecného nariadenia EÚ“) povinnosť predložiť svoje partnerské dohody v súlade s princípom partnerstva.

Na úrovni SR sa uskutočnil proces identifikácie investičných priorít SR na roky 2021 – 2027 v rámci piatich cieľov politiky súdržnosti, ktoré sú súčasťou návrhu PD SR. Tento proces pozostával z niekoľkých etáp, do ktorých bolo zapojené široké spektrum odborníkov z radov ústredných orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, akademickej obce, profesijných a záujmových združení, mimovládnych neziskových organizácií a pod. Aby sa zabezpečila čo najširšia reprezentatívnosť odborných pohľadov z celého Slovenska, bol v apríli 2019 uskutočnený online dotazníkový prieskum.

Výstupy dotazníkového prieskumu boli následne konzultované s príslušnými rezortmi – ministerstvami zodpovednými za tematické oblasti podpory v rámci jednotlivých cieľov politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. Súčasťou tohto procesu boli aj predbežné úvahy o tvorbe tzv. strategických projektov (projekty strategického významu). Pre príslušné ciele boli v spolupráci so sociálno-ekonomickými partnermi vypracované tzv. návrhové listy, v ktorých sa zadefinovali podrobnejšie návrhy opatrení aj s odôvodnením, prečo je potrebná ich realizácia, ďalej cieľová skupina, ktorej sa budú dotýkať, ale aj súlad s prílohou D Správy o Slovensku 2019 – požičným dokumentom EK.

Ďalším krokom bol analytický hierarchický proces, cieľom ktorého bolo prostredníctvom nezávislých hodnotiteľov (odborníci z analytických útvarov), prideliť identifikovaným prioritám v rámci jednotlivých cieľov váhy, tzn. zoradiť ich na základe troch hlavných kritérií – závažnosti, naliehavosti a realizovateľnosti. Výsledky tohto procesu boli predstavené v materiáli „Východiskový návrh priorit SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027“, ktorý schválila Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027 dňa 3. októbra 2019. Na základe tohto procesu bola zahájená aj príprava návrhu PD SR, ako hlavného strategického dokumentu SR pre využívanie fondov politiky súdržnosti EÚ po roku 2020.

Ciele PD SR

Cieľ politiky	Oblasť podpory
1. Inteligentnejšia Európa	Podpora opatrení na rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania pokročilých technológií Podpora budovania ľudských zdrojov vo výskume a vývoji Podpora budovania a modernizácie centrálnej infraštruktúry prevýskum a vývoj Podpora účasti slovenských subjektov v Európskom výskumnom a inovačnom priestore Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády Podpora rozvoja digitálneho a údajového hospodárstva a digitálna transformácia širšej ekonomiky, výskum a vývoj a aplikovanie moderných technológií s cieľom zvyšovať inovatívnu výkonnosť Slovenska a eliminovanie negatívneho dopadu digitalizácie na spoločnosť Modernizácia poskytovania verejných služieb Podpora budovania inteligentných regiónov a miest Podpora digitálnej pripojiteľnosti Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti najmä malých a stredných podnikov, vrátane produktívnych investícií Podpora malého a stredného podnikania Internacionalizácia malého a stredného podnikania Podpora sieťovania podnikateľských subjektov Rozvoj zručnosti pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ Podpora kvality terciárneho vzdelávania orientovaného na pracovný trh Digitálne a podnikateľské zručnosti
2. Ekologickejšia nízkouhlíková Európa	Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov Rozvoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenia mimo TEN-e Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám Zlepšenie kvality vôd a stavu v zásobovaní vodou a čistení odpadových vôd Prechod na obehové hospodárstvo s dôrazom na odpadové hospodárstvo Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb, Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží Zlepšenie kvality ovzdušia Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility Prioritné oblasti podpory z ENRAF: podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných biologických zdrojov, podpora udržateľných akvakultúrnych činností, ako aj spracovania produktov rybolovu a akvakultúry a uvádzania týchto produktov na trh
3. Prepojenejšia Európa	Cestná doprava Dobudovanie diaľničných spojení TEN-T Výstavba rýchlostných ciest Modernizácia a výstavba ciest I. triedy vrátane modernizácie mostov Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti Železničná doprava Modernizácia železničnej infraštruktúry zaradenej do siete TEN-T a železničných uzlov Podpora regionálnej železničnej dopravy Vodná doprava Modernizácia infraštruktúry vodnej dopravy zaradenej do TEN-T Pomoc prevádzkovateľom plavidiel vnútrozemskej plavby pri zavádzaní technológií ekologizácie plavidiel

4. Sociálnejšia Európa	Adaptabilný a prístupný trh práce Kvalitné inkluzívne vzdelanie Záruka pre mladých Aktívne začlenenie a dostupné služby Potravinová a materiálna deprivácia Sociálne inovácie a experimenty
5. Európa bližšie k občanom	Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov Prevencia negatívnych spoločenských javov a vytváranie bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov Regionálna a miestna infraštruktúra pre pohybové aktivity a voľný čas Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich kultúrne dedičstvo, komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch Umožniť regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne vplyvy prechodu k cieľu Únie v oblasti klímy a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050 na základe Parížskej dohody
Fond spravodlivej transformácie (FST)	

Zdroj: Oznámenie o strategickom dokumente, Partnerská dohoda 2021 - 2027, s.7 - 8, 2020.

Uplatnenie integrovaného prístupu

rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien, cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom, až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 - 2027. Politika súdržnosti EÚ má aj naďalej podporovať svoje dva hlavné ciele, ktorými sú: Investovanie do rastu a zamestnanosti a Európska územná spolupráca. Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ: 1. Inteligentnejšia Európa, 2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa, 4. Sociálnejšia Európa a 5. Európa bližšie k občanom.

rozmer – 2

PHRSR obce Hiadeľ integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni, ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR obce Hiadeľ 2021 – 2030 nadväzuje na predchádzajúce PHSR obce, viacročný rozpočet. PHRSR obce integruje strategické dokumenty EÚ spoločne s dokumentmi z národnej úrovne.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín, ako sú obyvatelia, rozpočtová organizácia v pôsobnosti obce, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. V prípravnej fáze spracovania PHRSR sa integrovaný prístup využil prostredníctvom dotazníkového prieskumu, v rámci schvaľovacej fázy PHRSR bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

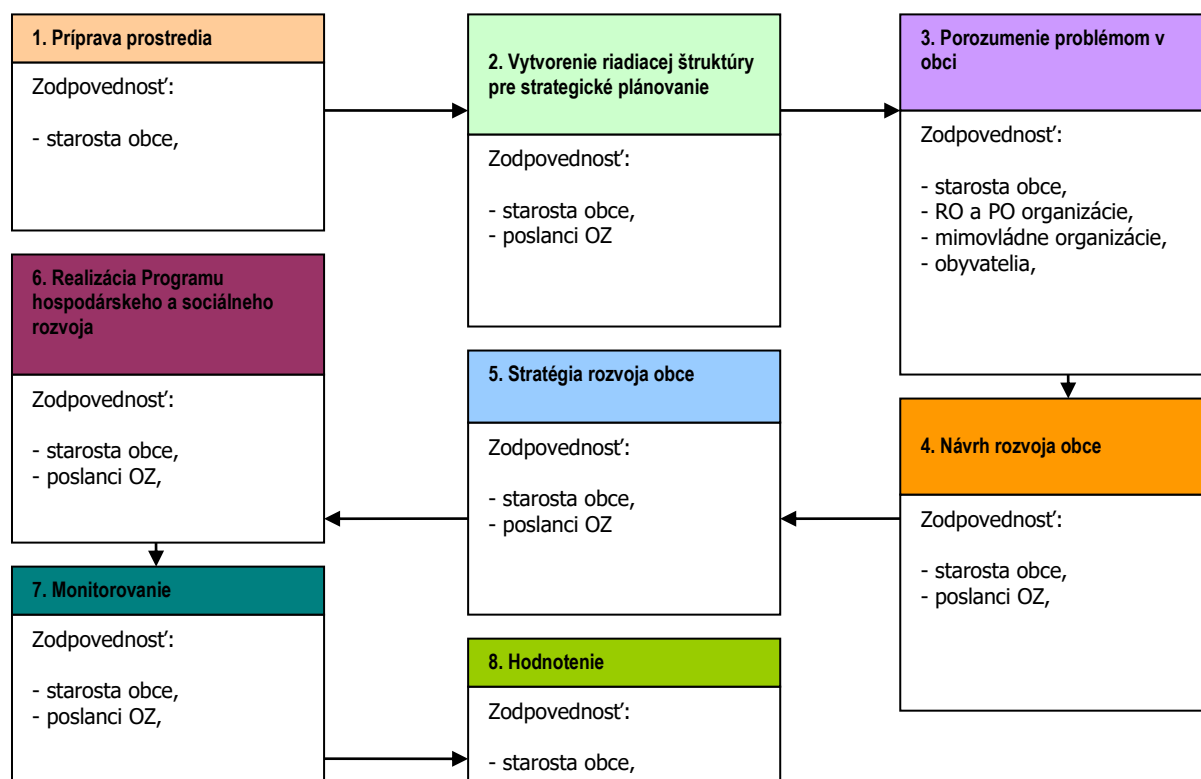
rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

1	Vyvolanie dopytu v obci Hiadeľ. Sformovanie prvej pracovnej skupiny. Určenie, koho je treba do prípravy PHRSR zapojiť. Spôsob oslovenia a prizvania ďalších účastníkov – dotazníkový prieskum. Príprava informačnej stratégie.
2	Zapojenie všetkých účastníkov procesu. Vytvorenie organizačnej a riadiacej štruktúry pre spracovanie PHRSR. Stanovenie pravidiel rokovania riadiacej štruktúry.
3	Predstavenie cieľov, záujmov a potrieb všetkých účastníkov. Vytvorenie a zverejnenie mechanizmov pre aktívnu spoluúčasť verejnosti. Uskutočnenie analýzy potrieb a zhodnotenie existujúcich zdrojov. Zhodnotenie silných a slabých stránok obce.
4	Vymenovanie príležitostí a rizík a naznačenie trendov pre rozvoj obce v jednotlivých oblastiach. Hlavné hodnoty, ktoré tvoria jej základ a ktoré určujú pri spracovaní PHRSR smer, ktorým sa budú jednotlivé oblasti uberať, cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a priority rozvoja, prekážky, ktoré bude nutné prekonať pri rozvoji, regionálne aj nadregionálne zdroje, ktoré je možné využiť na rozvoj. Plán postupných krokov a úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a priorít.
5	Systém sledovania realizácie PHRSR. Spracovanie konečnej verzie PHRSR. Predloženie textu PHRSR na pripomienkovanie verejnosti. Schválenie PHRSR zastupiteľstvom.
6	Uskutočňovanie plánu. Ročné vyhodnocovanie plánu. Informovanie verejnosti o uskutočňovaní PHRSR. Pribežné vyhľadávania a zapájanie nových partnerov. Nástroje umožňujúce uskutočniť zmeny v pôvodnom PHRSR.

Zdroj: Woleková, Mezianová, 2004, s.14 – 17.

**Analytická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ
2021 - 2030**

2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

Nachádza sa 21 km severovýchodne od Banskej Bystrice v údolí potoka Vážna. Údolie potoka Vážna (9,6 km) tvorí hranicu medzi Starohorskými vrchmi a d'umbierskou časťou Nízkych Tatier. Väčšinu chotára obce (1 510 ha) tvoria ihličnaté a zmiešané lesy (10.2.2021, <https://sk.wikipedia.org/wiki/Hiadeľ%C4%BE>).

Základná charakteristika obce Hiadeľ (k 31.12.2019)

Kód obce	
Názov okresu	Banská Bystrica
Názov kraja	Banskobystrický
Mikroregión	Rentar
Štatút obce	Obec
PSČ	976 61
Telefónne smerové číslo	+421-48
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1424
Nadmorská výška obce - mesta v m	490
Celková výmera územia obce [ha]	1656
Hustota obyvateľstva na km ²	31,7
Súradnice:	48°48'35.5"N 19°18'56.4"E
Zdroj: ŠÚ SR	

Nachádza sa 21 km severovýchodne od Banskej Bystrice v Hiadeľskej doline, ktorou preteká potok Vážna. Dolina tvorí hranicu medzi Starohorskými vrchmi a d'umbierskou časťou Nízkych Tatier. Banícka osada vznikla v sedle medzi Kozím chrbtom a Prašivou, ktorým viedla stará cesta, spájajúca Horehronie s Liptovom. Prví osadníci boli zo severu a hovorili goralským nárečím. Keď prekročili hrebeň Nízkych Tatier a našli túto dolinu, rozhodli sa usadiť natrvalo. Svojej dedine dali názov Gegel, čo znamená jedľa. Z toho slova vznikol aj dnešný názov Hiadeľ. Prvá písomná zmienka o obci Hiadeľ je z roku 1424 a prví obyvatelia boli drevorubači, pastieri a baníci. V okolitých kopcoch sú ešte pozostatky starých baní. Väčšina z nich je už čiastočne zavalená. Ťažilo sa tu najmä striebro a zlato, v 16. storočí už len antimón. Obec je známa nielen krásnou prírodou a povstaleckou históriou, ale aj hiadľovským krumplovníkom, ktorého receptúru oživil v obci v podobe atraktívnej spoločenskej akcie. Krumplovník bol tradičnou obživou Hiadľovcov, ako sa sami Hiadeľčania nazývajú, a dodnes si ho v tamjších rodinách často pripravujú ako pochúťku. Ide o na plechu pečené cesto zo zemiakov nastrúhaných na hrubšom strúhadle, múky, rasce, soli a korenín (20.1.2021, <http://naucnechodniky.eu/turisticko-naucny-chodnik-hiadelskou-dolinou/>).

2.1 HISTÓRIA OBCE

Vznik obce a história názvu obce

Obec Hiadeľ vznikla pravdepodobne začiatkom 2. polovice 14. storočia a patrila Ľupčianskemu panstvu. Prvá písomná správa, v ktorej sa spomína obec Hiadeľ, je z r.1424. Pôvodný názov obce nie je jednoznačne známy. Vo viacerých dokumentoch z rôzneho obdobia sú uvedené varianty ako Hedel (1424), Hedewl, Hedellehota (1455), Hodlerdolf (1563), Hodlergrund (1622). Od r. 1621, kedy Hiadeľ patrila do zvolensko – Ľupčianskej matriky, sa v nej často uvádzalo namiesto Hiadeľ, Giadel. Inou alternatívou pôvodu názvu obce je, že je odvodený od mena kňažná Hedel, ktorej tu patrila časť panstva. Selčiansky rímskokatolícky farár, jazykovedec a etnograf František Šujanský (Slovenské pohľady roč. XVIII. 1987) spája meno obce s jedľou, pretože samotný Hiadeľ sa nachádza v strede rozsiahlych jedľových lesov (10.2.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/historia-obce.html>).

Sociálne a hospodárske pomery

V stredoveku sa tu ťažilo striebro. Avšak po vyčerpaní ložísk striebra, muži o túto prácu prišli, a preto museli hľadať iné pracovné príležitosti. Od konca 16. storočia až po rok 1918 sa rozvinulo drevorubačstvo. Mnohí muži aj neskôr naďalej pracovali ako drevorubači, povozníci, ale aj ako robotníci v Podbrezovských železiarňach alebo ako sezónni poľnohospodárski robotníci. Hiadeľ v minulosti patril k najzaostalejším a najchudobnejším obciam okresu. V katastri obce bolo zaznamenané veľmi málo ornej pôdy a aj tá, ktorá bola, bola málo úrodná. Takmer sústavne tu pretrvávala nezamestnanosť. Nízka životná úroveň, nedostatok lekárskej starostlivosti a hygieny mali za následok vysokú úmrtnosť a nízku pôrodnosť. K zlepšeniu sociálnych podmienok a životnej úrovne sa snažili prispieť aj ženy. Ich úlohou bolo starať sa o deti a o gazdovstvo v neprítomnosti mužov.

Privyrábali si aj tkaním plátna a handričkových kobercov, ktoré neskôr predávali na trhu (10.2.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/historia-obce.html>).

Slovenské národné povstanie

Hiadel' so svojím okolím sa významnou mierou zapísal do histórie Slovenského národného povstania. V prvej polovici augusta 1944 pomáhali obyvatelia Hiadľa partizánom pri ich zásobovaní potravinami a pri vynášaní zbraní a streliva na Prašivú. Mnohí z občanov sa tiež prihlásili k partizánskemu oddielu kapitána A.S. Jegorova. Ostatní bojaschopní muži nastúpili do radov povstaleckej armády. V druhej polovici augusta 1944 kapitán A.S. Jegorov premiestnil z Jasenskej doliny a Bukovskej doliny svoj oddiel so štábom do Hiadľskej doliny. Táto dolina mala výhodnejšie strategické polozenie, pretože spájala Liptov cez Hiadľské sedlo a Korytnicu s Pohroním. Bol tu tiež založený výcvikový tábor pre partizánskych bojovníkov vrátane poľnej nemocnice. Dňa 28. augusta 1944 sa partizánske oddiely, sformované v Hiadľskej doline, pod vedením kapitána Ržeckého zúčastnili obsadenia Banskej Bystrice. Z partizánskych jednotiek, ktoré boli rozmiestnené v Hiadľskej doline sa na základe rozhodnutia UŠPH v Kyjeve vytvorila I. Československá partizánska brigáda Stalin. Jej velením bol poverený major A. S. Jegorov. Brigáda neskôr patrila k najväčším brigádám na Slovensku. Po vyhlásení Slovenského národného povstania bol štáb majora A.S. Jegorova, ako aj poľná nemocnica, načas premiestnený do budovy Základnej školy v Hiadli. V októbri 1944 boli v Hiadľskej doline vybudované dva vojenské sklady pre potraviny a vojenský materiál, ktoré si koncom októbra 1944 rozobrali partizánske a vojenské jednotky ustupujúce na Prašivú. Dňa 26. októbra 1944 ustupoval zo Zvolena cez Hiadel' prapór II. Československej paradesantnej brigády spolu s krycou jednotkou II. Taktickej skupiny, ktorý ustupoval pred fašistami. V úseku od horárne až po Hiadľské sedlo zvädzali partizáni s fašistami tuhé boje. Nepriateľské vojská postupovali na sedlo z troch strán - od Hiadľ'a, Kozieho chrbta a od Korytnice. Dňa 29. októbra 1944 bolo Hiadľské sedlo ostreľované z mínometov. Počas týchto bojov fašistické jednotky pod Hiadľským sedlom a pod Kozím chrbtom zajali mnoho rasovo prenasledovaných občanov, ktorých spolu so zajatými ranenými partizánmi a povstaleckými vojakmi postrieľali a zahrabali do štyroch masových hrobov. V masových hroboch bolo pochovaných 64 občanov židovského pôvodu, 18 partizánov a povstaleckých vojakov. Obyvatelia Hiadľ'a stále pomáhali partizánom aj po ich ústupe do hôr. V zimných mesiacoch rokov 1944 - 1945 zásobovali partizánov potravinami, teplým oblečením, aj ďalším potrebným materiálom. Zároveň vo svojich domovoch ukrývali a ošetrovali ranených partizánov. Z úcty padlým vojakom v SNP a na ich pamiatku boli v obci a jej okolí postavené a odhalené viaceré pamätníky a pamätné tabule (10.2.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/historia-obce.html>).

Vymedzenie územia

Obec Hiadel' sa nachádza na južnom svahu Nízkych Tatier, 20 km na severovýchod od Banskej Bystrice. Obec je lokalizovaná pri hradskej v údolí potoka Vážna, medzi vrchovinnými plochami reliéfu, ktorý vystupuje od 438 m na juhu obce cez Hôrku 1005 m na severovýchod, Kochuľu 975 m, Holicu 1 425 m na východnej hranici až po kótu 1 670 m na severovýchod. Nadmorská výška obce je 490 m. Celková výmera chotára obce predstavuje 1510 ha. Úzky chotár obce siaha až po hrebeň Nízkych Tatier. Hiadel' je svojou polohou pomerne izolovaná od okolitých obcí, s ktorými je spojená jedinou štátnou cestou z Lučatína. Do susednej obce Moštenica vedie z Hiadľ'a cesta. Cez Hiadľské sedlo (1099 m) medzi Kozím chrbtom (1330 m) a Prašivou (1652 m) vedie z Hiadľ'a modro značkováná lesná cesta do Korytnice. Údolie potoka Vážna (9,6 km) a Hiadľské sedlo (1099 m) tvoria hranicu medzi západnou časťou Nízkych Tatier (Starohorské vrchy) a strednou – d'umbierskou časťou Nízkych Tatier. Obec Hiadel' patrí do mikroregiónu RENTaR, ktorá zahŕňa katastrálne územia ôsmich obcí – Brusno, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník a Strelníky (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.7).

Zaujímavé územie obce Hiadel' je vymedzené hranicou katastrálneho územia. Celková výmera katastrálneho územia je 1.510 m². Prirodzenou dominantou katastrálneho územia je prírodný recipient potoka Vážna, ktorý odvádza povrchové vody miestnymi vodnými tokmi z jednotlivých povodí. Ich stále ako aj zvýšené prietoky na hornom konci obce zachytáva vodná nádrž v objeme 601 m³ (ÚPN, 2014, s.22).

2.2 PRÍRODNÉ POMERY

Geomorfologické pomery

Z geomorfologického hľadiska spadá územie do územia Nízkych Tatier (severovýchodná časť). V severnej časti územia dochádza k styku dvoch pohorí - Starohorské vrchy a Ďumbierske Tatry.

Starohorské vrchy - sú jadrové pohorie na strednom Slovensku. Z geomorfologického hľadiska je to geomorfologický celok v provincii Západné Karpaty, subprovincii Vnútorne Západné Karpaty a Fatransko-tatranskej oblasti. Najvyšším vrchom je Kozí chrbát (1 330,4 m n. m.). Ide o plošne málo rozsiahle pohorie. Na severe hraničí s Veľkou Fatrou, na západe s Kremnickými vrchmi, na juhu so Zvolenskou kotlinou a na východe s Nízkymi Tatrami. Hranica prechádza údolím Starohorského potoka, odtiaľ cez hrebeň Japeňa do doliny Cenova, potom na východné svahy Kremnických vrchov na západnom okraji obcí Kordíky a Králiky. Odtiaľ hranica zo severu obchádza prevažnú väčšinu intravilánu mesta Banská Bystrica, odkiaľ smeruje k obciam Podkonice a Moštenica, následne údolím Vážnej do **Hiadel'ského sedla** (1 099 m n. m.). Zo sedla prechádza územím južne od osady Korytnica-kúpele do údolia potoka Žarnovka a do obce Donovaly, kde schádza do údolia Starohorského potoka. Geomorfologický celok sa vnútorne člení na jediný podcelok, Kordícku brázd v juhozápadnej časti v povodí Tajovského potoka (20.1.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Starohorsk%C3%A9_vrchy).

Hiadel'ské sedlo (1 099 m n. m.) je sedlo v hlavnom hrebeni Nízkych Tatier. Nachádza sa medzi Kozím chrbtom (1 330 m n. m.) a Prašivou (1 652 m n. m.). Spája Hiadel'skú a Korytnickú dolinu a zároveň oddeľuje Starohorské vrchy na západe a Ďumbierske Tatry na východe. Popod sedlo sa plánuje výstavba rýchlostnej cesty R1, ktorá by tunelom prekonala hrebeň Nízkych Tatier a prepojila mestá Banská Bystrica a Ružomberok (21.1.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Hiade%C4%B8sk%C3%A9_sedlo).

Prístup

modrá turistická značka:

z obce Hiadef cez Hiadel'skú dolinu za cca 2 h.

z Korytnice cez sedlo pod Babou za cca 1.40 h.

Ďumbierske Tatry - pohorie sa tiahne v dĺžke asi 50 km smerom zo západu na východ medzi údoliami Váhu a Hrona. Na severe susedí s Liptovskou kotlinou (podcelok Podtatranskej kotliny), východným smerom nadväzuje sedlom Čertovica oddelená Kráľovohorská časť Tatier. Na juhu leží Horehronské podolie s podcelkami Bystrianske podhorie a Lopejská kotlina a juhozápadným okrajom Ďumbierske Tatry susedia s Bystričským podolím, patriacim do Zvolenskej kotliny. Na západe sú **Hiadel'ským sedlom** oddelené Starohorské vrchy, Korytnickou dolinou Zvolen a Revúckou dolinou Revúcke podolie, oba patriace Veľkej Fatre. Z geomorfologického hľadiska je pohorie podcelkom Nízkych Tatier.

Geologické pomery

Obec Hiadef je súčasťou Nízkych Tatier. Na stavbe Nízkych Tatier sa zúčastňujú všetky hlavné tektonické jednotky vnútorných Karpát, a to tatridy, veporidy, krížňanský a chočský príkrov a gemeridy.

Geologické pomery Starohorských vrchov - menšia južná časť pohoria je súčasťou pásma veporika, kým rozsiahlejšia severná časť súčasťou pásma jadrových pohorí. Na západe sem okrajovo zasahujú neovulkanity (Kordícka brázd). Z hľadiska geologickej stavby je pás na južnom okraji, ako aj severovýchodný výbežok pohoria, tvorený prevažne vápencami a slieňovcami z obdobia kriedy. Východná časť pohoria je formovaná vápencami a dolomitmi z obdobia triasu a jury, podobne je formovaná aj najzápadnejšia časť (na západ od Banskej Bystrice). Územie severne od Banskej Bystrice je tvorené bridlicami a pieskovcami z obdobia prvohôr (15.1.2021, https://sk.wikipedia.org/wiki/Starohorsk%C3%A9_vrchy).

Tatridy, ktorých kryštalinikum tvorí jadro pohoria, budujú západnú a centrálnu časť Nízkych Tatier, veporidy východnú časť (od sedla Čertovica na východ), križňanský a chočský príkrov najmä severné a sčasti juhozápadné svahy, gemeridy južné a východné úpätia masívu Kráľovej hole.

Kryštalinikum tatridnej časti Nízkych Tatier tvoria kryštalické bridlice, ktoré budujú južné svahy masívu Ďumbiera a Chabenca, a granitoidné horniny, budujúce hrebeň a horné časti severných svahov. Kryštalinikum tu má obdobný predmetamorfný vývoj ako v iných jadrových pohoriach a počas svojho

vývoja prešlo niekoľkými metamorfózami. Premeny tu však boli intenzívnejšie, nastala značná migmatizácia až granitizácia pôvodných sedimentárnych súvrství. Všetky kryštalické bridlice sú tu premenené katazonálne, t. j. v hlbších zónach zemskej kôry.

Pôvodné sedimenty proterozoickej geosynklinály sa tektonickými procesmi dostali do veľkých hĺbok, a preto sa prenikavejšie metamorfovali. Pritom vznikla z pôvodných sedimentárnych hornín celá škála premenených hornín. Sú to pararuly ktoré majú rôzny charakter podľa pôvodného materiálu, a najmä dvojsľudové a biotitické ruly, kvarcity a kvarcitické ruly, miestami s polohami amfibolitov.

Ďalej vznikli horniny, ktoré okrem premenených zvyškov pôvodného sedimentárneho materiálu obsahujú aj materiál žulový (apliticko-pegmatitický). Týmto spôsobom vznikli rozličné druhy migmatitov. Najmenej migmatizovaným členom tejto série sú horniny, v ktorých pôvodný materiál (paleosom), bohatý na tmavú slúdu, úplne prevláda nad aplitickým materiálom (neosomom), tvoriacim len malé šošovkovité útvary alebo slabé žilky.

Ďalší typ migmatitov obsahuje už viac aplitického materiálu, takže obe zložky sa viac-menej rovnomerne strie-dajú v tenkých, silne poprehýbaných vrstvičkách. Sú to migmatity arteritického (tepnovitého) typu. Pribúdaním aplitického materiálu (kremenno-živcového) vznikajú horniny podobné žulám, ktoré sa nazývajú žuloruly alebo migmatické ortoruly. Slúdy v nich, ktoré sa považujú za zvyšky pararulového materiálu, netvoria už súvislé vrstvičky, ale sú v hornine roztrúsené. Pri vyššom stupni premeny tu vznikli žuloruly hrubšieho zrna, obsahujúce na niektorých miestach živcové alebo kremenno-živcové oká veľké až niekoľko centimetrov. V najkrajnejšom prípade prevláda v žulorulách aplitický materiál a biotit tvorí krátke, hrubo lupenité zhluky, ktoré sú nedokonale usmernené.

Proces, pri ktorom z pôvodných sedimentárnych hornín vznikajú horniny žulového charakteru, sa nazýva granitizácia. Úplným pretavením sedimentárnych hornín vzniká magmatická hmota, ktorá môže ako celok prenikať nepretavenými pevnými horninami zemskej kôry. Takéto prenikanie sa nazýva intrúzia. V Nízkych Tatrách sa za produkt granitizácie považujú dvojsľudové žuly, nazývané žula typu „Kraličky“, ktorá má určité zvláštnosti. Obsahuje ihličky silimanitu a muskovit s kremeňom ktoré sa v nej prstovite prerastajú.

Geneticky je asi súvislosť medzi žulou typu „Kraličky“ a aplitickými pegmatitickými žilami, ktoré prerážajú migmatity a žuloruly. Táto žula tvorí asi ich rozsiahlejšie partie vo väčších hĺbkach.

Granitoidné horniny tvoria rozsiahle telesá, najmä v najvyššej časti hrebeňa Nízkych Tatier, v severnej časti masívu Ďumbiera, Chopku, Chabenca a **v masíve Prašivej**. Telesá granitoidných hornín majú väčšinou smer V - Z, približne rovnobežný so smerom pruho kryštalických bridlíc, ako aj so smerom tektonických prvkov **d'umbierskeho pásma**, ktoré vznikli za alpínskeho vrásnenia. Vnikli do komplexu kryštalických bridlíc po skončení hlavnej fázy hercynského vrásnenia, t. j. v období spodného karbónu. Preto sa označujú ako neskoroorogénne granitoidné horniny.

Odlíšujeme v nich dva základné typy: d'umbiersky a prašivský.

Ďumbiersky typ je biotitický granodiorit až kremenný diorit. Je to svetlosivá, strednozrnná hornina, zložená z plagioklasu, kremeňa, biotitu, so stopami draselného živca. Často obsahuje aj druhotné minerály, drobnošupinovitú svetlú slúdu (sericit), chlorit, epidot, albit a i. Ďumbiersky granodiorit miestami obsahuje zvyšky plášťa, ktoré sú v rôznej miere prepracované magmou. Obsahuje i množstvo žil alebo menších telies aplitov a pegmatitov.

Prašivský typ (kyslejší, bohatší na SiO₂) je strednozrnná až hrubozrnná biotitická až dvojsľudová žula, zložená z pletového alebo ružového draselného živca (mikroclin a ortoklas), zelenkastého vápenato-sodného živca (plagioklas), kremeňa, biotitu a muskovitu. Pomer oboch živcov je približne v rovnováhe. Niekedy draselný živec dosahuje niekoľko centimetrovú veľkosť, a preto má hornina miestami porfyrovitý charakter. Prašivská žula je rozšírená v západnej časti kryštalického jadra Nízkych Tatier a považuje sa za mladšiu ako d'umbierska. Okrem uvedených prevládajúcich granitoidných hornín sa medzi hlbinnými magmatickými horninami vyskytujú v nevelkých množstvách drobné telesá strednobázických až bazických hornín, ako kremenné biotiticko-amfibolické diority, amfibolické diority a gabrá.

Na styku opísaných neskoroorogénnych granitoidov s kryštalickými bridlicami vznikli premiešaním starších rúl a granitoidnej magmy migmatity. Od starších migmatitov sa líšia hrubším zrnom a väčšou idiomorfiou plagioklasov (t. j. vývinom kryštálov podľa vlastných, vnútornej stavbe zodpovedajúcich tvarov). Predintruzívna zložka je roztriedená nerovnomerne a vystupuje v podobe biotitických šmúh. Pásma týchto zmiešaných (hybridných) hornín-migmatitov sú obyčajne úzke a vyskytujú sa pri južnom obmedzení granitoidného masívu (20.1.2021, http://www.minerality.sk/files/lok/301-400/302_slovgeo_n_tatry.htm).

Kryštalínium nízkotatranského jadra okrem opísaného celku vystupuje ešte spod druhohôr v najzápadnejšej časti Nízkych Tatier, ktorá sa niekedy v geologickej literatúre označuje ako Starohorské pohorie. Kryštalínium na tomto území patrí však ku dvom tektonickým jednotkám, oddeleným presunovou príkrovovou plochou, vychádzajúcou na povrch medzi Balážmi a Bulami.

Východná časť **starohorského kryštalínika** patrí k nízkotatranskému jadru. Tvoria ju granitoidné horniny, medzi ktorými prevláda prašivský typ žuly nad d'umbierskym granodioritom. Z kryštalických bridlíc sú tu zastúpené okaté ortoruly, žuloruly a migmatity, podobne ako na južných svahoch Nízkych Tatier. Pri alpínskych tektonických procesoch sa tieto horniny spätne premenili na fylonity.

Západná časť **starohorského kryštalínika** patrí ku krížňanskému príkrovu. Je to jediné miesto v Západných Karpatoch, kde sa vyskytuje i kryštalický podklad druhohôr krížňanského príkrovu. Sú tu zastúpené len kryštalické bridlice, a to migmatity, biotitické ruly, žuloruly a drobné telesá amfibolitov. Východná časť kryštalínika Nízkych Tatier patrí k tektonickej jednotke veporíd. Kryštalínium veporíd je tu oddelené od tatridného kryštalínika d'umbierskeho pásma čertovickou príkrovovou líniou, ktorá sa na povrchu ťahne od Mýta pod Ďumbierom na sedlo Čertovice, pokračuje ďalej na východ a oblúkom sa stáča na západ k Vyšnej Boci, kde je prekrytá chočským príkrovom.

Spodný trias je zastúpený jemnozrnnými i hrubozrnnými kremencami, v ktorých sa vyskytujú polohy sericitických a seriditicko-chloritických fylitov. Stredný a čiastočne i vrchný trias zastupujú dolomity zvyčajného vývoja, ktoré zaberajú rozsiahle plochy. Kde-tu sú v nich vyvinuté lunzské vrstvy, ktoré umožňujú v tých miestach rozlíšiť vrchnotriasové dolomity od strednotriasových. K vrchnému triasu patrí ďalej karpatský keuper vo vývoji pestrých bridlíc s polohami kremencov a dolomitov.

Juru naspodku (lias) zastupujú tmavosivé až čierne doskovité a bridličnaté vápence, často s hnedými škvŕnami na plochách bridličnatosti. Vyššie sa vyvinuli tmavé doskovité krinoidové vápence, rozšírené najmä v okolí Pálenice. Strednú a vrchnú juru (doger-malm) tvoria sivé a pleťovoružové lavicovité i bridličnaté vápence s červenými rohovcami, ktoré v nadloží prechádzajú do svetlých ružových vápencov bez rohovcov. Najvyššiu časť série predstavuje súvrstvie svetlých i tmavosivých vápencov, slieni-tých vápencov a slieňov, ktoré sú značne dynamicky (t. j. tlakom) premenené.

Juhozápadný okraj kryštalínika **masívu Prašivej** a kryštalínium Starohorského pohoria medzi Jelenskou skalou a Donovalmi má obalovú sériu donovalsú, ktorá je pokračovaním série Červenej Magury. Tvorí ju najmä spodnotriasové súvrstvie kremencov a pestrých bridlíc, strednotriasové tmavé vápence a dolomity, krinoidové a svetlé vápence jury (20.1.2021, http://www.minerality.sk/files/lok/301-400/323_slovgeo_n_tatry_3.htm).

Pôdne pomery

Najrozšírenejšie pôdy v katastri sú kambizeme. Kambizeme patria k najrozšírenejšiemu pôdnemu typu v oblasti. Nachádzajú sa na rôznych substrátoch, najviac na zvetralinách hornín kryštalínika a ich svahovinách (plytké a kamenité kambizeme dystrické, hlinité až hlinitopiesočnaté) a tiež na substrátoch vulkanických hornín. Sú to pôdy len podpriemerne úrodné a z hľadiska ekologickej stability ich radíme k pôdam málo odolným voči degradácii. Dôvodom je ich nízka pufrčná schopnosť (sú to spravidla kyslé minerálne chudobné pôdy s nízkym obsahom humusu) a silná až extrémna erózna ohrozenosť (prevažne ide o plytké pôdy s nestabilnou pôdnou štruktúrou, na strmých svahoch). Podľa typologicko - produkčnej kategorizácie patria do kategórie O4 až T4 (produkčné orné pôdy až málo produkčné trvalé trávne porasty). Produkčný potenciál je v rozmedzí hodnôt 10 - 60 (zo 100 bodovej škály). V oblasti sa nachádzajú hlavne na pozemkoch poľnohospodárskej pôdy medzi

plochami súvislého lesa, ako fragmenty PP v lesných celkoch, resp. na kontakte s lesom na celom území. Z toho dôvodu sú najčastejšie využívané ako lúky alebo pasienky.

Pôdne druhy

Podľa percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na tzv. pôdne druhy. Pre tento účel je zostavených viacero národných i medzinárodných klasifikácií. Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm). Pozitívom takejto klasifikácie je dobrá zrozumiteľnosť pre užívateľov v praxi. Dovoľuje pomerne presne klasifikovať pôdne druhy už v teréne. Kategorizácia pôdných druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm a zastúpenie pôdných druhov na poľnohospodárskych pôdach Slovenska je nasledovné:

Kategorizácia pôdných druhov		
Kategória zrnitosti	Obsah častíc < 0,01 mm	Zastúpenie v %
pôdy ľahké	- piesočnaté (0 - 10%)	6,4
	- hlinitopiesočnaté (10 - 20%)	
pôdy stredne ťažké	- piesočnatohlinité (20 - 30%)	73,2
	- hlinité (30 - 45%)	
pôdy ťažké	- ílovitohlinité (45 - 60%)	17,1
	- ílovité (60 - 75%)	
pôdy veľmi ťažké	- íly (> 75%)	3,3

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Zastúpenie pôdných druhov v okrese v %					
	Kategória erózneho ohrozenia				
	ľahké piesočnaté, hlinitopiesočnaté	stredne ťažké piesočnatohlinité	hlinité	ťažké ílovitohlinité	veľmi ťažké ílovité, íly
Banská Bystrica	4,49	60,68	26,81	8,02	-
Banskobystrický kraj	10,02	56,75	16,91	15,79	0,52

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Pôdne typy

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetické i agronomickej kategorizácie pôd. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t.j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíja a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Nižšími kategóriami klasifikačného systému pôd sú subtyp, varieta, forma. Na Slovensku je nasledujúca štruktúra pôdných typov poľnohospodárskych pôd: (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx, 10.2.2015):

Zastúpenie pôdných typov v okresoch a krajoch SR (% z poľnohospodárskej pôdy)																
Okres	FM	ČA	ČM	RM	HM	LM	KM	PZ	PG	RA	OM	SK,SC	LI,RN	GL	KT	zrážy
Banská Bystrica	7,10	0,40	-	0,03	-	0,20	59,91	0,84	1,44	20,96	0,03	-	0,02	0,54	-	8,54
Banskobystr. kraj	11,02	1,64	0,29	4,22	12,73	4,98	47,07	0,27	10,31	2,97	-	-	0,23	1,65	0,14	2,46

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd

Pre účely praktickej realizácie poznatkov o produkčnej schopnosti pôd bolo potrebné vykonať integrované hodnotenia vzťahov medzi vlastnosťami pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ), faktormi prostredia a dostupnými údajmi o úrodách plodín a tak vytvoriť relevantnú sústavu hodnotenia produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd, ktorá je vyjadrená v 100-bodovej stupnici, (od 100 do 1 BH BPEJ), resp. v príslušných kategóriách. Vyššie bodové hodnoty vyjadrujú vyšší produkčný potenciál pôdy a nižšie naopak nižší produkčný potenciál pôdy (http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/bh/bh.aspx, 5.2.2015).

Zastúpenie kategórií bodových hodnôt pôd (% z poľnohospodárskej pôdy)											
Okres	Zastúpenie kategórií bodových hodnôt (%)										Bodová hodnota (body)
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	
Banská Bystrica	8,56	26,29	29,71	9,54	13,15	7,71	4,54	0,18	0,33	-	29,30
Banskobystrický kraj	2,57	13,83	18,06	10,86	13,39	16,42	15,23	8,27	1,15	0,21	43,17

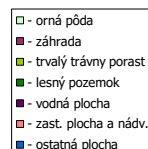
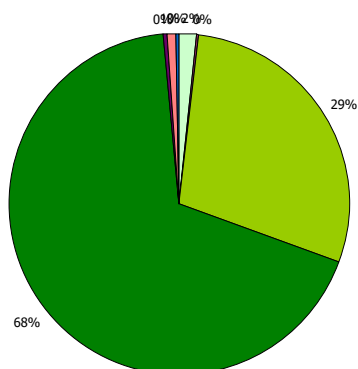
Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pd/pd.aspx

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry pôdneho fondu v obci Hiadeľ od roku 2010.

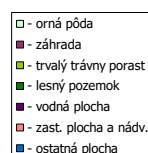
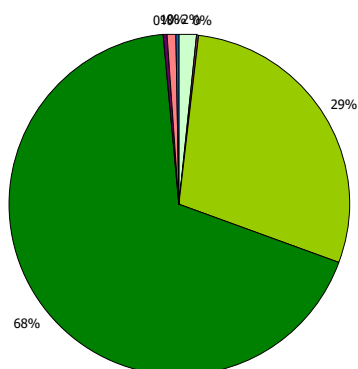
Výmera územia v ha.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celk. výmera úz. obce	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7	1 655,7
Pol'nohosp. pôda - spolu	506,3	506,3	506,1	506,0	506,0	506,0	505,9	505,8	505,7	505,6	505,6
- orná pôda	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5
- záhrada	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,1	6,1	6,1
- trvalý trávny porast	472,5	472,5	472,4	472,3	472,3	472,2	472,2	472,1	472,1	472,0	472,0
Nepol'noh. pôda - spolu	1 149,4	1 149,4	1 149,6	1 149,7	1 149,7	1 149,7	1 149,8	1 149,9	1 150,0	1 150,1	1 150,1
- lesný pozemok	1 128,4	1 128,4	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1	1 128,1
- vodná plocha	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
- zast. plocha a nádv.	15,1	15,1	15,4	15,4	15,4	15,4	15,4	15,6	15,6	15,6	15,7
- ostatná plocha	3,9	3,9	4,1	4,1	4,1	4,2	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3

Zdroj: 20.1.2021, ŠÚ SR, DataCubes,

Štruktúra výmer územia sa v priebehu sledovaného obdobia veľmi nezmenila. K negatívnym zmenám došlo v sledovanom období v prípade lesných pozemkov, ktorých výmera klesla do roku 2020 na 1128,1 ha. Z nepol'nohospodárskej pôdy došlo k nárastu v prípade zastavaných plôch. Výmera nepol'nohospodárskej pôdy stúpila na 1150,1 ha. Ostatné plochy mierne stúpili na 4,3 ha. Zmeny v štruktúre neboli významné. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy sa prakticky nezmenila.

2010

2020

Zdroj: 20.1.2021, ŠÚ SR, DataCubes,

Hydrologické pomery

Hydrologické pomery obce Hiadeľ sú determinované pohorím Starogorské vrchy a ich geologickou charakteristikou. Prevažná väčšina Starohorských vrchov patrí do povodia Hronu, len malá severovýchodná časť do povodia Váhu. Najvýznamnejšími vodnými tokmi sú Bystrica s prítokom Starohorský potok, ktoré odvodňujú severné svahy a sčasti západnú časť povodia, Tajovský potok odvodňuje západnú časť, kým potoky **Vážna**, Moštenický potok, Ľupčica a Selčiansky potok odvodňujú južné svahy pohoria. Malá časť na severovýchode je odvodňovaná Korytnicou. V

Starohorských vrchoch vyviera niekoľko minerálnych prameňov, najznámejšie sú Moštenická Kyslá a **Hiadeľská Kyslá**. V pohorí je tiež pomenovaných viacero iných prameňov: Jegorovov prameň, Laskomer, Podkalište, Malé Cenovo, Veľké Cenovo.

Vážna

Vážna je potok na hornom Pohroní, vo východnej časti okresu Banská Bystrica. Je to pravostranný prítok Hrona a meria 9,7 km. Vytvára Hiadeľskú dolinu, v jej strednej časti napája malú vodnú nádrž (klauzu).

Prameň: v Nízkych Tatrách priamo pod Hiadeľským sedlom (1 099,0 m n. m.) v nadmorskej výške okolo 1 080 m n. m.

Smer toku: prevažne severojužný, na dolnom toku viac na juhojuhovýchod

Geomorfologické celky: 1.Nízke Tatry, podcelok Ďumbierske Tatry, 2.Zvolenská kotlina, podcelok Bystrické podolie

Prítoky: sprava spod kóty 747,4 m, zľava z južného úpätia Prašivej (1 651,8 m n. m.)

Ústie: do Hrona východne od obce Lučatín v nadmorskej výške okolo 391 m n. m.

Obce: Hiadeľ (15.1.2021, <https://sk.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1%C5%BEna>).

Hydrológia

Riešené územie spadá do povodia rieky Hron. Povodie Hrona v riešenom území tvoria základné povodia: **Hron pod Čiernym Hronom (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 01), Hron od Čierneho Hrona po Slatinu (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 02), Slatina (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 03), časť povodia Hron od Slatiny po odbočenie Perca (číslo hydrologického poradia 4 - 23 - 04).** V povodí Hrona hlavným recipientom je rieka Hron. K jej najvýznamnejším prítokom patria: ľavostranné - Rohozná, Čierny Hron, Slatina a Jasenica, pravostranné - Bystrianka, Vajskovský potok, Jasenienský potok, Bystrica, Kremnický potok a Kľak.

Širšia oblasť v okolí obce Hiadeľ spadá do 7 hydrogeologických rájónov.

Zoznam hydrogeologických rájónov

Označenie	Hydrogeologický rájón - názov	Čiastkové povodie	Okres
MG 076	Kryštalínium a mezozoikum JZ svahov Nízkych Tatier	Hron	Banská Bystrica, Brezno
MG 077	Mezozoikum a paleozoikum starohorských vrchov a S časti Zvolenskej kotliny	Hron	Banská Bystrica

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 379-380.

Minerálne vody

Minerálne vody sú chápané ako vody, ktoré sa od obyčajných vôd odlišujú svojim chemickým zložením, obsahom voľných plynov, rádioaktivitou a najčastejšie biochemickým pôsobením na ľudský organizmus. Minerálne vody sú v povodiach nerovnomerne rozložené a ich výskyt je závislý od geologického podłożia a tektonickej stavby. V blízkosti obce sa nachádza niekoľko prameňov. Počet evidovaných prameňov dokumentuje nasledovná tabuľka :

Minerálne pramene v blízkosti obce	
Okres	Minerálne pramene
Banská Bystrica	Hiadeľ (Horná kyslá, Dolná kyslá, Pod Hornou kyslou),
Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 403-404.	

Osobitnú skupinu medzi prírodnými minerálnymi vodami tvoria "prírodné liečivé zdroje", ktoré sa využívajú na účely kúpeľnej starostlivosti a "prírodné zdroje minerálnych stolových vôd". Na ich ochranu sa ustanovujú ochranné pásma, v ktorých je zakázaná alebo obmedzená činnosť, ktorá tieto zdroje môže nepriaznivo ovplyvniť. Minerálne a termálne vody sa využívajú v prírodných liečebných kúpeľoch. V zmysle § 65 zákona NR SR č.277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti MZ SR rozhoduje o využití prírodných liečivých zdrojov a zdrojov minerálnych stolových vôd a určuje užívateľa a správcu týchto zdrojov. V blízkosti obce sú nasledovné prírodné liečebné kúpele:

Prírodné liečebné kúpele centrálne spravované MZ SR		
Lokalita	Sumárna výdatnosť (l.s-1)	Povrchová teplota vody (°C)
Brusno	1,54	15,0 - 20,0

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009, s. 400-405

Hiadelská Kyslá

Minerálny prameň „Hiadelská Kyslá“ sa nachádza cca 4 kilometre severne od obce. Prameň vyteká na dvoch miestach. V minulosti ho obyvatelia ohradili pňom v ktorom sa voda zbierala, zachytávala a odtekala. V súčasnosti je už prameň zrekonštruovaný a má momentálne výdatnosť cca 0,05 l/s. Vysokým obsahom železa (Fe) a mangánu (Mn) je vhodný na krvný obeh a chod srdca a tým, že neobsahuje žiadne baktérie a mikroorganizmy je vhodný na preliečenie kožných ochorení. Kvôli jeho kyslej pH ako i zvýšeným stopovým prvkom Fe a Mn sa ale neodporúča piť každý deň (25.1.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/hiadelska-kysla.html>).

Klimatické pomery

Nízke Tatry - pohorie sa vyznačuje kontinentálnou horskou klímou v oblasti strání, mierne chladnou klímou v úpätných polohách a strednej časti úbočí rázsoch. Priemerná januárová teplota sa pohybuje okolo -6°C , priemerná júlová teplota dosahuje $15,8^{\circ}\text{C}$. Na ústrednom chrbte pohoria prevláda chladná až studená klíma s priemernou januárovou teplotou -7 až -9°C a priemernou júlovou teplotou 8 až $9,3^{\circ}\text{C}$. V dolinách sa pohybuje priemerná januárová teplota okolo -5 až -7°C a priemerná júlová okolo 14°C . Najteplejšie úpätné časti pohoria majú priemernú ročnú teplotu vzduchu asi $7,5^{\circ}\text{C}$, na najvyšších vrchoch je priemerná ročná teplota okolo 0°C . V údolných častiach je priemerný ročný úhrn zrážok okolo $900 - 1\,000\text{ mm/m}^2$, vo vrcholových $1200 - 1\,600\text{ mm/m}^2$. Kvôli prevládajúcemu vzdušnému prúdeniu majú vyšší úhrn zrážok hlavne severné svahy, pričom západná časť je mierne vlhkejšia ako východná. Snehová pokrývka dosahujúca nad hranicou lesa hrúbku do 2 m sa drží $110 - 210$ dní v roku (Veľký, J. a kolektív, 1980).

Starohorské vrchy - Z klimatického hľadiska patria južné svahy, najzápadnejšia časť a tiež údolia potokov Bystrica a Starohorský potok do mierne teplej, vlhkej oblasti. Severné svahy, ako aj časť pohoria na severozápad od banskej Bystrice, sú radené do mierne chladnej oblasti.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo

Starohorské vrchy predstavujú typ horskej lesnatej až lesolúčnej krajiny. V pohorí prevládajú ihličnaté dreviny s prímiesou buka, v úpätných častiach trávnaté plochy prevládajú nad lesmi. Lúky v okolí Donovál sú druhovo bohaté. Hneď po roztopení snehu zakvitnú množstvom šafránu spišského (*Crocus heuffelianus*), ktorý tu vytvára bohatý, plošný porast. Koncom jari a v lete môžeme vidieť napr. orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), bôľhoj lekársky (*Anthyllis vulneraria*), štrkáč neskorý (*Rhinanthus serotinus*), deväťorník vajcovitý (*Helianthemum ovatum*), nátržníky (*Potentilla*), nevädze (*Cyanus*), jastrabníky (*Hieracium*), viaceré druhy lipnicovitých (*Poaceae*) a ďalšie. Obdobná vegetácia je aj na iných bezlesých miestach pozdĺž náučného chodníka. V lesnatých častiach sa môžeme stretnúť s bažankou trvácou (*Mercurialis perennis*), starčekmi (*Senecio*), viacerými druhmi paprad'orastov (*Aspidiaceae*) a vzácne aj s cyklámenom fatranským (*Cyclamen fatrense*) (30.11.2015, http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm).

Živočíšstvo

Živočíšna ríša v Starohorských vrchoch je zastúpená takmer všetkými západokarpatskými horskými druhmi. V lesoch žije veľké množstvo poľovnej zveri. Zastúpená je jelenia, diviacia a srnčia. Zo šeliem tu žijú kuny (*Martes sp.*), lasica (*Mustela*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), líška obyčajná (*Vulpes vulpes*), v okrajových častiach pohoria mačka divá (*Felis silvestris*). Priaznivé podmienky pre existenciu tu má naša najväčšia šelma medveď hnedý (*Ursus arctos*), napriek pomerne hustému osídleniu a vysokej antropizácii územia cestovným ruchom. Vtáctvo zastupujú druhy horského pásma. K významným hniezdičom patria orol kriľavý (*Aquila pomarina*), bocian čierny (*Cicconia nigra*), tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funireus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*). Z iných hniezdisk zaletúva orol skalný (*Aquila chrysaetos*). Zo zástupcov plazov a obojživelníkov sa vyskytujú vzácny mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), ropucha obyčajná (*Bufo bufo*) a iné (30.11.2015, http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm).

2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Obec je elektrifikovaná. Rozvodná sieť plynu nie je v obci vybudovaná. Obyvatelia sú napojení ani na verejný vodovod. Obec nemá vybudovanú splaškovú kanalizáciu s ČOV. Pokrytie mobilných operátorov je nedostatočné T - mobile 40 %, Orange 60 % a O2 cca. 40 %. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na Internet prostredníctvom optickej siete a 4G siete.

Infraštruktúra	jednotka	súčasný stav	budúci stav
Pošta	ano/nie	nie	nie
Káblková televízia	ano/nie	nie	nie
Verejný vodovod	pokrytie v %	áno	áno
Vlastný zdroj pitnej vody	názov/výdatnosť	áno	áno
Verejná kanalizácia dažďová	pokrytie v %	10	80
Kanalizačná sieť pripojená na ČOV	pokrytie v %	0	100
Rozvodná sieť plynu	pokrytie v %	0	0
	DSL	áno	áno
pripojenie na sieť internet	EDGE/UMTS/4G	áno	áno
	Optická sieť	áno	áno
verejný internet	ano/nie	nie	nie
verejný prístupový bod	ano/nie	nie	nie
internetová kaviareň	ano/nie	nie	nie
pokrytie signálom Orange	%	60 %	100 %
pokrytie signálom T-mobile	%	40 %	100 %
pokrytie signálom O2	%	40 %	100 %
verejné studne	počet	áno	áno
pramene pitnej vody	počet	áno	áno
vodojemy	počet/objem	áno	áno
skládky TKO	ano/nie	nie	nie
separovaný zber	ano/nie	áno	áno
zberný dvor pre separovaný zber	ano/nie	nie	áno
kompostovisko	ano/nie	nie	áno
cintorín	počet	1	1
dom smútku	počet	1	1

Zdroj: OcÚ Hiadef, 2021

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Hiadef je zásobovaná pitnou vodou zo skupinového vodovodu (Hiadef, Lučatín, Ľubietová) v správe spoločnosti VEOLIA a.s.. Ako zdroj pre SKV sú vodné zdroje o kapacite $Q_{min} = 5,5 \text{ l.s.}^{-1}$ (Pod javorom a Ženská dolina). V roku 1997 bol zrealizovaný vrt HDB - 4 v časti kameňolom pri ceste do Hiadľ'a. Kapacita vrhu je $Q_{priem} = 8 \text{ l.s.}^{-1}$. Z vrtu je voda prečerpávaná cez akumuláciu komoru pri vrte do vodojemu Lučatín. Hlavný prívod pitnej vody do obce je výtlačné potrubie z akumulácie komory, do ktorej je prečerpávaná voda z vrtu HDB - 4 v kameňolome. Potrubie je prepojené s hlavným prívodom vody SKV Hiadef - Lučatín - Ľubietová trasovaného popri ceste do obce Hiadef. Výtlačné potrubie je ukončené vo vodojeme o objeme 100 m³ s max hladinou 440 m.n.m.. Z vodojemu je voda privádzaná cez hlavné zásobné potrubie DN 160 do rozvodnej siete obce (ÚPO, 1998, s.27).

Obec má vybudovaný vodojem s obsahom 50 m³ na kóte 535,0 m.n.m. Vodojem je zásobovaný zo skupinového vodovodu Hiadef - Lučatín - Ľubietová, ktorý odoberá vodu zo zachytených prameňov pod Prašivou a pod Javorím, ktoré majú priemernú výdatnosť 16,37 l.s⁻¹ (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.20).

Až 15 bytov v roku 2011 bolo napojených na vlastný zdroj pitnej vody. Bez pitnej vody boli 3 domácnosti. Na spoločný vodovod bolo napojených 157 domácností v RD.

Byty podľa zásobovania vodou RD				
v byte - spoločný zdroj	v byte - vlastný zdroj	mimo bytu	bez vodovodu	
157	15	0		3

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

V katastrálnom území obce Hiadeľ nie je vybudovaná žiadna verejná kanalizácia s čističkou odpadových vôd (COV). Odpadové, splaškové vody sú zachytávané do žúmp a septikov. Novopostavené rodinné domy a niektoré prevádzky majú vlastné malé čistiarne odpadových vôd ktoré odvádzajú vyčistenú vodu do potoka alebo do zberných nádrží. Spevnené miestne komunikácie v centrálnej časti obce sú čiastočne upravené a cez otvorené rigoly a kanalizačné rúry je dažďová voda bez prečistenia odvádzaná do potoka.

Absencia kanalizácie ohrozuje stav povrchových i podzemných vôd a tým výrazne zhoršuje životné podmienky obyvateľstva. V súčasnosti je trend riešiť túto situáciu samostatnými domovými čistiarnami. Z prevádzkových skúseností však vyplýva, že kvalita a technologické vybavenie mnohých domových ČOV je na nízkej úrovni a neumožňuje adekvátne čistenie odpadových vôd. Preto pri návrhu odvádzania a likvidácie splaškových odpadových vôd treba vychádzať z nasledovných kritérií: v sídle riešiť odvádzanie splaškových odpadových vôd cez spoločnú splaškovú kanalizáciu, vybudovať pre obce mikroregiónu samostatnú mechanicko – biologickú ČOV, pričom v prvej etape je vhodné pre obec vybudovať ČOV so zvozom odpadových vôd zo žúmp a v druhej etape vybudovať splaškovú kanalizáciu. V obci je potrebné vybudovať splaškovú kanalizáciu profilu DN 300.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Elektrická rozvodná sieť

V súčasnosti je hlavným napájacím bodom pre zásobovanie riešeného územia obce elektrickou energiou je z hľadiska širších územných vzťahov elektrická rozvodňa a transformovňa Rz 110/22 kV. Z tejto rozvodne a transformovne sú vyvedené 22 kV distribučné linky v smere do obce Hiadeľ. Hlavná distribučná sieť prechádza obcou v smere sever - juh od Hiadeľského sedla smerom do mesta Brusno.

Zásobovanie elektrickou energiou obce Hiadeľ je zabezpečené z elektrickej rozvodne a transformovne Rz Banská Bystrica – Bánoš, z ktorej vyúsťuje 22 kV vzdušné vedenie č. 308 a č. 382, ktoré ako dvojlinka zásobujú elektrickou energiou sídelné útvary po trase vedenia v smere na Rz Podbrezová (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.20).

Distribučné vedenia 22 kV slúžia pre rozdelenie elektrickej energie z nadradenej sústavy. Z tohto VN 22 kV vzdušného vedenia sú zrealizované VN 22 kV vzdušné prípojky, pre zásobovanie elektrickou energiou vonkajších stožiarových trafostaníc obce s prevodom 22 kV/0,4 kV. V obci sa nachádza dostatočný počet trafostaníc. Trafostanice sú pripojené VN 22 kV vzdušnými prípojkami z distribučnej linky. Jednotlivé trafostanice pre zásobovanie obce sú pri súčasnej potrebe elektrickej energie na úrovni DTS na dostatočnej kapacite a ďalší prírastok ich zaťaženia je možný, v prvom rade z kapacitného hľadiska a v druhom rade z prevádzkového hľadiska. Dôležitú úlohu tu taktiež zohráva kapacita prenosových možností VN a NN vedení (dĺžky a prierezy jednotlivých vedení a stupeň ich zaťaženia). Tieto trafostanice slúžia taktiež pre technicko - komunálnu vybavenosť a ich výkonové zaťaženie je premenlivé v závislosti na sezónnosti odberu a ročnom období. Sekundárne rozvody NN sú prevedené systémom napätí 400/230V. Rozvody sú prevedené vonkajšími vzdušnými vedeniami NN a to holými vodičmi AIFe na betónových a drevených podperných bodoch spolu s rozvodom verejného osvetlenia, ktorý je prevedený vodičom AIFe.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí:
- od 1 kV do 35 kV vrátane: 1. pre vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m,

- pre vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m, 3. pre zavesené káblivé vedenie 1 m
- od 35 kV do 110 kV vrátane 15 m
- od 220 kV do 400 kV vrátane 25 m
- v ochrannom pásme vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia a pod elektrickým vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou
 - uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky
 - vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku
 - vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy
 - vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti presahujúcej 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia
- vlastník pozemku je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a prístup k vedeniu a na tento účel umožniť prevádzkovateľovi udržiavať voľný pruh pozemkov (bezlesie) v šírke 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia (táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej z vonkajšej strany nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podporného bodu)
- ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí od 35 kV do 110 kV vrátane je 2 m
- ochranné pásmo vonkajšieho podzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách krajných káblov vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na toto vedenie od krajného kábla:
 - 1 m pri napätí do 110 kV vrátane vedenia riadiacej regulačnej a zabezpečovacej techniky
 - 3 m pri napätí nad 110 kV
- v ochrannom pásme vonkajšieho podzemného elektrického vedenia a nad týmto vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie, skládky, vysádzať trvalé porasty a používať osobitne ťažné mechanizmy
 - vykonávať bez predchádzajúceho súhlasu prevádzkovateľa elektrického vedenia zemné práce a iné činnosti, ktoré by mohli ohroziť elektrické vedenie, spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky, prípadne sťažiť prístup k elektrickému vedeniu
- ochranné pásmo elektrickej stanice vonkajšieho vyhotovenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36:
 - s napätím 110 kV a viac je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 30 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s napätím do 110 kV je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 10 m kolmo na oplatenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplatením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení
- v ochrannom pásme elektrickej stanice je zakázané vykonávať činnosti, pri ktorých je ohrozená bezpečnosť osôb, majetku a spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky elektrickej stanice (ÚPD M., 2008).

Zásobovanie plynom

Obec Hiadeľ nie je v súčasnosti plynofikovaná. Vzhľadom na veľkosť obce nie predpoklad jej plynofikácie. Hlavná distribučná vetva prechádza pozdĺž rieky Hron Horehronským podolím. Ide o distribučný plynovod DN 300 - 25.

Zásobovanie teplom

Hlavný spôsob zásobovania sú pevné palivo - prevažne na atmosferické spaľovanie drevnej hmoty. Ďalšie najčastejšie využitie zdroja tepla je elektrické vykurovanie (priamoohrevné, akumulčné). Ďalšími zdrojmi energie sú v zanedbateľnej miere slnečné kolektory (najmä podpora prípravy TUV), propán (najmä technologické účely – varenie). Väčšina objektov má inštalovaný kombinovaný spôsob vykurovania, najčastejšie v kombinácii zdroja tepla kotel na drevo / elektrické vykurovanie. Uvedené kombinácie sú riešené pre vykurovanie aj pre ohrev TUV.

Najviac bytov v obci Hiadeľ je v súčasnosti vykurovaných prostredníctvom ústredného lokálneho kúrenia - 118. Tento typ vykurovania je využívaný pri rodinných domoch. Iný typ vykurovanie využíva cca. 47 bytov.

Obývané byty podľa typu kúrenia

ústredné diaľkové	ústredné lokálne	iný	bez kúrenia
4	118	47	5

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

V súvislosti s využívaným zdrojom energie je najväčší počet bytov zastúpených pevným palivom – 147 bytov a elektrikou – 20 bytov.

Obývané byty podľa zdrojov energie

plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	iný	žiadny
0	20	1	147	1	5

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Miestny rozhlas

Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN. Miestny rozhlas v obci je prevedený vzdušne na konzolách. Stožiare sú oceľové (prípadne na stožiaroch elektrického vedenia), do výšky 7.5 m nad zemou. Reprodukory prevažne 6 a 12 W sú rozmiestnené tak, aby nevznikali zázneje. Vedenie je na oboch koncoch chránené proti podpätiu bleskoistkami. Z hľadiska funkčnosti bude plne vyhovovať aj v ďalšom období až do času, pokiaľ odovzdávanie informácií v obci nebude na báze miestnej výmeny informácií z centra na Obecnom úrade.

Televízia

V obci je príjem televízneho signálu Slovenskej televízie zabezpečovaný televíznym prekryvačom DVB. Signál ku koncesionárom sa nedostáva na kvalitnej úrovni. Kvalitný príjem signálu je možný zariadením káblovej televízie s prijímacím zariadením, ktorú nemá obec vybudovanú. Obyvatelia obce využívajú vlastné satelitné prijímače.

Telekomunikácie

Z hľadiska telekomunikačného členenia obec sa nachádza v UTO Banská Bystrica. V obci je zriadená digitálna ústredňa RSU. Miestna telefónna sieť v obci a jej miestnych častiach je prevedená káblami v zemi a vzdušným vedením. Pripojenie telefónnych účastníkov je z UR osadených na stĺpoch, vzdušnými vedeniami. Telefónna ústredňa má kapacitu na rozšírenie počtu účastníkov v novej IBV, v novej občianskej vybavenosti a v novej výrobe. Rozšírenie telefónnej siete je navrhované samonosnými telekomunikačnými káblami na drevených podperných bodoch. Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú v súčasnosti 4 operátori a to Orange Slovensko, a.s. Bratislava a spoločnosť T-com, O2 a 4ka. Tieto spoločnosti majú po území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja týchto spoločností, za pomoci ktorých zabezpečujú pre svojich užívateľov pokrytie signálom GSM v pásme 900 a 1800 MHz. Územie obce je pokryté signálom GSM na cca. 60 % spoločnosťou Orange, horšie je tom so signálom spoločnosti T – com, 4ka a O2 - 40 %. V obci je signál 4G siete. Obec má vybudovanú optickú dátovú sieť.

Ochranné pásma

ochranné pásma telekomunikačných vedení, zariadení a objektov verejnej telekomunikačnej siete v zmysle Zákona o elektronických komunikáciách č. 610/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ÚPD M.,2008).

Verejné osvetlenie

V súčasnosti sú všetky ulice pokryté rozvodmi verejného osvetlenia s osvetľovacími telesami. Systém verejného osvetlenia sa musí postupne rekonštruovať s dôrazom na zníženie energetickej náročnosti osvetlenia. Pre osvetlenie ulíc v navrhovaných rozvojových lokalitách sa počíta s vybudovaním verejného osvetlenia. Káblový rozvod medzi svietidlami bude uložený v zemi vo výkope, súbežne s vedeniami NN. Pri križovaní vedenia s komunikáciami alebo inými podzemnými inžinierskymi sieťami sa káble uložia do chráničiek. Sieť verejného osvetlenia bude riešená s použitím moderných energeticky úsporných zdrojov svetla. Osvetlenie sa bude ovládať automaticky pomocou fotobunky alebo istiacimi hodinami.

Ochrana pred povodňami a správa povodí

S budovaním oddelenej dažďovej kanalizácie sa v nových rozvojových plochách ani v miestnych častiach s navrhovanou splaškovou kanalizáciou neuvažuje. Väčšina dažďových vôd by sa mala zachytávať na súkromných pozemkoch a prípadne využívať na polievanie. Voda zadržaná v území prispieje k zachovaniu potrebnej vlhkosti, nevyhnutnej pre rast sídelnej vegetácie. Za týmto účelom by mal byť stanovený záväzný regulatív minimálneho podielu nespevnených plôch. Odvod dažďovej vody z komunikácií sa navrhuje prostredníctvom vsakovacích jám na okrajoch komunikácií. V prípade potreby zriaďovania väčších spevnených plôch (napr. odstavných a manipulačných plôch) by sa mali preferovať priepustné povrchy vytvorené zo zatravnovacích tvárnic alebo zámkovej dlažby. Vody z

povrchového odtoku z nezastavaných plôch sa budú odvádzať povrchovými rigolmi do potoku. Technické riešenie dažďových rigolov, ako aj výpočet dimenzie a množstva dažďových vôd, bude predmetom riešenia v podrobnejšej dokumentácii.

Ochranné pásma

- obojstranné ochranné pásmo pobrežných pozemkov v zmysle ustanovení §49 zákona č. 364/2004 o vodách: **10 m** od vzdušnej päty, respektíve brehovej čiary miestnych tokov z dôvodov vykonávania činnosti správcu toku. Do tohto územia nie je možné umiestňovať technickú infraštruktúru, žiadame pevné stavby ani súvislú vzrastlú zeleň. Toto územie nie je možné poľnohospodársky obhospodarováť. Musí byť zachovaný prístup mechanizácie správcu vodného toku a povodia k pobrežným pozemkom z dôvodu údržby a kontroly. Všetky prípadné križovania inžinierskych sietí s vodným tokom musia byť riešené podľa STN 73 6822 – Križovanie a súbehy vedení s vodnými tokmi a akékoľvek stavebné aktivity v ochrannom pásme tokov musia byť prerokované so správcou toku a povodia.

Pri návrhu investícií je potrebné rešpektovať ustanovenia § 49 zákona č. 364/2004 Z. z. vodách a vyhlášky č. 211/2005 Z. z.. Všetky prípadné križovania inžinierskych sietí s vodnými tokmi musia byť riešené podľa STN 73 6822 „Križovania a súbehy vedení s vodnými tokmi“. (ÚPD M.,2008).

Civilná ochrana obyvateľstva

V obci v súčasnosti nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. V rámci navrhovaných rozvojových plôch určených pre obytnú výstavbu sa ukrytie obyvateľstva bude riešiť v pivničných priestoroch obytných objektov, príp. zariadení občianskej vybavenosti.

Požiarna ochrana

V obci Hiadeľ sa nachádza požiarňa zbrojnica s vybavením. Obec má vybudovanú verejnú vodovodnú sieť. Odberné miesta budú zriadené a označené aj v navrhovaných rozvojových lokalitách, v zmysle požiadaviek vyhlášky č. 699/2004 Z. z. vznp o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov. Ako náhradný zdroj vody je v núdzovej situácii možné čerpať vodu z miestneho vodného toku Vážna. Pre zabezpečenie požadovanej dostupnosti z hľadiska výkonu požiarnych zásahov sú navrhované komunikácie v nových rozvojových lokalitách riešené zväčša ako priebežné. Pri zmene funkčného využívania územia je potrebné riešiť požiadavky vyplývajúce zo záujmov požiarnej ochrany v súlade so zákonom č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarom, s vyhláškou č. 288/2000 Z. z. a s predpismi platnými v čase realizácie jednotlivých stavieb.

Cintorínske služby

Pochovávanie na území obce Hiadeľ sa realizuje len na cintoríne. V obci Hiadeľ sa územie akceptuje ako jeden pochovávacie obvod. Nachádza sa tu 1 cintorín v centrálnej časti obce. Do priestorov cintorína sa navrhuje umiestnenie kontajnerov menšieho typu, s ktorým by neboli problémy pri odvoze. V cintoríne sa odporúča realizovať výsadba estetickej parkovej zelene a dostavba chodníkov. Obec neplánuje rozšírenie plochu cintorína.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo cintorína (pohrebiska) v zmysle Zákona č. 470/2005 Z. z. o pohrebníctve a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov – 50 m – v ochrannom pásme sa nesmú povoľovať ani umiestňovať budovy – šírka ochranného pásma pohrebiska 50 m sa nevyžaduje pre pohrebiská zriadené pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 470/2005 Z. z. t.j. pred 1.11.2005 (ÚPD M.,2008).

2.4. DOPRAVA

Doprava predstavuje jeden z kľúčových faktorov rozvoja obce Hiadeľ, pričom sama o sebe nie je cieľom, ale prostriedkom hospodárskeho rozvoja a predpokladom k dosiahnutiu sociálnej a regionálnej súdržnosti. Rezort dopravy si v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja vytýčil v rámci dopravnej politiky SR globálny cieľ, ktorým je trvalo udržateľná mobilita. Môžeme ju definovať ako dlhodobé zabezpečenie neustále narastajúcich prepravných potrieb spoločnosti (prepravy tovarov a osôb) v požadovanom čase a kvalite, s maximálnou efektivitou, pri súčasnom znižovaní negatívnych účinkov dopravy na životné prostredie a zdravie obyvateľov.

Trasovanie a výstavba dopravnej infraštruktúry v obci vychádzajúca z prepravných požiadaviek jej obyvateľov a hospodárskych subjektov v nej žijúcich a činných, je podmienená miestnym územným členením a charakterom územia (napríklad chránené územia). Cielovým zosúladením všetkých

faktorov pri územnom plánovaní vrátane plánovania dopravnej infraštruktúry (efektívnym využitím územia) a rešpektovaním špecifických daností regiónu je snaha doceliť trvalo udržateľný charakter životného prostredia.

Obec Hiadeľ ako malé vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do horehronskej rozvojovej osi BB-Brezno-Heľpa s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 25 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba riešeného územia na nadradené systémy technickej infraštruktúry, ktorú zaisťujú v (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.15):

cesta III/06642 o dĺžke 2,5km, ktorá je nad obcou Lučatín napojená na štátnu cestu 1/66 v smere BB-Brezno a plánovaná preložka cesty 1/59 v smere Sl.Ľupča – Moštenica – Hiadeľ – Donovaly

železničná trať Zvolen – BB – Margecany v súbehu s cestou 1/66 s napojením obce k železničnej stanici Brusno km resp. Lučatín.

Nasledujúca tabuľka prezentuje dostupnosť ostatných obcí okresu Banská Bystrica:

Obec	minúty	km	Obec	minúty	km
1) Medzibrod	6,07	6,11	22) Vlkanová	25,95	28,88
2) Lučatín	6,09	5,32	23) Špania Dolina	26,15	28,48
3) Brusno	8,82	9,07	24) Malachov	26,43	25,15
4) Slovenská Ľupča	9,22	9,43	25) Horné Pršany	26,71	26,96
5) Ľubietová	9,94	9,12	26) Harmanec	26,93	28,43
6) Moštenica	11,80	10,69	27) Dúbravica	26,99	26,98
7) Pohronský Bukovec	12,01	13,45	28) Čerín	28,05	28,26
8) Podkonice	14,77	13,81	29) Badín	28,20	28,95
9) Strelníky	16,25	13,76	30) Sebedín - Bečov	28,97	29,06
10) Kynceľová	16,56	17,62	31) Hronsek	29,18	30,93
11) Môlča	19,40	19,81	32) Baláže	29,19	27,72
12) Nemce	19,48	19,43	33) Oravce	29,29	28,91
13) Povrazník	19,69	16,72	34) Dolný Harmanec	29,59	31,08
14) Selce	19,74	19,28	35) Králiky	29,85	29,92
15) Banská Bystrica	19,84	21,37	36) Staré Hory	29,98	32,81
16) Poniky	21,96	22,6	37) Kordíky	30,92	31,71
17) Horná Mičiná	22,34	22,32	38) Turecká	33,00	35,15
18) Priechod	22,84	21,92	39) Motyčky	35,07	38,1
19) Tajov	24,74	26,52	40) Hrochoť	35,24	34,08
20) Dolná Mičiná	24,96	25,16	41) Donovaly	40,24	43,22
21) Riečka	25,70	26,81	priemer	23,13	23,54

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obec/matrix_cas.php?kod_obce=508616, 17.1.2021

Štátne komunikácie

Základný komunikačný systém obce predstavuje cesta III. Obec je ale dostupná v smere S-J po ceste III/06642 v smere od obce Lučatín. Štátna cesta prepája obec s krajským mestom Banská Bystrica cez cestu I/66. Organizácia vnútornej dopravy bude založená na vytvorení „okruhu“ zberných komunikácií napojených na cestu III a na vytvorení siete komunikácií podľa organizovaných podľa dôležitosti. Cestný dopravný systém sprostredkúva dopravné vzťahy, ktoré svojou úrovňou a dopravným významom nepresahujú sídelnú úroveň.

Miestne komunikácie

Celková dĺžka miestnych komunikácií je cca. 1 km. Tieto dopĺňa sieť prístupových komunikácií. Odvodnenie týchto ciest je riešené do príľahlej zelene alebo priekop. Základný komunikačný systém miestnych komunikácií obce Hiadeľ dopĺňajú komunikácie nižších funkčných tried. Tieto vytvárajú v sídle sieť priečných a pozdĺžnych prepojení. Šírkové parametre spevnených komunikácií sú hodnotené šírkou ich koruny. V bežnom profile tieto dosahujú šírku 6,5 - 7,5 m. Dopravný význam týchto komunikácií spočíva v prístupovej funkcii a pohybe výlučne zdrojovej a cieľovej dopravy. Potenciálne rozvojové smery sú orientované do nezastavaných prieluk a jestvujúcich dopravných prepojení.

Súčasťou urbanistickej štruktúry je i komunikačná sieť tvorená cestou III/06642 v smere železničná zastávka Ľubietová – Hiadeľ. Na túto cestu /v obci zberná komunikácia triedy B3/ naväzujú:

- obslužné komunikácie spojovacie triedy C2
- obslužné komunikácie prístupové triedy C3
- komunikácie funkčnej triedy D1 a
- účelové komunikácie

Tieto komunikácie v urbanistickej štruktúre tvoria kompozičné osi, na ktoré je viazaná zástavba obce. Význam týchto kompozičných osí, ako i celého sídla podporuje architektonické stvárnenie jestvujúcej zástavby rodinných domov /1. a 2. podlažných rodinných domov so suterénom alebo bez suterénu s plochými, sedlovými resp. valbovými strechami/ a objektov občianskej vybavenosti, či ide o novú výstavbu, alebo prestavbu jestvujúcej zástavby s výsledným efektom obnovy obce. Zastavané územie obce Hiadeľ je charakterizované zástavbou pozdĺž miestnej komunikácie triedy B3. Lokalizovanie osídlenia v údolnej nive Hiadeľskej doliny pozdĺž potoka Vážna o dĺžke 1600 m umožňuje členiť obec na:

- Dolný koniec
- Horný koniec
- Ulicu
- Záhumnie a Rakytie.

Tieto sídelné časti svojou zástavbou plnia funkciu osídlenia (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.15).

Hromadná doprava

Hromadná preprava osôb je v súčasnosti, v Hiadli zabezpečovaná Slovenskou autobusovou dopravou, SAD Zvolen, a.s.. Dopravca SAD neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky sú tu situované 3 zastávky verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Prístrešky majú 2 a pre cestujúcich na zastávkach sú morálne a fyzicky zastaralé a nekorešponujú s miestnou zástavbou a navrhuje sa ich kompletná výmena. Izochrómy pešej dostupnosti nie je vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zámery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

Pešie komunikácie a priestranstvá

Pešia doprava vyplýva z celkového riešenia prostredia. Pozdĺž obslužných komunikácií v jestvujúcej zástavbe nie sú vybudované chodníky. Je nutné prednostne riešiť pohyb peších v súbehu s trasou cesty III triedy. Pohyb peších v tomto priestore je v konflikte so zásobovaním, prechodom cez zbernú komunikáciu. Tento problém je v návrhu riešený pobytovou plochou vo forme multifunkčného priestoru aj s bezbariérovou úpravou pre pohyb osôb so sťaženou schopnosťou pohybu. Využitie peších trás na území obce je ďalej v návrhu riešené okrem centrálnej časti obce aj spojením obytných lokalít v zástavbe IBV či už samostatnými pešími trasami alebo návrhom tzv. skľudnených komunikácií funkčnej triedy D1 a ich pripojením na zastávky hromadnej dopravy ako aj na dostupné zariadenia OV v daných lokalitách.

Podiel bicyklovej dopravy z pohľadu celkovej dopravnej práce a z pohľadu nemotorovej dopravy nie je v obci Hiadeľ rozhodujúci a nedosahuje podiel sídiel so zavedeným systémom bicyklovej dopravy, ale aj napriek tomu patrí medzi významné spôsoby dopravnej obsluhy. Konfigurácia terénu, rozmiestnenie urbanistických prvkov (bývanie, vybavenosť) v obci dáva predpoklady k významnejšiemu postaveniu bicyklovej dopravy, ako jedného zo základných vnútro sídelných dopravných systémov. Dopravnourbanistické i technické podmienky v sídle sa dajú hodnotiť priaznivo a dávajú veľké predpoklady na rozvoj tohto ekologicky najefektívnejšieho druhu dopravy. Okrem ciest pre motorovú dopravu obcou prechádzajú aj cykloturistické trasy.

Statická doprava

Parkovanie v obci je v súčasnosti organizované v dvoch formách, jednou je parkovanie mimo jazdných pruhov, ale na vozovke, druhou je parkovanie na vyhradených parkovacích plochách (obecný úrad, obchodné jednotky, cintorín). Odstavenie vozidiel sa zabezpečuje, v prípade individuálnej bytovej zástavby na vlastnom pozemku, buď v jednotlivo stojacich, alebo vstavaných garážach, alebo mimo vlastného pozemku.

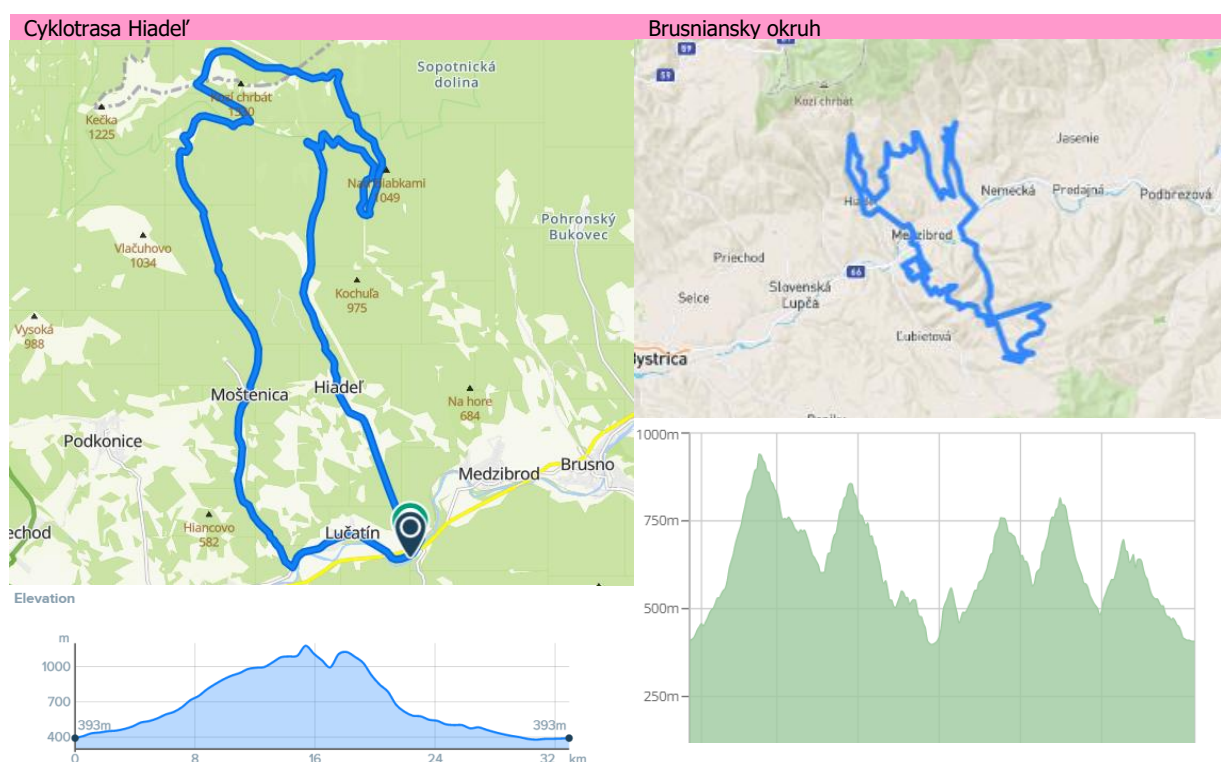
Železničná doprava

Priamo v katastri obce sa nenachádza železničná stanica, ani neprechádza železničná trať. Južnou časťou územia v obci Lučatín prechádza železničná trať č. 170, ktorá je plne elektrifikovaná.

Cyklistická doprava.

V celom riešenom území nie sú v súčasnej dobe vybudované žiadne samostatné lokálne ani diaľkové cyklistické komunikácie. Pre rozvoj rekreačnej cyklistiky je potrebné vybudovať v okolí obce sieť rekreačných cyklistických chodníkov s perspektívou ich napojenia na nadregionálne cyklistické trasy. Cez obec ale prechádza Cyklotrasa Hiadef – Hiadefské sedlo – Moštenica – Lučatín – Hiadef s celkovou dĺžkou 33 km a prevýšením 938 m.

Jedna z náročnejších cyklotrás vedúcich obcou Hiadef dlhá 33 km vedie z Hiadef'a cez Hiadefské sedlo do Moštenice, ďalej do Lučatina s možnosťou vrátiť sa späť do Hiadef'a. Terén tejto trasy je podstatne kopcovitý s výrazným stúpaním, ktoré je najvýraznejšie v smere na Hiadefské sedlo. Trasa je vhodná pre horské bicykle (10.1.2021, <https://www.bikemap.net/en/r/3027780/#11.38/48.8215/19.306>).

Zdroj: <https://trip.slovakia.travel/>, <https://www.bikemap.net>

Brusniansky okruh patrí medzi atraktívne cyklotrasy, s unikátnymi scenériami Nízkych Tatier a Slovenského rudohoria. Trasa začína aj končí v kúpeľnom meste Brusno. Kúpele Brusno, známe svojou liečivou minerálnou vodou, existujú už od 19. storočia. Cesta vedie aj popri minerálnom prameni "Hiadefská kyslá", ktorý sa nachádza cca 4 kilometre severne od obce Hiadef. Prameň vytekal od nepamäti na dvoch miestach a každý si mohol vodu набраť (10.1.2021, <https://trip.slovakia.travel/trail/3f220686-e891-4636-a815-3b9eb01c9b24?lang=sk>).

2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Priemysel, energetika, doprava a ťažba nerastných surovín, majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinnoprirodnej prostredie v katastrálnom území obce a jej blízkom okolí. Obec leží na ochrannom území CHKO Cerová vrchovina. CHKO charakterizuje značná pestrosť prírodných hodnôt, ale aj rôznorodé spôsoby jeho hospodárskeho využitia. Prítomnosť národného parku a potreba zvýšenej ochrany územia ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku činnosť v obci, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a

obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania okolitých lesných porastov, vodných tokov a okolitej pôdy.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (v znení č. r1/c48/2003 Z. z., 525/2003 Z. z., 205/2004 Z. z., 364/2004 Z. z., 587/2004 Z. z., 15/2005 Z. z., 479/2005 Z. z., 24/2006 Z. z., 359/2007 Z. z., 454/2007 Z. z., 515/2008 Z. z., 117/2010 Z. z., 145/2010 Z. z., 408/2011 Z. z., 180/2013 Z. z., 207/2013 Z. z., 311/2013 Z. z., 506/2013 Z. z., 35/2014 Z. z., 198/2014 Z. z., 314/2014 Z. z., 324/2014 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 240/2017 Z. z., 177/2018 Z. z., 284/2018 Z. z., 310/2018 Z. z., 150/2019 Z. z., 221/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 356/2019 Z. z., 74/2020 Z. z.) legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Ochrana prírody

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ:

smernica Rady Európskych spoločenstiev č. **79/409/EHS** o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch - Birds Directive);

smernica Rady Európskych spoločenstiev č. **92/43/EHS** o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch - Habitats Directive).

Sústavu NATURA 2000 tvoria teda 2 typy území:

osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: chránené vtáčie územia;

osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: územia európskeho významu - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území.

Tieto dve smernice predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

Do katastra obce zasahuje lokalita NATURA 2000.

Názov: Ďumbierske Tatry

Kód územia: SKUEV0302

Kraj: Banskobystrický kraj

Rozloha: 44028,460 ha

Správa územia: Správa NAPANT

Katastrálne územia : Baláže, Brezno, Brusno, Bystrá, Demänovská Dolina, Dolná Lehota, Donovaly, Dúbrava, Lučatín, Horná Lehota, Il'anova, Jarabá, Jasenie, Kráľovská Ľubel'a, Lazisko, Liptovská Lúžna, Liptovská Osada, Liptovská Porúbka, Liptovské Kl'áčany, Liptovský Ján, Hiadef, Medzibrod, Moštenica, Motyčky, Nemecká, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Ploštín, Podkonice, Pohronský Bukovec, Priechod, Ráztoka, Staré Hory, Vislavce, Vyšná Boca, Závažná Poruba

Vyhlasovací predpis: Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

4060	Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni	8160	Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa
6170	Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty	6150	Alpínske trávinnobylinné porasty na silikátovom substráte
9180	Lipovo-javorové sutinové lesy	6520	Horské kosné lúky
6230	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	7230	Slatiny s vysokým obsahom báz
9130	Bukové a jedľové kvetnaté lesy	91D0	Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách
91E0	Lužné vrbovo-topolové a jelšové lesy	9150	Vápnomilné bukové lesy

8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
8220	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	6430	Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížín do alpského stupňa
9110	Kyslomilné bukové lesy	8110	Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni
9140	Javorovo-bukové horské lesy	8310	Nesprístupnené jaskynné útvary
4070	Kosodrevina	6210	Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)
91Q0	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy		
6510	Nížinné a podhorské kosné lúky		
9410	Horské smrekové lesy		

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Barbastella barbastellus
Bombina variegata
Callimorpha quadripunctaria
Campanula serrata
Canis lupus
Carabus variolosus
Cottus gobio
Cucujus cinnaberinus
Cyclamen fatrense
Cypripedium calceolus
Dianthus nitidus
Lucanus cervus
Lutra lutra
Lycaena dispar
Lynx lynx
Mannia triandra

Marmota marmota latirostris
Microtus tatricus
Myotis bechsteinii
Myotis dasycneme
Myotis myotis
Ochryaea tatrensis
Pseudogaurina excellens
Pulsatilla slavica
Pulsatilla subslavica
Rhinolophus hipposideros
Rosalia alpina
Rupicapra rupicapra tatrica
Scapania massolongi
Triturus montandoni
Ursus arctos

Navrhované menežmentové opatrenia

Extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka) na nelesných pozemkoch
Extenzívne prepásanie hovädzím dobytkom (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka)
Kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne na nelesných pozemkoch
Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny na nelesných pozemkoch
Odstraňovanie zámerne vysadených drevín na nelesných pozemkoch
Ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín
Usmerňovanie návštevnosti územia
Elimináciu vplyvu nepôvodných druhov na pôvodnú faunu
Zvyšovanie rubnej doby
Predlžovanie obnovnej doby
Predĺženie obdobia na zalesnenie a zabezpečenie nového porastu
Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy
Šetrné spôsoby sústredovania drevnej hmoty
Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny) mimo hlavný tok riek
Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy
Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
Optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín na nelesných pozemkoch po dohode s obhospodarovateľom
Protierózne, vodohospodárske, protilávinné, brehoochranné a protideľáčné opatrenia
Špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (chrapkáč, drop a drobné pernaté vtáctvo, alebo cicavce)
Stráženie (napríklad. hniezd dravcov)
Obnova zdroja potravy (zarybňovanie)
Úprava a budovanie nových hniezd a hniezdných biotopov vtáctva
Ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky
Zabezpečenie ochrany obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality)
Umiestnenie a výstavba lavičiek, mostíkov, chodníkov, povalových chodníkov a pod. po dohode s obhospodarovateľom

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Cesty I. až III. triedy
Vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä ich úpravu, zasypávanie, odvodňovanie, ťažba trstia, rašelinu, bahna a riečného materiálu okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom
Železničné, lanové a iné dráhy
Mosty, nadjazdy, tunely, nadchody a podchody na cestách
I. až III. triedy

Diaľkové ropovody a plynovody, rozvody vody alebo pary
Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia
Diaľkové rozvody elektriny
Nekryté športové ihriská
Športové areály
Kryté budovy pre šport
Automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy
Skokanské mostíky
Golfové ihriská

Lyžiarske zjazdové trate
Lyžiarske vleky
Ťažba a úprava rudných surovín
Povrchové lomy vápencové, dolomitové
Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov)
Ťažba ostatných nerastov
Umiestnenie vodného diela
Banské stavby a ťažobné zariadenia
Malé vodné elektrárne
Veterné elektrárne
Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia
Spaľovne odpadu
Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu
Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárskoho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho a iného priemyslu
Skládky odpadu
Hotely a motely
Penzióny a chaty s kapacitou nad 20 lôžok
Kempingy
Garáže a kryté parkoviská nad 10 parkovacích miest
Priemyselné budovy a sklady
Priemyselné nádrže a silá
Skladovacie plochy všetky
Len veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale
Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov
Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice
Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice
Zábavné parky
Zoologické a botanické záhrady
Bytové domy
Ostatné budovy na bývanie (detské domovy, študentské domovy, domovy dôchodcov a útulky pre bezdomovcov a pod.)
Ostatné administratívne, správne budovy nesúvisiace s obhospodarovaním pozemkov
Budovy pre veľkoobchod
Autoservisy
Čerpacie stanice

Dopravné a telekomunikačné budovy
Stanice (autobusové, železničné)
Hangáre a depá
Skladovacie plochy len nad 100 m²
Amfiteátre
Ostatné budovy pre kultúru a verejnú zábavu
Budovy pre školstvo a na vzdelávanie
Budovy pre výskum
Nemocnice, zdravotnícke a sociálne zariadenia
Kaplnky a kostoly
Križe
Cintoríny
Krematóriá
Ostatné nebytové budovy (nápravné zariadenia, kasárne a pod.)
Zmeny rekreačných objektov na priemyselné
Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.)
Zmeny obytných objektov na rekreačné
Zmeny obytných objektov na priemyselné
Zriadenie alebo zrušenie verejných sadov, parkov, okrasných záhrad a inej zelene, ak sú spojené s terénnymi prácami, s odstraňovaním zelene, s vybavením chodníkmi a iným spevnenými plochami, s umiestnením drobnej záhradnej architektúry a technickým prevádz

Diaľnice
Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk
Prístavy, plavebné kanály a komory
Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti minimálne o 20 %, ktoré by mohli ohroziť alebo životné prostredie
Zriaďiť poľovnícke zariadenie - zvernica
Zriaďiť rybochovné zariadenie
Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminózných hornín
Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov
Ťažobné a geotermálne vrtý
Výsypky, odvaly a odkaliská (haldy)
Rekonštrukcie všetkých typov parkov, parčíkov a historických záhrad, bez limitu
Umiestnenie, výsadba a zloženie nepôvodných druhov drevín mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady, bez limitu

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminózných hornín
Ťažba a úprava rudných surovín
Ťažba a úprava rudných surovín na kontakte s tokom pretekajúcim územím
Povrchové veľkokapacitné vápencové a dolomitové lomy
Povrchové malé vápencové a dolomitové lomy ak ide o ťažbu odstrelom
Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov ak ide o vyhradené ložisko
Ťažba ostatných nerastov
Ostatné ťažobné vrtý s používaním výplachu ak sú vypúšťané do toku nad územím
Diaľnice
Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk
Banské stavby a ťažobné zariadenia
Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia

Spaľovne odpadu
Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu
Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárskoho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho a iného priemyslu
Skládky odpadu
Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie
Automobilové a motocyklové dráhy
Veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale
Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
Ťažobné vrtý na geotermálne vody v prípade ich vypúšťania do toku nad územím

Geologické a montanistické lokality

Hiadeľ - štôľňa Fe (k.ú. Hiadeľ):

geologická a montanistická lokalita 48,80236° 19,31639°
Zavalené ústie štôľne, ktorá je súčasťou historického ložiska železných rúd pri Hiadli (18 - 19 stor.). Halda má rozmery 12 x 8 m a výšku 8 až 10 m. Materiál haldy je prehlinený a

nápadný svojim hrdzavohnedým sfarbením. Zrudnenie nebolo zaznamenané.

Hiadeľ - štôlna Sb (k.ú. Hiadeľ):

geologická a montanistická lokalita 48,83372° 19,31611° CHVÚ, ÚEV Výskyt Sb zrudnenia overovaného štôlnou (4 x 4 m), ústie ktorej je zavalené. Halda má rozmery 20 x 15 m, v haldovom materiáli možno pozorovať kusy iloviny tvorenej kremeňom, albitom, turmalínom a limonitom. Štôlna je zarazená v migmatizovaných prevažne mylonitizovaných ortorulách.

Hiadeľ - Vážnica (k.ú. Hiadeľ):

geologická a montanistická lokalita 48,80236° 19,31639° CHVÚ, ÚEV Zavalený vstup do štôlny v metakvarcitech, šírka vstupu je 3 m a jeho výška do 1,5 m. pred štôlnou je malá výrazná halda s rozmermi 6 x 8 m a výškou s úlomkami a balvanmi sivobieleho kremeňa. Vrchný okraj predstavuje bralo v tektonicky deformovaných spodnotriasových kremencoch a kremenných zlepcoch lúčňanského súvrstvia tatrika dlhé 8 m s výškou 4 až 5 m.

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno - historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územno - plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania je územný plán obce. Územný plán obce je výsledok formálneho plánovania a je územnoplánovacím dokumentom v zmysle zákona č.50/1976 Zb. (zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) a v zmysle vyhlášky č.84/1976 Zb. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii) v znení neskorších predpisov. Obec má v súčasnosti schválený územný plán (dodatok) z roku 2014.

Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia sa vykonáva v zmysle zákona č. 194/2018 Z.z. o ovzduší, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 137/2010 Z.z. (v znení zákona č. 318/2012 Z.z., zákona č. 180/2013 Z.z., zákona č. 350/2015 Z.z. a zákona č. 293/2017 Z.z.). Vyhláška o zdrojoch znečistenia 410/2012 Z. z. v znení 98/2021. K znečisteniu ovzdušia v obci negatívne prispieva aj automobilová doprava na ceste I/66, ktorej intenzita neustále narastá. Meranie znečisťujúcich látok z dopravy sa zatiaľ nemeria, ale za 90% celkových emisií prchavých organických látok z dopravy zodpovedajú vozidlá s benzínovým motorom. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť.

Produkcia v t na km² podľa územie, chemická zlúčenina a rok

Okres Banská Bystrica	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tuhé emisie	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oxid siričitý	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Oxid dusíka	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4
Oxid uhoľnatý	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
<i>Tuhé emisie SR</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>Oxid siričitý SR</i>	<i>1,3</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>1,3</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,4</i>
<i>Oxid dusíka SR</i>	<i>0,8</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>
<i>Oxid uhoľnatý SR</i>	<i>2,9</i>	<i>2,3</i>	<i>2,6</i>	<i>2,9</i>	<i>2,8</i>	<i>2,8</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>2,9</i>

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Do ovzdušia sa z riešeného územia dostávajú: toxické oxidy dusíka (NOX), ktoré spôsobujú ochorenia dýchacích ciest, cyanózu srdca, majú aj karcinogénne účinky, toxický oxid siričitý (CO₂), ktorý narušuje krvotvorbu, dráždi sliznice a oči, spôsobuje chronické ochorenia dýchacích ciest, popôlčeky, ktoré zasahujú predovšetkým dýchacie cesty, pri niektorých druhoch popôlčekov je zasiahnuté aj srdce a

imunitný aparát (karcinogénne účinky), polietavý prach prevažne zo sekundárnej prašnosti spôsobuje ochorenia dýchacích ciest, rozľahlé plochy porastené burinnými spoločenstvami sú jedným zo zdrojov alergických ochorení slizníc. Ako už ale bolo spomenuté, oproti ostatným regiónom Slovenska je okres Banská Bystrica jeden z menej znečistených regiónov. Ako prezentuje nasledujúca tabuľka, k výraznému nárastu dochádza v prípade produkcie oxidu siričitého, ktoré sú pravdepodobne produkované ako externé vplyvy priemyselnej výroby, dopravy a zásobovania teplom v zimnom období. K výraznému nárastu došlo aj v prípade produkcie oxidov dusíka - 350,1 ton.

Produkcia v t podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Okres B. Bystrica	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tuhé emisie	48,5	44,5	39	33,8	67,5	30,6	28,6	32,7	30,3	24,4	23,9
Oxid siričitý	8,7	6,2	5,4	4,3	73,2	80	85,3	87,2	86,4	181,1	172,4
Oxid dusíka	231,5	206,4	221,9	251,9	299	264	269,2	271,1	261	364,6	350,1
Oxid uhoľnatý	182,1	140,2	155,3	196,1	182,6	125,3	111,1	112	121,3	129,2	125,5

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Vplyvom nepriaznivej klimateografickej polohy (teplotné inverzie v málo vetranej kotline) sa exhaláty hlavne v jesennom a zimnom období koncentrujú v prízemnej vrstve ovzdušia. Naopak koncentrácie polietavého prachu sa zvyšujú pri normálnych klimatických situáciách a to už pri najmenších rýchlostiach vetra.

Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a III. triedy, zberných obecných komunikácií a hlavných železničných ťahov sú povolené pre deň $LA_{eq,p} = 60$ dB a v noci $LA_{eq,p} = 50$ dB.

Za zdroje hlukového zaťaženia obce považujeme hluk z cestnej komunikácie – štátnej cesty III/06642.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001 ((v znení č. 91/2016 Z. z., 313/2016 Z. z., 90/2017 Z. z., 90/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 292/2017 Z. z., 106/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 208/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 312/2018 Z. z., 302/2019 Z. z., 302/2019 Z. z., 364/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 460/2019 Z. z., 74/2020 Z. z., 218/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 285/2020 Z. z., 9/2021 Z. z., 46/2021 Z. z.). Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Obsah Programu odpadového hospodárstva obce na roky 2016 - 2020 je zostavený podľa požiadaviek § 2 až § 5 vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch a zároveň zohľadňuje POH SR a POH Banskobystrického kraja. Ciele a opatrenia POH SR a POH Banskobystrického kraja 2016 - 2020 sa budú realizovať obcou. Keďže obec nespadá pod povinnosť spracovať POH vzhľadom na jej veľkosť a objem produkovaného odpadu, nemá v súčasnosti spracovaný platný POH.

Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj na nakladanie s odpadmi v súlade s platnými zákonmi. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Štatistické ukazovatele v oblasti nakladania s komunálnym odpadom prezentuje nasledujúca tabuľka.

Relatívne ukazovatele z oblasti nakladania s komunálnym odpadom v regióne											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mn. komun. odpadu (kg/obyv.)	261,7	270,83	267,69	274,92	260,83	282,58	282,76	311,66	346,02	383,39	381,37
Mn. zhodn. kom. odp. (kg/obyv.)	24,51	37,73	36,14	51,1	40,74	58,63	57,46	88,86	122,26	156,65	157,25
Mn. znešk. kom. odp. (kg/obyv.)	229,95	232,47	224,34	223,75	192,23	217,12	224,46	222,35	223,76	226,75	224,11

% zhodnoc. kom. odpadu	9,37	13,93	13,5	18,59	15,62	20,75	20,32	28,51	35,33	40,86	41,23
% zhodn. kom. odp. kompost. (%)	-	-	11,5	18,26	11,65	12,57	16,58	28,05	35,16	40,86	41,23
% miera skládkovania	-	-	81,83	81,39	68,54	68,84	79,34	71,34	64,67	59,14	58,77

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Vibrácie

Z hľadiska trvalých zdrojov vibrácií, ktoré sa vyskytujú v záujmovom území rozlišujeme vibrácie z cestnej dopravy. Na území obce je hlavným zdrojom vibrácií priemyselná výroba a automobilová premávka na ceste I/66. triedy a železničná doprava na trati č. 170. Z hľadiska intenzity dopravy v obci je táto environmentálna záťaž závislá najmä od intenzity a skladby dopravného prúdu. Potenciálnym zdrojom vibrácií pri realizácii rozvoja obce bude činnosť ťažkých stavebných mechanizmov, použitie stavebných technológií a preprava ťažkými nákladnými vozidlami. Výraznejší výskyt vibrácií počas výstavby navrhovaných stavebných objektov sa neočakáva. Vplyv vibrácií na okolie v období výstavby možno vzhľadom na použitie bežných stavebných technológií považovať za nevýznamný. Zdrojom vibrácií na nízkej úrovni produkcie budú novo navrhované miestne obslužné komunikácie, ktoré budú v prevažnej miere využívané osobnými motorovými vozidlami.

Pôda

Hodnotené územie tvoria prevažne plochy lesov, lúk a menších polôch s poľnohospodárskou činnosťou, ako aj so zastavanou plochou obce Hiadeľ a tak sa predpokladá, že pôvodné horninové prostredie môže byť miestami znečistené priesakmi z lesnej, poľnohospodárskej výroby a únikmi zo septikov. Medzi zdroje, ktoré môžu prispieť k znečisteniu horninového prostredia.

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd.

Kontaminácia pôdy

Priamy vplyv na pôdy majú aj vertikálne inverzie s koncentráciou znečisťujúcich látok v prízemnej vrstve ovzdušia, ktoré vznikajú vo vlhkých ročných obdobiach v dôsledku výskytu stredne vysokých pohorí. Aj lesnícka a poľnohospodárska výroba môže spôsobovať degradáciu pôd (používaním ťažkých mechanizmov, kultivácia pôd pri nevhodnej vlhkosti pôdy, orba po spádnicí, nesprávne osevné postupy, nevhodná a neprimeraná aplikácia chemických prípravkov), ktoré môžu spôsobiť kompakciu a eróziu pôd, acidifikáciu, salinizáciu, sodifikáciu pôd alebo úbytok pôdnej organickej hmoty.

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone č. 51/2018 Z.z. o vodách (ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony). Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Prirodzenou dominantou katastrálneho územia je prírodný recipient potoka Vážna, ktorý odvádza povrchové vody miestnymi vodnými tokmi z jednotlivých povodí. Ich stále ako aj zvýšené prietoky na hornom konci obce zachytáva vodná nádrž v objeme 601 m³ (ÚPN, 2014, s.22). Čistota vody vo vodnom toku je vyhovujúca.

Zvýšené prietoky vôd zachytáva spomínaná vodná nádrž na hornom konci, ktoré ďalej prenáša zregulovaný potok Vážna v rozsahu zastavaného územia obce k 1.1.1990 o dĺžke 1600 m. Regulácia bola vybudovaná v roku 1978 štátnymi lesmi v profiloch bezpečného prenášania 100 – ročnej vody (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.10).

Z hľadiska kvantitatívnej vodohospodárskej bilancie stanovujúcej vzťah medzi zdrojmi vody a požiadavkami na vodu a zistením požiadaviek krytia vodnými zdrojmi v obci je vo všetkých bilančných profiloch zaznamenaný aktívny bilančný stav. Najvýznamnejším zdrojom znečistenia vôd v regióne sú

to skladovacie objekty a manipulačné priestory lesných a poľnohospodárskych podnikov. Lesnícka a poľnohospodárska výroba sa podieľa na znečisťovaní hlavne manipuláciou s drevnou hmotou, ošetrovaním poľnohospodárskych rastlín, vývozom močovky a hnojnice a ďalšími inými činnosťami. V obci Hiadeľ nie je vybudovaná splašková kanalizácia. Absencia kanalizácie predstavuje jeden z najväčších príčin znečisťovania povrchových a pri možných priesakoch aj podzemných vôd.

2.6. OBYVATEĽSTVO

V obci žije takmer 95,21 % obyvateľov so slovenskou národnosťou. Celkovo 81,99 % obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov obce podľa pohlavia v roku 2019. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 40 do 44 rokov.

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)

	2019			
	Spolu	Muži	Ženy	rozdiel
Spolu	525	249	276	27
4 roky alebo menej	28	14	14	0
Od 5 do 9 rokov	26	15	11	-4
Od 10 do 14 rokov	26	11	15	4
Od 15 do 19 rokov	23	10	13	3
Od 20 do 24 rokov	13	7	6	-1
Od 25 do 29 rokov	42	23	19	-4
Od 30 do 34 rokov	30	15	15	0
Od 35 do 39 rokov	44	23	21	-2
Od 40 do 44 rokov	47	20	27	7
Od 45 do 49 rokov	39	18	21	3
Od 50 do 54 rokov	32	17	15	-2
Od 55 do 59 rokov	33	21	12	-9
Od 60 do 64 rokov	40	23	17	-6
Od 65 do 69 rokov	40	14	26	12
Od 70 do 74 rokov	24	9	15	6
Od 75 do 79 rokov	15	4	11	7
Od 80 do 84 rokov	7	3	4	1
Od 85 do 89 rokov	11	1	10	9
Od 90 do 94 rokov	4	1	3	2
Od 95 do 99 rokov	1	0	1	1
Nad 100 rokov	0	0	0	0

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v obci Hiadeľ v roku 2019.

Bývajúce obyvateľstvo v obci Hiadeľ (rok 2019)

	spolu	ženy	0-14	66+	15-65
obec Hiadeľ	525	249	80	102	343

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

V roku 2019 žilo v obci celkovo 525 obyvateľov. V tomto roku žilo v obci 249 žien. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov - 343. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva obce Hiadeľ podľa vierovyznania v roku 2011. Obec je podľa kritéria vierovyznania homogénna s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (81,99 %). Pri 6,51 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 7,47 % obyvateľov.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania

Ukazovateľ	SODB 2011	%
------------	-----------	---

Rímskokatolícka cirkev	428	81,99
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	13	2,49
Gréckokatolícka cirkev	3	0,57
Pravoslávna cirkev	1	0,19
Evanjelická cirkev metodistická	2	0,38
Bahájske spoločenstvo	1	0,19
iné	1	0,19
bez vyznania	39	7,47
nezistené	34	6,51

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 95,21 %. V obci žili 2 obyvatelia českej národnosti. Pri 21 obyvateľoch nebola zistená národnosť.

Bývajúcce obyvateľstvo podľa národnosti		
Ukazovateľ	SODB 2011	%
Slovenská	497	95,21
Česká	2	0,38
Židovská	1	0,19
Ostatné	1	0,19
Nezistené	21	4,20

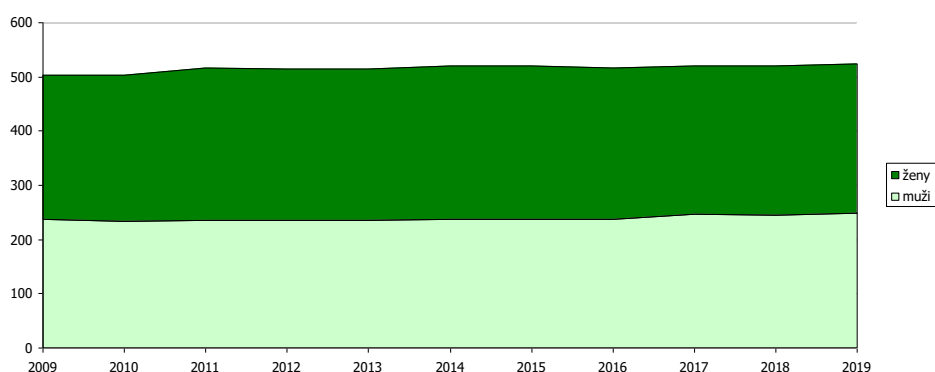
Zdroj: www.statistics.sk

Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja prevažnej časti horských obcí je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade obce Hiadeľ bol zaznamenaný nárast počtu obyvateľov.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
k 1.1.	505	503	532	517	515	514	521	520	517	521	520
k 30.6.	511	510	525	516	515	518	521	519	519	521	523
k 31.12	503	503	517	515	514	521	520	517	521	520	525
muži	237	233	236	236	235	238	237	238	246	244	249
ženy	266	270	281	279	279	283	283	279	275	276	276
Index	1,000	1,028	0,996	0,998	1,014	0,998	0,994	1,008	0,998	1,010	1,004
Priemer Ix											1,004

Zdroj: ŠÚSR, 2009-2019, DataCubes

Zdroj: ŠÚSR, 2009-2019, DataCubes

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov vzrástol o 22. Priemerný index dosiahol hodnotu 1,004, čo predstavuje priemerný ročný nárast o 0,25 %. K najvyššiemu nárastu došlo v roku 2011, kedy stúpol počet obyvateľov o 14 osôb. K roku s najvyšším poklesom obyvateľstva patril rok 2016, kedy klesol počet obyvateľov o 3. V roku 2019 stúpol počet obyvateľov o 5. V obci žije výraznejšie väčší počet žien ako mužov.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, ako aj prirodzený prírastok v obci Hiadeľ.

Prirodzený prírastok											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. B. Bystrica HMPP	1,12	0,69	0,58	0,09	0,22	-0,09	-0,01	0,33	0,14	0,23	-0,3
prirodzený prírastok	-7	1	-3	2	-4	-3	-5	-7	4	-7	2
hrubá miera pr. príř.	-13,7	1,96	-5,72	3,88	-7,77	-5,8	-9,61	-13,5	7,71	-13,45	3,83

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje pozitívny trend. Počet živonarodených prekračuje v obci počet zomrelých obyvateľov v roku 2010, 2012, 2017 a 2019. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v roku 2009, 2016 a 2018 a to - 7 osôb.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese a vývoj počtu narodených za obec Hiadeľ. Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2016, kedy hrubá miera dosiahla 9,36. Do roku 2019 stúpol tento počet na 9,39. V súčasnosti je v obci rastúci trend. Najvyšší počet živonarodených bol evidovaný v roku 2017, 2010 a 2019 a to 9 a 7 osôb.

Počet živonarodených											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Bystrica HM	9,97	9,87	9,83	9,04	8,95	9,06	9,23	9,36	9,15	9,67	9,39
narodení	4	7	2	6	4	4	1	4	9	5	7
živonarodení	4	7	2	6	4	4	1	4	9	5	7
hrubá miera živorod.	7,83	13,73	3,81	11,63	7,77	7,73	1,92	7,71	17,34	9,61	13,4

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Štatistika počtu potratov v okrese vykazuje podobné tendencie, ako v prípade obecnej štatistiky. Aj keď z hľadiska trendu počet potratov v obci stúpa aj klesá. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2013 - 2014. Celkovo sa hodnoty nachádzajú väčšinou nad okresnými štatistikami.

Počet potratov											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Bystrica HM	3,02	2,79	3,01	3,24	3,1	2,85	2,9	2,86	2,56	2,62	2,04
potratovosť	2	2	1	1	3	3	2	2	2	1	1
hrubá miera potratovosti	3,91	3,92	1,91	1,94	5,83	5,8	3,84	3,86	3,85	1,92	1,91
index potratovosti	50	28,57	50	16,67	75	75	200	50	22,22	20	14,29
ukončené tehotenstvá	6	9	3	7	7	7	3	6	11	6	8
hrubá miera uk. tehot.	11,74	17,65	5,72	13,57	13,61	13,53	5,76	11,57	21,19	11,53	15,31

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend s miernym trendom nárastu v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 9,138 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2019.

V obci Hiadeľ možno sledovať narastajúci trend od roku 2016. V roku 2009 bolo evidovaných 21,53 zomretých na 1000 obyvateľov, do roku 2019 to bolo 9,57. Predchádzajúci rok to ale bolo 23,05 zomretých na 1000 obyvateľov.

Počet zomretých											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Bystrica HM	8,85	9,17	9,25	8,95	8,74	9,15	9,24	9,02	9,01	9,45	9,69
zomretí	11	6	5	4	8	7	6	11	5	12	5
hrubá miera úmrtnosti	21,53	11,76	9,53	7,75	15,55	13,53	11,53	21,22	9,63	23,05	9,57

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi vykazuje pozitívny aj negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v obci pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok pozitívny trend. Len v rokoch 2010 až 2012 presahoval počet vystáňovaných počet prisťahovaných. Najvyššia pozitívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2014.

Saldo sťahovania

Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Bystrica HM	-0,48	-0,24	-0,99	-0,38	-0,54	-0,76	-0,87	-0,29	-0,08	-0,14	-1,73
migračné saldo	5	-1	-12	-4	3	10	4	4	0	6	3
hr. miera migr. salda	9,78	-1,96	-22,88	-7,75	5,83	19,32	7,68	7,71	0	11,53	5,74

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Najväčší migračný úbytok obyvateľstva bol zaznamenaný v roku 2011 a to - 12 osôb. Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za obec Hiadel'. Najvyšší počet obyvateľov migruje mimo územia. Malá časť obyvateľov sa vystáňovala mimo hraníc SR.

Migrácia obyvateľstva

Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
prisťahovaní	9	9	1	7	3	15	7	11	9	7	8
vystáňovaní	4	10	13	11	0	5	3	7	9	1	5

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

V sledovanom období počet vystáňovaných kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2011 - celkovo až 13 vystáňovaných. V roku 2019 počet vystáňovaných dosiahol hodnotu 5. Najväčší počet prisťahovaných bol zaznamenaný v roku 2014 kedy sa do obce prisťahovalo celkovo 15 obyvateľov. Od roku 2017 možno badať vyrovnaný trend.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za obec. Celkový prírastok vykázal v okrese v sledovanom období kladnú hodnotu len v 5 rokoch.

Celkový prírastok (- úbytok)

Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. Banská Bystrica HM	0,64	0,45	-0,41	-0,29	-0,32	-0,85	-0,88	0,05	0,05	0,09	-2,03
celkový prírastok	-2	0	-15	-2	-1	7	-1	-3	4	-1	5
hrubá miera celk. pr.	-3,91	0	-28,6	-3,88	-1,94	13,53	-1,92	-5,79	7,71	-1,92	9,57

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Celkový prírastok v obci vykazuje nerovnomerný trend. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2011, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu - 15. Najvyšší prírastok bol zaznamenaný v roku 2014 a to 7 obyvateľov.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese a sobášnosť a rozvodovosť v obci Hiadel'. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2009 pripadalo 4,67. Do roku 2019 stúpol počet na 5,02.

Počet sobášov

Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. B. Bystrica HM	4,67	4,69	4,68	4,53	4,75	4,74	5,21	5,72	5,35	5,13	5,02
sobášnosť	1	3	0	2	2	0	0	3	1	2	3
hrubá miera sobášnosti	1,96	5,88	0	3,88	3,89	0	0	5,79	1,93	3,84	5,74

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v obci nižšia, ako v prípade okresu. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2010, 2016 a 2019. V prípade rozvodovosti boli hodnoty nad aj pod úrovňou okresu. K vyšším počtom došlo v roku 2013.

Počet rozvodov											
Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
okr. B. Bystrica HM	2,39	2,29	2,29	2,47	2,11	2,06	1,88	1,72	1,92	1,85	1,8
rozvodovosť	1	0	0	2	3	0	1	1	0	0	0
hrubá miera roz.	1,96	0	0	3,88	5,83	0	1,92	1,93	0	0	0
index rozvodovosti	100	0	0	100	150	0	0	33,33	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v obci je pod úrovňou Slovenska. Ide o horskú dedinu s vysokým podielom lesných pozemkov. Obyvateľstvo je sústredené do centrálnej zóny. Z dlhodobého hľadiska dochádza v obci k nárastu hustoty obyvateľstva. V roku 2009 dosiahla hustota hodnotu 30,86 a do roku 2019 stúpla na hodnotu 31,56.

Hustota obyvateľov na km2 k 31.12. podľa územie a rok											
Obec Hiadel'	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SR	110,5	110,8	110,1	110,3	110,4	110,5	110,6	110,8	110,9	111,1	111,2
okr. Banská Bystrica	137,09	137,08	137,38	137,34	137,29	137,21	137,1	137,04	137,04	137,05	136,92
Obec Hiadel'	30,86	30,8	31,68	31,17	31,07	31,26	31,44	31,32	31,35	31,44	31,56

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Veková štruktúra obyvateľstva obce

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu	503	503	517	515	514	521	520	517	521	520	525
0	4	7	2	6	4	4	1	5	9	5	7
1-4	26	26	18	13	16	18	18	18	17	21	21
5-9	26	22	28	29	27	26	27	19	21	24	26
10-14	12	14	18	20	23	24	24	28	28	28	26
15-19	43	36	24	19	13	12	14	18	20	22	23
20-24	22	27	29	32	37	42	36	23	18	13	13
25-29	40	38	44	37	32	27	28	34	34	39	42
30-34	42	47	51	51	50	44	44	46	42	39	30
35-39	36	28	29	27	33	47	49	50	51	48	44
40-44	33	39	43	44	40	37	32	30	31	37	47
45-49	35	35	33	37	38	33	38	40	39	38	39
50-54	40	40	43	38	33	35	37	34	38	36	32
55-59	47	41	41	43	48	44	43	40	36	30	33
60-64	31	35	44	44	43	46	41	38	41	44	40
65-69	18	20	24	24	27	29	35	41	38	39	40
70-74	14	13	12	17	18	18	17	19	19	22	24
75-79	19	18	16	16	12	12	10	10	14	14	15
80-84	12	13	13	9	11	14	16	13	13	8	7
85-89	3	4	5	8	9	8	8	9	8	8	11
90-94	0	0	0	1	0	1	2	2	4	5	4
95-99	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
100+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

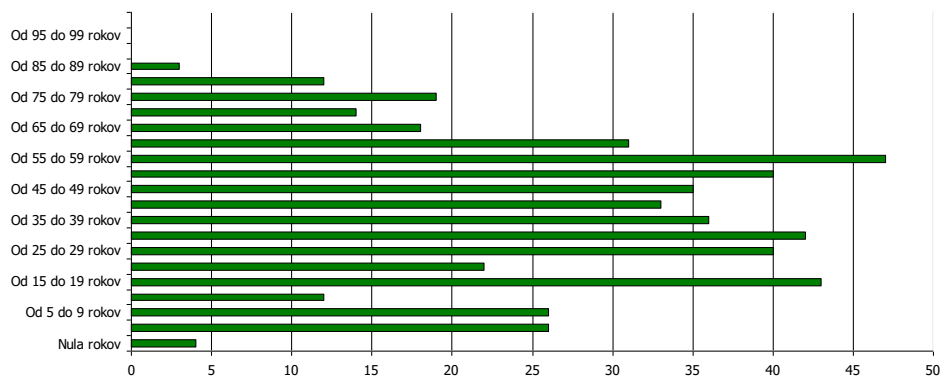
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

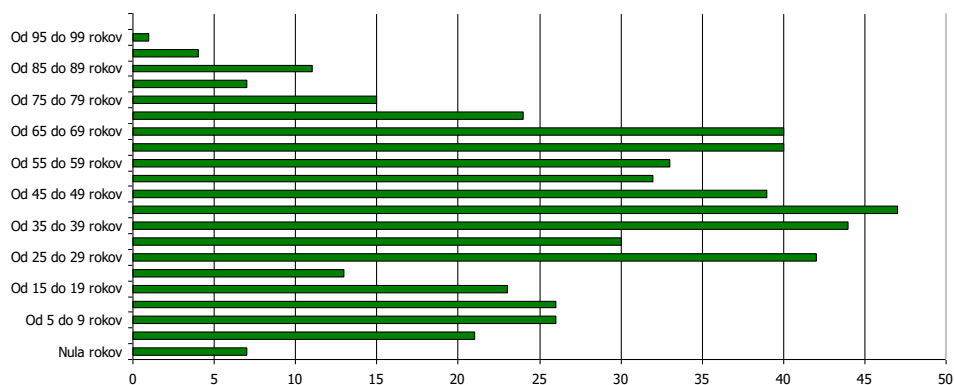
K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 65 - 69. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v obci Hiadeľ.

Veková štruktúra obyvateľstva

2009

2019

Prognózy

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v dôchodkovom veku. Do roku 2031 by mal celkový počet obyvateľov stúpnuť na 573 obyvateľov. K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 65 - 69. Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný vývoj.

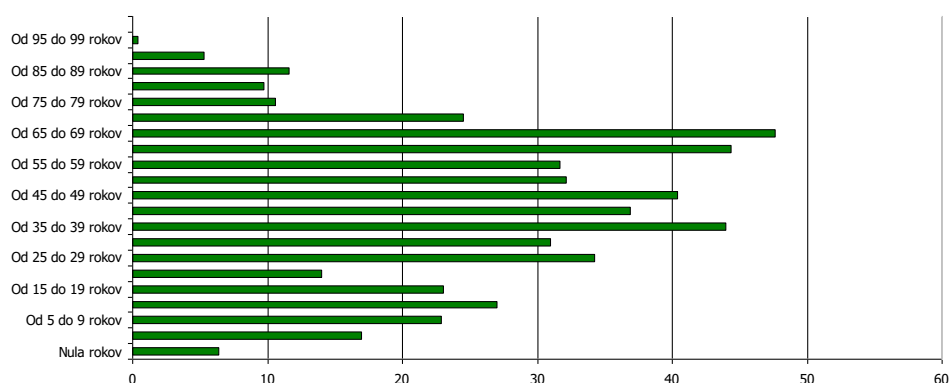
Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Spolu	515	519	523	527	533	541	547	552	560	566	573
0	6	7	7	7	7	7	8	8	8	8	8
1-4	17	17	16	16	16	15	15	15	14	14	14
5-9	23	23	22	22	22	21	21	21	21	20	20
10-14	27	28	28	28	29	29	29	29	30	30	30
15-19	23	23	24	24	25	25	25	26	26	27	27
20-24	14	15	15	16	16	17	18	18	19	19	20
25-29	34	34	34	34	33	33	33	33	32	32	32
30-34	31	32	33	34	34	35	36	36	37	38	38
35-39	44	43	43	43	43	42	42	42	41	41	41
40-44	37	37	37	37	37	36	36	36	36	36	36

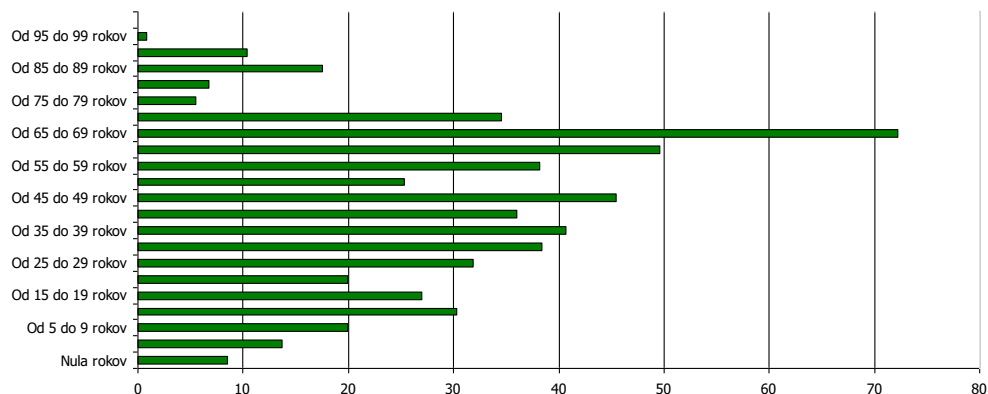

45-49	40	41	41	42	42	43	43	44	44	45	45
50-54	32	31	31	30	29	29	28	27	27	26	25
55-59	32	30	29	28	29	32	33	33	35	37	38
60-64	44	45	45	46	46	47	47	48	49	49	50
65-69	48	50	53	55	57	60	62	65	67	70	72
70-74	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
75-79	11	10	10	9	9	8	8	7	7	6	6
80-84	10	9	9	9	9	8	8	8	7	7	7
85-89	12	12	13	13	14	15	15	16	16	17	18
90-94	5	6	6	7	7	8	8	9	9	10	10
95-99	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
100+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Prognózaná veková štruktúra obyvateľstva 2021

2031

Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov o 36. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný nárast o 12 obyvateľov. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal pokles o 26.

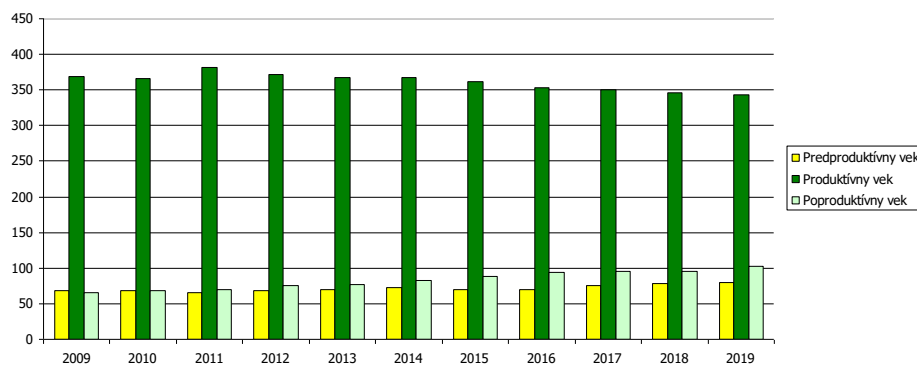
Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Predproduktívny vek	68	69	66	68	70	72	70	70	75	78	80
Produktívny vek	369	366	381	372	367	367	362	353	350	346	343
Poproduktívny vek	66	68	70	75	77	82	88	94	96	96	102

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

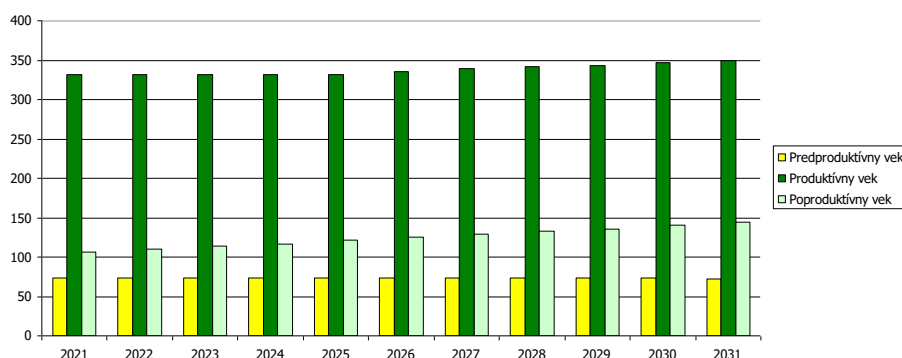

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách poproduktívneho a predproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2031.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

Do roku 2031 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine predproduktívneho, produktívneho a produktívneho veku. Vo vekovej skupine poproduktívneho veku sa predpokladá nárast o 38 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2031

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Predproduktívny vek	74	73	74	73	73	73	73	73	73	73	72
Produktívny vek	332	332	332	332	332	335	339	342	343	347	350
Poproduktívny vek	106	110	114	117	121	125	129	133	136	140	144

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 20 do 24 rokov. Pokles v medziročnom porovnaní 2009 až 2019 bol zaznamenaný v skupine 15 až 24 rokov, 30 - 34 a od 55 do 59 rokov.

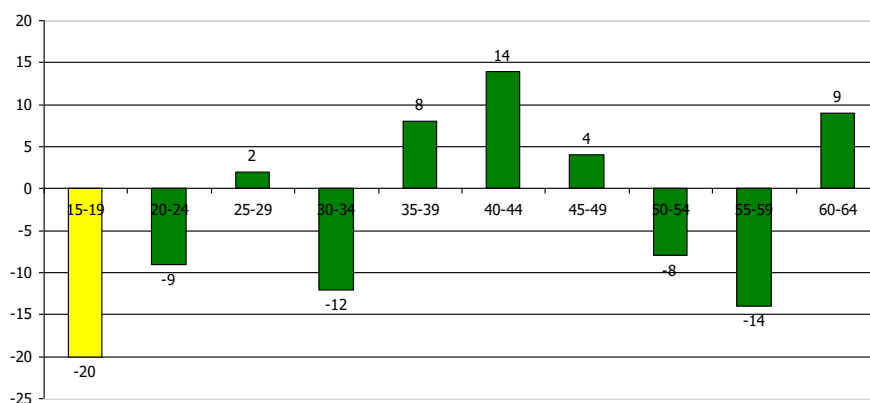
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2009 a 2019

Vek	2009	2019	rozdiel 2019 - 2009
-----	------	------	---------------------

15-19	43	23	-20
20-24	22	13	-9
25-29	40	42	2
30-34	42	30	-12
35-39	36	44	8
40-44	33	47	14
45-49	35	39	4
50-54	40	32	-8
55-59	47	33	-14
60-64	31	40	9

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

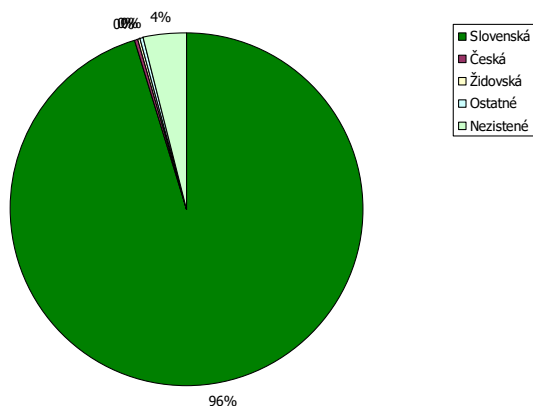
Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 95,21 %. V obci žili 2 obyvatelia českej národnosti. Pri 21 obyvateľoch nebola zistená národnosť.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti			
Ukazovateľ	SODB 2011	%	
Slovenská	497	95,21	
Česká	2	0,38	
Židovská	1	0,19	
Ostatné	1	0,19	
Nezistené	21	4,20	

Zdroj: www.statistics.sk

Zdroj: www.statistics.sk

2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

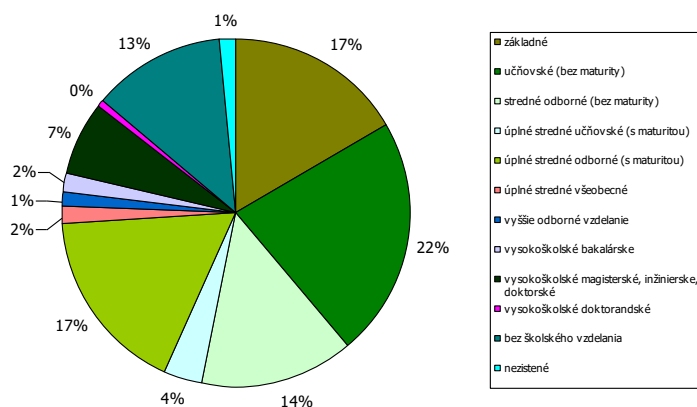

V obci majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s učňovským vzdelaním – 22,22 %, úplným stredným odborným vzdelaním – 17,24 % a základným vzdelaním 16,67 %. Obyvatelia bez vzdelania tvorili skupinu 12,64 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním boli zastúpení 9,2 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012

dosiahnuté vzdelanie	počet	%
základné	87	16,67
učňovské (bez maturity)	116	22,22
stredné odborné (bez maturity)	74	14,18
úplné stredné učňovské (s maturitou)	19	3,64
úplné stredné odborné (s maturitou)	90	17,24
úplné stredné všeobecné	9	1,72
vyššie odborné vzdelanie	6	1,15
vysokoškolské bakalárske	10	1,92
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	36	6,9
vysokoškolské doktorandské	2	0,38
bez školského vzdelania	66	12,64
nezistené	7	1,34

Zdroj: statistics.sk, 10.2.2021

Zdroj: statistics.sk, 10.2.2021

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra relatívne vyhovujúci pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci ďalej zvyšovať počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním a úplným stredným vzdelaním.

Vývoj nezamestnanosti

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend.

Nezamestnanosť v obci má za posledných 5 rokov klesajúcu tendenciu, miera nezamestnanosti sa pohybuje v súčasnosti na úrovni približne 2%. Počet uchádzačov o zamestnanie so zdravotným znevýhodnením je minimálny. Presnejšie údaje vývoja nezamestnanosti sú uvedené v grafe 2.12, kde je zhodnotené obdobie posledných 20 rokov. Najvyšší počet nezamestnaných bol v roku 2004 – 51 obyvateľov, čo predstavovalo 9,55% nezamestnanosť. Vývoj počtu nezamestnaných mal kolísavú tendenciu. V rokoch 1998 až 2004 vzrastal, v rokoch 2005 až 2008 klesal, od roku 2009 opäť vzrástol (zo 16 na 40 – 45 nezamestnaných), od roku 2013 miera nezamestnanosti sa postupne znižuje. V súčasnosti je miera nezamestnanosti v obci na úrovni cca. 2 % (KPSS, 2019, s.21 - 24). Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v obci a regióne prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územia, pohlavie a rok v %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slovenská republika	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92
Banskobystrický kraj	19,19	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69
Okres Banská Bystrica	8,43	8,95	9,56	9,82	9,22	8,9	8	6,25	4,28	3,38	3,3
Muži	8,64	8,89	9,71	10,03	9,54	8,91	7,95	5,7	3,96	3,13	3,08
Ženy	8,19	9,02	9,41	9,6	8,89	8,88	8,06	6,83	4,62	3,64	3,52

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2019 dosiahla úroveň 3,52 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2012 (10,03 %). Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a riziková skupinu nad 50 rokov. V tejto skupine podiel výrazne narastá. K znižovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 15 do 24 rokov, kedy do roku 2019 klesol podiel na 10,9 %.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku v osobách

Okr. B. Bystrica	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
15-24	16,3	16,1	14,5	17,5	17,0	15,2	14,2	10,7	10,1	10,5	10,9
25-34	25,7	25,8	25,3	24,9	24,0	24,4	23,6	24,2	22,6	23,0	25,4
35-49	30,8	30,6	29,6	30,9	31,4	31,6	32,0	33,0	33,6	31,0	31,5
50 a viac	27,1	27,5	30,7	26,7	27,6	28,7	30,1	32,1	33,7	35,5	32,2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Významným ukazovateľom na trhu práce je doba evidencie nezamestnaných obyvateľov. Dve najväčšie skupiny tvorili nezamestnaní s dĺžkou evidencie od 4 do 6 mesiacov a v skupine nad 12 mesiacov. Z nej je najpočetnejšou skupinou skupina nezamestnaných od 13 do 18 mesiacov. Negatívom je zvyšovanie počtu obyvateľov práve dlhodobo nezamestnaných nad 24 mesiacov, ktorí strácajú pracovné návyky. Z hľadiska dosiahnutého vzdelania tvorili najväčšiu skupinu obyvateľov s nižším stredným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Banskej Bystrici, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (APTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov APTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Štruktúra zamestnanosti

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Najväčšie zastúpenie majú v regióne priemyselné odvetvia a obchod. Silne zastúpené je aj doprava a skladovanie. Od roku 2009 sa podiel priemyslu na zamestnaní mierne znížil (14,6 %). Najvýraznejší pokles nastal v prípade vzdelávania.

Štruktúra zamestnanosti podľa NACE

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Poľnohospodárstvo, lesn...	1,4	2,1	2,1	3,1	2,1	2,1	2,0	1,7	1,6	2,2	2,1
Priemysel spolu	16,8	16,4	17,5	18,0	17,3	17,0	15,9	21,2	19,2	15,4	14,6

Ťažba a dobývanie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Priemyselná výroba	14,3	13,7	15,0	15,6	14,7	14,0	13,2	13,7	16,1	13,4	12,4
Dodávka elektriny, plynu,....	1,1	1,4	0,9	0,7	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Dodávka vody; čistenie a...	1,3	1,2	1,6	1,6	2,2	2,2	3,5	6,8	2,4	1,4	1,6
Stavebníctvo	4,0	4,0	5,4	5,5	3,9	3,9	3,9	4,9	3,5	4,6	5,4
Veľkoobchod a maloobchod....	11,2	13,5	14,3	14,9	17,1	16,6	16,2	16,4	15,1	14,6	17,3
Doprava a skladovanie	6,1	4,9	5,4	5,6	5,1	5,5	5,0	3,7	4,7	4,4	4,4
Ubytovacie a stravovacie	2,6	1,7	1,9	2,0	2,0	1,9	1,7	1,7	1,8	2,6	1,7
Informácie a komunikácia	3,4	3,1	3,0	2,9	3,1	3,0	3,0	2,3	2,5	2,8	3,2
Finančné a poisťovacie činnosti	1,9	2,0	2,0	1,9	2,2	2,3	2,0	1,9	2,1	1,6	1,6
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,8	1,3	1,3	1,2	1,3	1,1	1,1	0,9	0,9	1,1	1,3
Odborné, vedecké a technick...	2,6	2,8	5,1	4,2	2,7	2,8	3,3	3,4	1,9	2,5	2,1
Administratívne a podporné služby	2,4	2,6	1,8	2,4	2,0	2,2	2,5	2,3	2,7	2,9	2,6
Verejná správa a obrana; po...	12,1	14,9	13,5	13,3	13,6	14,4	15,1	15,3	17,8	17,4	17,1
Vzdelávanie	20,1	15,8	12,6	11,8	14,6	14,0	13,0	11,6	11,8	11,5	12,5
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	10,9	12,1	11,1	10,6	10,0	10,8	11,3	10,7	12,1	12,5	10,3
Umenie, zábava a rekreácia	2,4	1,9	2,2	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5	1,8	2,2	2,2
Ostatné činnosti	1,2	0,7	0,8	0,9	1,2	0,8	0,9	0,5	0,5	1,4	1,4

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2021

Obyvatelia sú prevažne zamestnaní v krajskom meste Banská Bystrica. Pracovné príležitosti priamo v obci ponúka lesnícky a drevospracujúci priemysel, verejný sektor - obecný úrad, materská a základná škola, prípadne komerčné služby a malé výrobné prevádzky.

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa jednotlivých sektorov národného hospodárstva. Najviac obyvateľov je zamestnaných v sekundárnom sektore – výroba (89) a službotvornom sektore (139).

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo						
	spolu	odchádzajúci za prácou	prim. sektor	sekund. sektor	terc. sektor	hosp. domácnosti
obec Hiadel'	270	226	22	89	139	202

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

Ako prezentuje tabuľka, pomerne veľká časť obyvateľov každodenne odchádza za prácou mimo obce Hiadel'. Z celkového počtu ide ekonomicky aktívneho obyvateľstva ide až o 270 obyvateľov, čo tvorí 83,7 %.

2.8. BÝVANIE

Obec Hiadel' ako aj ostatné obce mikroregiónu majú charakter cestnej radovej zástavby, potočnej radovej zástavby a hromadnej cestnej zástavby. Ešte v pol. 20. storočia tu boli zachované zrubové domy a murované domy, podpivničené trojpriestorové domy pod valbovou i sedlovou šindľovou strechou s podlomenicou, miestami i bubníkom, omazané a obielené s pridaním modrej hlínky. Dvory boli uzavreté vysokou bránou, za obytnou časťou bola maštal', ovčín, stodola a kôlna. Dymovody sú murované. V súčasnosti je prevládajúcim stavebným materiálom pálená tehla, prípadne pórobetónové tvárnice. V strešnej krytine prevláda škridľa a plechová krytina, ktorá na objektoch ľudovej architektúry nahradila drevený šindel'. Hojne sa vyskytuje aj betónová krytina a asfaltový šindel'. Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra boli značne narušené novou výstavbou, tak, ako aj výškové zónovanie a architektonické tvaroslovie regiónu. Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Nové domy sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkrovi na obytné účely. Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej, alebo ihlanovej strechy. Na objektoch občianskej vybavenosti sa často vyskytuje rovná (plochá) strecha, prípadne strecha pultová (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.15). V urbanizovanom priestore územného plánu obce Hiadel' osobitné postavenie zaujíma miestna lokalita LÁNY. Jej význam spočíva v tom, že na plochách územných lokalít 4,5,6 a 7 je navrhnutá zástavba

rodinných domov pre návrhové a výhľadové obdobie. Pre zabezpečenie prípravy v územnom a stavebnom konaní Návrh územného plánu obce doporučuje na miestnu lokalitu LÁNY vypracovať urbanistickú štúdiu, ktorou sa stanovujú regulatívne zóny pre výstavbu rodinných domov návrhového a výhľadového obdobia (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.23).

Obývané byty a domy (2011)

	byty		
	spolu	v rodinnom dome	domy
obec Hiadeľ	186	180	157

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet neobývaných bytov podľa dôvodu neobývanosti. Najviac bytov bolo trvalo neobývaných z dôvodu rekreácie – 20. Celkovo 10 bytov bolo neobývaných z dôvodov nespôsobilosti. Z iných dôvodov to bolo 12 bytov.

Neobývané byty podľa dôvodu neobývanosti (2011)

zmena vlastníctva	rekreácia	nespôsobilé na bývanie	z iných dôvodov	s nezistenou obývanosťou
2	20	10	12	0

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Z hľadiska vlastníctva boli najpočetnejšou skupinou byty v osobnom vlastníctve v rodinných domoch (159). Iná forma vlastníctva bola zastúpená 5 bytmi. V bytovom dome bolo evidovaných 16 bytov v osobnom vlastníctve.

Byty podľa formy vlastníctva (2011)

vlastné v obytných domoch	byty vo vlast. v rodinných domoch	obecné byty	družstevné byty	iné
16	159	0	0	5

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Veľkostná kategorizácia bytov

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytov podľa podlahovej plochy. Najviac bytov v obci Hiadeľ disponuje plochou od 81 do 120 m² - 74 bytov. Pomerne početne sú zastúpené aj byty s plochou viac ako 120 m² v počte 43.

Byty podľa celkovej podlahovej plochy

Byty spolu	- 40 m ²	40 - 80 m ²	81 - 120 m ²	120+ m ²
RD	1	62	74	43

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Z hľadiska počtu obytných miestností sú v obci najviac zastúpené byty s 3 izbami a 2 obytnými miestnosťami. Ďalšou najväčšou skupinou sú 4 izbové byty. Byty so 4 obytnými miestnosťami sú zastúpené v počte 37.

Byty podľa počtu obytných miestností

1	2	3	4	5+
4	43	58	37	41

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Vybavenosť bytov a iné charakteristiky

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Až 15 bytov v roku 2011 bolo napojených na vlastný zdroj pitnej vody. Bez pitnej vody boli 3 domácnosti. Na spoločný vodovod bolo napojených 157 domácností v RD.

Byty podľa zásobovania vodou RD

v byte - spoločný zdroj	v byte - vlastný zdroj	mimo bytu	bez vodovodu
157	15	0	3

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Ďalšiu vybavenosť bytov/domácností, prezentuje nasledujúca tabuľka. Celkovo bolo v roku 2011 pripojených do siete internet 79 bytov, a pevnou linkou disponovalo 86 bytov. Mobilným telefónom bolo vybavených 136 domácností.

Vybavenosť bytov a domácností v obci RD					
podľa vybavenosti domácností			podľa pripojenia		
mobilný telefón	PC/notebook	osobné auto	na pevnú tel. linku	na internet	
136	92	87	86	79	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Najviac bytov v obci Hiadeľ je v súčasnosti vykurovaných prostredníctvom ústredného lokálneho kúrenia - 118. Tento typ vykurovania je využívaný pri rodinných domoch. Iný typ vykurovania využíva cca. 47 bytov.

Obývané byty podľa typu kúrenia				
ústredné diaľkové	ústredné lokálne	iný	bez kúrenia	
4	118	47	5	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

V súvislosti s využívaným zdrojom energie je najväčší počet bytov zastúpených pevným palivom – 147 bytov a elektrikou – 20 bytov.

Obývané byty podľa zdrojov energie					
plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	iný	žiadny
0	20	1	147	1	5

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladiení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 607/2003 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov. Súčasťou obytných štruktúr je aj občianska vybavenosť, väčšinou jestvujúca. V návrhu sa predpokladá budovanie nových zariadení občianskej vybavenosti. V súvislosti s návrhom novej zástavby sa nepredpokladajú žiadne veľkoplošné asanácie. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE

V obci sa odporúča rozvíjať výroba a služby hlavne v týchto smeroch:

- rozvoj malých podnikov
- rozvoj cestovného ruchu a turizmu
- rozvoj terciárnej sféry (služby, obchod)

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru podnikateľských osôb – fyzické osoby podľa právnej formy. Najväčší počet je zastúpený živnostenskými podnikaniami. Do roku 2019 klesol ich počet na 26 osôb.

Fyzické osoby - podnikatelia											
o. Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fyz. osoby – podnik.	32	36	34	35	34	33	25	26	24	24	26
Živnostníci	28	32	31	30	28	28	22	21	21	23	26

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes

Celkovo je v obci činných 17 právnických osôb. Z celkového počtu bolo 13 ziskových a 4 neziskové subjekty.

Právnické osoby v obci

o. Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Právnické osoby spolu	6	9	8	10	13	14	12	14	15	19	17
Práv. osoby ziskové	3	5	4	5	8	8	9	11	10	14	13
Práv. osoby neziskové	3	4	4	5	5	6	3	3	5	5	4

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes

V skupine ziskových subjektov došlo v sledovanom období k nárastu. V roku 2009 boli v obci evidované len 3 komerčné podnikateľské subjekty. V obci sú činné nasledujúce podnikateľské subjekty:

1. DRMAJ – LIFT, s.r.o.
2. IPR STAV s.r.o.
3. IPR STAVBY s.r.o.
4. JAK ELECTRIC, s.r.o.
5. Laco - Lift Servis, s.r.o.
6. Miestny národný výbor - prevádzkárň
7. Proud s.r.o.
8. ŠV SERVICE group - MŠ, s. r. o.
9. ŠV-SERVICE group - EŠ, s.r.o.
10. ŠV-SERVICE group - JŠ s.r.o.
11. ŠV-SERVICE group - systém a riadenie s.r.o.
12. VeMcon s.r.o.
13. VŠ SYSTÉM, s.r.o.

Zdroj: ORSR, 2021,

Rozdelenie subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry živnostníkov v regióne podľa zamerania ekonomickej činnosti. Najviac subjektov je činných v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva, obchodu a obchodných činností. Pomerne vysoké % (19,3) je orientovaných na obchodnú činnosť. Až 21,4 % subjektov je činných v oblasti stavebníctva.

Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 v %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pol'nohospodárstvo, lesní...	3,1	3,2	3,3	3,2	3,3	3,4	3,3	3,4	3,6	3,3	3,4
Priemysel spolu	8,7	8,3	8,2	8,4	8,1	8,4	8,6	8,5	8,6	8,4	8,5
Ťažba a dobývanie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Priemyselná výroba	8,5	8,2	8,1	8,3	8,0	8,3	8,5	8,4	8,4	8,2	8,3
Dodávka elektriny, plynu, ...	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Dodávka vody; čistenie a od...	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Stavebníctvo	21,5	20,9	20,8	20,8	20,3	20,3	20,9	20,7	20,5	20,9	21,4
Veľkoobchod a maloobchod; ...	25,4	24,4	24,2	24,3	23,8	24,6	22,6	22,6	21,7	19,7	19,3
Doprava a skladovanie	4,9	5,1	5,3	5,4	5,7	3,6	3,9	3,9	3,8	4,1	3,7
Ubytovacie a stravovacie služby	4,9	5,0	4,8	4,4	4,4	4,3	4,0	3,8	3,7	3,1	3,2
Informácie a komunikácia	3,8	4,1	4,2	4,2	4,5	4,7	4,8	4,8	5,0	5,2	5,5
Finančné a poisťovacie činnosti	1,2	1,2	1,1	1,1	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	1,2
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Odborné, vedecké a technické ...	14,6	15,6	15,8	15,6	15,4	14,9	15,2	15,5	15,4	16,0	15,8
Administratívne a podporné služby	2,7	2,9	2,9	2,8	3,4	3,7	4,1	4,2	4,7	5,3	5,7
Verejná správa a obrana; povin...	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vzdelávanie	1,8	1,8	1,8	1,8	2,0	2,2	2,2	2,2	2,2	2,4	2,5
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7
Umenie, zábava a rekreácia	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	0,9	0,9	1,0	1,0
Ostatné činnosti	5,2	5,3	5,5	5,6	5,6	5,8	6,2	6,4	6,9	7,3	7,1

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Z pohľadu právnických osôb je najviac subjektov v okrese činných v oblasti obchodu, odborných činností, stavebníctve a priemysle. Pomerne silno sú zastúpené aj subjekty v oblasti administratívy.

Podniky podľa ekonomických činností podľa SK NACE Rev.2 v %											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pol'nohospodárstvo, lesníctvo ...	2,4	2,2	2,2	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3	2,2	2,1	2,0
Priemysel spolu	8,8	8,3	7,9	7,4	6,9	6,7	7,0	7,1	8,5	8,9	9,0
Ťažba a dobývanie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Priemyselná výroba	8,2	7,7	7,3	6,8	6,3	6,0	6,3	6,4	7,7	8,3	8,5
Dodávka elektriny, plynu, pary....	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Dodávka vody; čistenie a odvo...	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Stavebníctvo	9,5	10,0	10,1	10,0	9,5	9,0	9,2	9,0	9,3	8,9	9,0
Veľkoobchod a maloobchod; o...	31,5	29,8	28,9	28,7	29,8	30,4	27,1	28,9	23,8	21,1	19,0
Doprava a skladovanie	2,9	3,0	3,2	3,2	3,3	3,5	3,7	3,3	3,5	3,7	3,7
Ubytovacie a stravovacie služby	4,8	5,0	5,1	4,8	4,7	4,6	4,5	4,2	4,0	4,2	4,0
Informácie a komunikácia	3,7	3,9	3,9	4,2	4,1	4,2	4,4	4,1	5,2	5,6	5,7
Finančné a poisťovacie činnosti	0,5	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Činnosti v oblasti nehnuteľností	8,0	8,3	8,1	7,9	7,7	7,4	7,2	6,7	7,0	6,9	7,0
Odborné, vedecké a technické ...	15,2	15,6	16,5	17,5	17,9	17,8	18,6	17,9	18,8	19,9	19,4
Administratívne a podporné služby	6,8	7,0	7,0	7,0	6,9	7,1	8,3	9,0	10,3	11,6	13,9
Verejná správa a obrana; povin....	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vzdelávanie	1,1	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,7	1,6	1,7	1,8	1,6
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,6	2,8	2,9	2,7	2,5	2,4
Umenie, zábava a rekreácia	1,4	1,4	1,5	1,5	1,3	1,2	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3
Ostatné činnosti	1,3	1,4	1,5	1,4	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5	1,4	1,6

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Podnikateľská sféra je rôznorodá, niektoré firmy majú už dlhodobé zastúpenie na Slovenskom trhu, iné sú mladšie a svoje miesto si stále upevňujú.

Pol'nohospodárska výroba

Z hľadiska pol'nohospodárskeho pôdneho fondu a pol'nohospodárskej výroby patrí riešené územie do administratívnej jednotky Hiadeľ, ktorá je začlenená do okresu Banská Bystrica, kraj Banskobystrický. Celková výmera pol'nohospodárskej pôdy je 505,6 ha, z čoho orná pôda zaberá 27,5 ha. Trvalé trávnaté porasty majú zastúpenie – 472 ha. Celkový podiel pol'nohospodárskej pôdy na celkovej výmere postupne, aj keď veľmi mierne klesá. Podiel na celkovej výmere má pol'nohospodárska pôda 30,5 %.

Výmera pol'nohospodárskej pôdy v obci Hiadeľ											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
% z celkovej výmery	30,6	30,6	30,6	30,6	30,6	30,6	30,6	30,5	30,5	30,5	30,5
Pol'. pôda - spolu	506,3	506,3	506,1	506	506	506	505,9	505,8	505,7	505,6	505,6
- orná pôda	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5	27,5
- záhrada	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,1	6,1	6,1
- tr. trávny porast	472,5	472,5	472,4	472,3	472,3	472,2	472,2	472,1	472,1	472	472

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Obec nemá podmienky pre intenzívnu pol'nohospodársku výrobu. Prevažnú väčšinu pôdneho fondu tvoria trvalé trávnaté porasty na strmých svahoch, čo predurčuje ich využitie predovšetkým na pasienkárstvo, chov oviec a dobytku. Živočišná výroba sa orientuje najmä na chov oviec. Rastlinná výroba je prispôbena požiadavkám živočišnej, na celkovo 80 ha. Hlavným hospodárom je tu PD Hron Slovenská Ľupča a 1 Súkromne hospodáriaci roľník. Jednotné roľnícke družstvo /JRD/ v Hiadli

bolo založené v roku 1973, ktoré bolo pričlenené k JRD 1. Mája v Medzibrode. V súčasnej dobe poľnohospodársku pôdu o výmere cca 400 ha obhospodaruje poľnohospodárske družstvo HRON Slovenská Ľupča. Živočíšna výroba sa zaisťuje na poľnohospodárskom dvore Hiadeľ, ktorý má v nájme Emil Lipa s objektmi územnej lokality 17 /ÚP obce/: ÚL – 31. SENÍK - 32. OVČÍN o kapacite 300 oviec. Plocha areálu poľnohospodárskeho dvora je 16.217 m² včítane plôch vozidlovej komunikácie. Počet zamestnancov je 10. /ÚP obce/. V súkromnom sa individuálne chová hovädzí dobytok, kone, ošípané a drobné zvieratá (PHSR 2014 - 2020, 2014, s.24).

Rastlinná výroba

Nasledujúca tabuľka prezentuje hektárovú úrodu v regióne. Najvyššiu hektárovú úrodu majú zemiaky a viacročné krmivá.

Hektárová úroda podľa hospodárske rastliny											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zrniny spolu	3,82	2,6	3,61	3,94	3,07	4,72	3,92	4,81	3,6	3,75	4,15
Obilniny	3,82	2,6	3,61	3,94	3,07	4,73	3,93	4,82	3,61	3,77	4,12
Olejniný	1,74	2,09	1,66	1,68	2,02	2,46	2,50	2,53	2,03	2,69	2,61
Zemiaky	13,05	6,84	15,6	13,4	6,76	5,77	9,41	9,41	11,0	10,1	10,7
Viacročné krmo.	4,64	4,55	3,76	5,21	5,53	5,21	5,32	6,24	5,18	5,04	5,54

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Živočíšna výroba

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru a počty hospodárskych zvierat v okrese Banská Bystrica. Z hľadiska živočíšnej výroby sa okres zameriava hlavne na chov hydiny a oviec.

Intenzita chovu hospodárskych zvierat											
Ok. B. Bystrica	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A	42,8	39,4	38,8	39,1	40,1	38,3	35,2	33,0	33,8	32,1	32,0
B	19,5	18,3	18,6	17,6	17,9	17,1	15,7	14,5	15,4	14,7	15,3
C	79,7	86,4	89,0	96,8	101,4	99,9	87,8	87,0	96,7	94,1	95,3
D	15,7	14,5	10,9	10,8	10,5	10,8	10,5	10,9	10,8	10,8	11,4
E	1975,0	624,2	671,9	658,5	644,3	663,4	641,9	647,7	657,1	659,0	680,8
F	1888,0	538,8	579,9	568,3	556,1	572,6	554,1	559,1	567,2	568,5	587,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

A - Hovädzí dobytok (na 100 ha poľ. p.), B - Kravy (100 ha p. p.), C - Ovce (na 100 ha poľnohospodárskej pôdy), D - Ošípané (na 100 ha or. pôdy), E - Hydina (na 100 ha or. pôdy), F - Sliepky (na 100 ha or. pôdy).

Priemyselná výroba

V obci nie je zastúpená priemyselná výroba.

Obchod a služby

V obci je odvetvie komerčných služieb rozvinuté primerane kúpyschopnosti obyvateľstva a veľkosti obce. V obci sa nachádzajú 2 predajne zmiešaného tovaru - Konzum Kútiková a potraviny COOP Jednota. V obci sa nachádza pneuservis a predajňa autodiélov. VŠ systém sa zameriava na predaj náhradných dielov na lesné a koelsové traktory LKT 80, 81 a 81T. Obec má priestory na rozšírenie ponuky služieb prostredníctvom prenájmu časti multifunkčnej budovy.

Lesné hospodárstvo

Organizačne sú lesy mikroregiónu zaradené prevažne do lesného hospodárskeho celku (LHC) Slovenská Ľupča, malá časť katastrálneho územia Ľubietovej patrí do LHC Osrblie. Najväčším lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepny lesný závod Slovenská Ľupča. Lesný pôdny fond o výmere 1050 ha obhospodaruje Stredoslovenský štátny podnik lesný závod Slovenská Ľupča – lesná správa Brusno. Produkcia drevnej hmoty na základe lesoťažobných plánov predstavuje cca 2500 – 3000 m³. Počet zamestnancov zaisťujúcich obhospodarovanie lesa je 7 – 8 osôb (ÚPN, 2014).

2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V súčasnosti sa spoločenské a sociálne zmeny odzrkadlili aj v potrebách kapacít, ako aj racionalizačných opatreniach vzhľadom k ekonomike prevádzkovania týchto zariadení. Boli zredukované počty zariadení i v centre regiónu a záujmovom území. V obci sa nachádza materská škola a základná škola.

Materská škola

V materskej škole sa realizuje predprimárne vzdelávanie v tomto školskom roku i naďalej podľa školského vzdelávacieho programu „Smelý mravček“, v ktorom sú vypracované učebné osnovy minimálne v rozsahu vzdelávacích štandardov Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. Materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej. Dieťa sa snažíme cielavedome viesť k slobode a zároveň zodpovednosti v zmysle jeho seberealizácie. Predprimárne vzdelávanie je poskytované tak, aby sa zabezpečila najvyššia možná, individuálne dosiahnuteľná úroveň zdravého celostného rozvoja osobnosti každého dieťaťa. Snažíme sa dosiahnuť také vedomosti, schopnosti a postoje, ktoré zvýšia vzdelávacie šance dieťaťa pre úspešný začiatok primárneho vzdelávania a umožnia mu žiaduco, slobodne a zodpovedne riadiť svoju budúcnosť (21.1.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/zs-s-ms-szus/zs-s-ms.html>).

Materská škola má 1 triedu, v ktorej vyučujú 2 učiteľky. V roku 2019 bolo evidovaných v materskej škole 18 detí.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu detí v materskej škole od roku 2009 do roku 2019.

Materská škola											
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MŠ spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
MŠ spolu - deti	20	24	18	18	11	10	13	15	20	20	18
MŠ - štátne - triedy	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1
MŠ - štátne - učelia	2	3	2	2	2	2	2	2	3	3	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Prioritne najúspešnejšia s najdlhšou históriou je výchova k environmentálnemu cíteniu. Špecifickosť prírodného prostredia a možnosti exteriéru umožňujú deťom získavať skúsenosti s reálnymi predmetmi, javmi a situáciami.

Základná škola

V obci sa nachádza jedna malotriedna základná škola. Poskytuje výchovu a vzdelávanie v rámci plnenia povinnej školskej dochádzky v súlade so všeobecno-záväznými právnymi predpismi formou povinných, voliteľných a nepovinných predmetov vo výchovno-vzdelávacom procese v materskej a základnej škole. Základná škola poskytuje výchovno-vzdelávaciu činnosť v školskom klube detí v rámci všeobecno-záväzných právnych predpisov a zabezpečuje stravovanie pre žiakov v zariadení školského stravovania pri základnej škole. Základná škola podporuje rozvoj osobnosti každého žiaka v súlade s princípmi a cieľmi humanisticky orientovanej výchovy a vzdelávania. Vyznávame a presadzujeme princípy rovnosti, tolerancie, demokracie a vlastenectva. Rozvíjame osobnosť dieťaťa nielen v kognitívnej, ale aj v sociálnej, emocionálnej a perceptuálno-motorickej oblasti (a to najmä po stránke mravnej, etickej, estetickej, pracovnej a telesnej). Škola poskytuje žiakovi základné vedomosti a spôsobilosti najmä v oblastiach jazykovej, prírodovednej, spoločenskovednej, umeleckej a športovo-pohybovej. Pedagogickí zamestnanci sa zameriavajú na rozvoj kultúrnej gramotnosti, nielen na osvojenie jednotlivých zručností. Všetci zamestnanci školy sa podieľajú na tvorbe rodinného prostredia, čím pomáhajú deťom formovať vhodné postoje. Edukácia sa tak zameriava na rozvoj spôsobilostí potrebných pre život (21.1.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/zs-s-ms-szus/zs-s-ms.html>).

V škole sa nachádza spojená trieda, v ktorej sa vyučuje 10 detí. Počet detí v základnej škole postupne narastá. V škole vyučujú 2 pedagogickí zamestnanci a 2 učelia náboženskej výchovy.

Základná škola

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ZŠ spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ZŠ spolu - deti	12	11	13	11	14	10	6	11	6	8	10
ZŠ - štátne - triedy	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ZŠ - štátne - učitelia	2	3	2	3	3	1	1	1	1	1	2

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Školský klub ponúka zmysluplné využitie voľného času detí, ktoré plnia povinnú školskú dochádzku na základnej škole. V rámci neho žiaci môžu vykonávať záujmovú činnosť podľa výchovného programu školského zariadenia. Realizované aktivity sú zamerané na uspokojovanie a rozvíjanie záujmov žiakov v čase mimo vyučovania a na ich prípravu na vyučovanie (21.1.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/zs-s-ms-szus/zs-s-ms.html>).

Školské jedálne

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kapacita	0	36	24	30	30	28	31	28	28	28	28
Stravníci	19	18	41	72	21	17	48	42	28	28	22

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Školská jedáleň má kapacitu 28 osôb. V roku 2019 bolo v školskej jedálni 22 stravníkov.

SZUŠ Hiadel'

V škole je od 01. septembra 2015 zriadená Súkromná základná umelecká škola, Hiadel' č.14. Vyučovanie v Hiadli prebieha v dvoch umeleckých odboroch. Literárno dramatickom a hudobnom. SZUŠ ďalej vykonáva svoju činnosť okrem obce Hiadel' aj v ďalších dvoch elokovaných pracoviskách, v ktorých prebieha vyučovanie v piatich umeleckých odboroch. Literárno-dramatickom, hudobnom, audiovizuálnom, výtvarnom a tanečnom. Vyučovanie je vedené externými a internými vyučujúcimi.

Zriaďovateľ SZUŠ:

Kalokagathia s.r.o.

IČO: 46193448

DIČ: 2023269182

Adresa zriaďovateľa: Tulská 28, 974 04 Banská Bystrica

Zástupca zriaďovateľa: Mgr.Marianna Šabová - 0915 793 082 (14.2.2021, <https://www.hiadel.sk/obec-hiadel/zs-s-ms-szus/szus-hiadel.html>).

2.11. SOCIÁLNA SFÉRA

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálne služby v zmysle zákona NR SR č. 448/2008 o sociálnych službách z. z. v znení neskorších predpisov. Sociálna starostlivosť je občanom poskytovaná poskytovaním rôznych sociálnych dávok, ktoré vypláca ÚPSVaR v Banskej Bystrici, opatrovateľskú službu občanom na to odkázaným zabezpečuje zo zákona obec. V obci nie je vybudovaný domov dôchodcov.

Obec v rámci originálnych samosprávnych kompetencií poskytuje opatrovateľskú službu obyvateľom obce. V roku 2019 obec financovala 2 opatrovateľky na celý pracovný úväzok. Opatrované boli 2 osoby.

Obec zabezpečuje dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom), plní funkciu osobitného príjemcu sociálnych dávok a pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....). Nasledujúca tabuľka prezentuje kapacitu a dostupnosť sociálnych služieb v okrese Banská Bystrica.

Sociálne zariadenia podľa typ ukazovateľa, rok a územie

Okres Banská Bystrica	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet zariadení	41	46	34	32	47	44	39	37	30	36	38

P.m. k 31.12 spolu	1 039	1 182	1 078	1 051	1 070	1 100	1 135	1 128	959	1 085	1 018
P.m. v zar. pre seniorov	285	307	229	185	193	210	314	314	333	422	366
P.m. v d. soc. služ. pre PDO	272	379	355	396	405	410	360	352	336	334	353
P.m. v d. soc. služ. pre PDE	49	45	43	40	40	36	35	29	29	28	47
P.m. v detských domovoch	139	141	144	145	146	154	157	165	165	165	165

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2020

Vynakladané výdavky rozpočtu obce na sociálnu sféru za sledované obdobie sa týkali bežných výdavkov. Finančné prostriedky boli použité v sledovanom období najmä na sociálnu službu – opatrovateľská služba a v roku 2015 na realizáciu projektu zameraného na prevenciu detskej kriminality. V roku 2017 boli nulové, nakoľko obec zabezpečila realizáciu opatrovateľskej služby prostredníctvom národného projektu. Obec na sociálnu oblasť v sledovanom období vynaložila v rámci bežných výdavkov v priemere 5539,35€ ročne, čo predstavuje v priemere 2,02% rozpočtu. roku 2016 bol priemerný výdavok v oblasti sociálnych služieb 8,54 € na 1 obyvateľa. Nie je jednoduché hľadať optimálny podiel výdavkov obce v sociálnej oblasti. Možné je vychádzať s porovnania so stavom v iných štátoch EU. Ak by sme brali do úvahy paritu kúpnej sily obyvateľov (Eurostat 2013), mal by sa priemerný výdavok na sociálne služby pohybovať na úrovni okolo 100 -125 € na 1 obyvateľa. To by znamenalo pre obec Hiadeľ výdavky vo výške približne 50 - 55 tisíc € ročne vrátane kapitálových výdavkov (KPSS, 2019).

Trendy

Sociálne služby pomáhajú v kritických situáciách jednotlivcom, rodinám alebo určitým skupinám občanov zvládnuť starostlivosť o seba alebo o domácnosť a podporujú tak pozitívnu spoločenskú atmosféru v komunite. Význam sociálnych služieb nie je dôležitý len vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebuje, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu. Programové vyhlásenie vlády (ďalej len PVV) na roky 2010-2014 z augusta 2010 s hlavným odkazom Občianska zodpovednosť a spolupráca. V sociálnej oblasti sa vláda sústreďuje na podporu životnej úrovne obyvateľstva, a to aj v komplikovanej situácii prebiehajúcej hospodárskej krízy. Vláda SR nebude kopírovať sociálno-ekonomický model žiadnej inej krajiny, ale bude hľadať inšpiráciu v tých krajinách, ktoré dokázali v konkrétnych oblastiach rýchle a dlhodobé udržateľné úspechy. Vláda SR považuje za kľúčové vytvárať podmienky na zvyšovanie kvality života ľudí. Systém sociálnych služieb na Slovensku neprešiel po roku 1990 radikálnou zmenou. Politika všetkých doterajších vlád sa orientovala prevažne na udržanie prevádzky existujúcich pobytových zariadení bez toho, aby od nich požadovala vyššiu kvalitu poskytovaných služieb, efektívnejšie hospodárenie s verejnými zdrojmi, či väčšiu samostatnosť. Vyhlásený program humanizácie služieb v praxi znamenal len znižovanie kapacity zariadení, čo ešte viac zvýšilo napätie medzi ponukou a dopytom. Mnohé zariadenia nedosahujú základné priestorové normy ani po znížení kapacity. Jediným transformačným prvkom v systéme sociálnych služieb je zrušenie monopolu štátu na ich poskytovanie. Súkromní poskytovatelia sociálnych služieb v oveľa väčšej miere ako verejní študujú skúsenosti a nové trendy v krajinách Európskej únie. Súkromní poskytovatelia služieb však v súčasnosti ešte nezabezpečujú taký podiel služieb, aby výrazne ovplyvňovali a menili charakter celého systému. Vyššia dynamika rastu súkromných služieb sa nedosahuje aj kvôli vysokej organizačnej roztrieštenosti súkromných poskytovateľov. Budovanie sietí služieb jedným zriaďovateľom postupuje pomaly. Sociálne služby pre seniorov sú v každej krajine dôležitou časťou systému sociálnej ochrany a ročne sa vynakladá na systém značná časť finančných prostriedkov. Sociálne služby je možné poskytovať v domácom prostredí formou opatrovateľskej služby, resp. v zariadeniach pre seniorov. V niektorých krajinách sú služby decentralizované, v niektorých sú pod kuratelou štátu. Všetky krajiny prešli transformáciou v tejto oblasti (11.6.2012, http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261). Medzi hlavné trendy v poskytovaní patria:

- deinštitucionalizácia sociálnych služieb,
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb,
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu, zariadenia s kapacitou nižšou než 40 miest),
- transformácia veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou,
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom.
- individualizácia poskytovania sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov,
- vymedzenie práv prijímateľa a povinností prevádzkovateľa
- legitimizácia kvality sociálnych služieb a formulovaní podmienok, ktoré majú kvalitné služby splňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- rozšírenie spektra poskytovaných sociálnych služieb
- konceptný prístup k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji komunitnom pláne a rozvoji terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v obci (14.6.2012, <http://www.shr.sk/pages/casopishumanita/archiv/humanitaplus/P200905.pdf>).

Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb

Dôvodom stanovenia tejto priority je skutočnosť, že terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté a na celom území Slovenska ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Rozvoj tejto formy sociálnej služby je v súlade s požiadavkami a princípmi uplatňovanými v ES v rámci modernizácie sociálnych služieb. V rámci tejto priority je nevyhnutné sa osobitne zamerať na terénnu sociálnu službu pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, ktorej poskytovanie podľa dostupných údajov klesá aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu po tejto sociálnej službe. Aj napriek tomu, že občan, ktorý o túto sociálnu službu požiada a splní hmotnoprávne podmienky poskytovania opatrovateľskej služby,

jeho nárok často nie je uspokojený. Nemenej dôležité je zamerať sa na rozvoj tých terénnych programov a sociálnych služieb, ktorých cieľom je sociálna inklúzia znevýhodnených osôb z dôvodu nezabezpečenia základných životných potrieb.

Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom

Zámerom stanovenia tejto priority je postupná deinštitucionalizácia sociálnych služieb, s prihliadnutím na potreby a schopnosti klienta, s cieľom poskytovať mu sociálne služby v jeho rodinnom alebo komunitnom prostredí. Poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane jeho individuálnych schopností a možností aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb

Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. V praxi to znamená zabezpečenie prístupnosti k sociálnym službám, a to aj z hľadiska prostredia, v ktorom sa sociálne služby poskytujú. Táto povinnosť vyplýva poskytovateľom sociálnych služieb aj priamo zo zákona o sociálnych službách a má umožniť prijímateľom sociálnych služieb prístup k fyzickému prostrediu, priestorom a budovám, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a zabezpečiť minimálne požiadavky a štandardy bývania. Ide najmä o odstránenie architektonických bariér v priestoroch a budovách, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a to v interiéroch, rovnako aj v exteriéroch a zabezpečenie ich materiálnou technickou vybavenosťou, najneskôr do 31. 12. 2013.

Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb

Jedným z cieľov novej právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. Jedným zo základných predpokladov dosiahnutia tohto cieľa je vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb v rámci potreby splnenia kvalifikačných predpokladov pre výkon sociálnej služby a zároveň ich ďalšie vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie.

2.12. ZDRAVOTNÍCTVO

V obci sa nenachádza stála ambulancia praktického lekára pre deti ani dospelých. Väčšina ambulancií základnej zdravotnej starostlivosti sa nachádza v obci Slovenská Ľupča.

2.13. ŠPORT

Vzhľadom na veľkosť obce je športová infraštruktúra pomerne dobre riešená. Nachádza sa tu futbalové ihrisko, volejbalové / tenisové ihrisko a v zimnom období je k dispozícii otvorená ľadová plocha. Obec má dobré podmienky na uskutočňovanie voľných, na športovú infraštruktúru neviazaných športových aktivít - horská cykloturistika a turistika.

Športové kluby a krúžky

Dobrovoľný hasičský zbor

Dobrovoľný hasičský zbor založili v roku 1930 miestni obyvatelia Juraj Slávik, František Brna a Kl. Spišiak. Medzi hlavné úlohy a povinnosti zboru patrí preventívno – výchovná činnosť, organizačná činnosť (hlavne prijímanie nových členov najmä z radov mladých), organizácia kultúrno-športových podujatí (športový deň pre deti, tanečná zábava), práca s mládežou (účasť na okresnej súťaži mladých požiarnikov, účasť na jesennom kole hry Plameň v Brusne) a v neposlednom rade aj údržba výstroja, výzbroje, údržba techniky a účasť na okresných a okrskových súťažiach hasičských zborov (12.2.2021, <https://www.hiadel.sk/organizacie/dobrovolny-hasicky-zbor.html>).

Futbalový oddiel TJ Partizán Hiadeľ

Ihrisko v obci Hiadeľ bolo oficiálne otvorené v lete v roku 1986 slávnostným otváracím turnajom. Futbalový oddiel Partizán Hiadeľ mal pred dobudovaním vlastného domáceho ihriska v Lučatíne. Bolo to ešte staré ihrisko, ktoré sa nachádzalo za riekou Hron pri ceste Brezno - Banská Bystrica. V minulosti, ale aj v súčasnosti pôsobilo vo futbalovom oddiele Partizán Hiadeľ množstvo výborných futbalistov, ktorí hrávali aj vo vyšších súťažiach. V rámci svojich možností sa futbalový klub vždy snažil o vzornú reprezentáciu obce Hiadeľ. FO mal aj mládežnícke družstvá, ale pre nedostatok mladých hráčov sa napriek snahe o ich udržanie činnosť ukončila. Organizovaním akcií sa snaží hlavne o finančné zabezpečenie chodu mužstva a údržbu ihriska. Do budúcnosti spolu s OÚ Hiadeľ plánujeme výstavbu šatní na futbalovom ihrisku (12.2.2021, <https://www.hiadel.sk/organizacie/futbalovy-oddiel-tj-partizan-hiadel.html>).

Občianske združenie Hiadlovčan

Občianske združenie Hiadlovčan je samostatná, nezisková organizácia, registrovaná ministerstvom vnútra SR, ktorá je financovaná hlavne z členského, sponzorských darov, 2/3% z daní, grantov, príspevkov, príkazných a mandátnych zmlúv, apod. Organizácia vznikla v roku 2005 ako reakcia na absenciu voľnočasových aktivít pre deti a mládež a taktiež ako organizácia, ktorá chcela byť nápomocná obci Hiadeľ pri organizácii kultúrno-spoločensko-športových aktivít pre obyvateľstvo. Cieľom združenia je aj pozdvihnúť vnímanie obyvateľstva v oblasti životného prostredia a ochrany prírody na vyššie miesta v rebríčku hodnôt. Ďalšou z hlavných myšlienok občianskeho združenia Hiadlovčan je vytvoriť priestor a podmienky pre využitie voľnočasových aktivít pre deti a mládež a to nielen na území obce Hiadeľ (12.2.2021, <https://www.hiadel.sk/organizacie/oz-hiadlovcan/obcianske-zdruzenie-hiadlovcan.html>).

Štatistiky

Najpopulárnejším športom dospelých Európanov je cyklistika, ktorú uprednostňujú Maďari, Slováci, Chorváti, Estónci, Lotyš a Litovčania. Ďalšou obľúbenou športovou disciplínou je beh (Slovensko – 45 %). Najobľúbenejším tímovým športom je futbal. Na Slovensku patrí medzi najrozšírenejšie športy rýchla chôdza – 47 % a bicyklovanie 22 %. Spomedzi športov detí najviac obľubujú futbal – 16 – 25 %), po ňom nasledujú basketbal, tanec a plávanie – 16 – 19 %). Ak športujú s deťmi aj rodičia, európske deti zvyčajne trávia voľný čas cyklistikou (47 % – Slovensko) a hrami hier, ako je naháňačka a schovávačka, ale aj tímovými hrami, napríklad futbalom alebo volejbalom (Slovensko – 47 %) a plávaním (Slovensko – 34 %) (12.6.2012, <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>). Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru pravidelne športujúcich podľa pohlavia. Podporu športu je potrebné cielene smerovať podľa vývoja jednotlivých vekových skupín obyvateľov.

Veková štruktúra pravidelne športujúcich				
	ženy		muži	priemer
15-24	52		45	49
25-39	36		43	40
40-54	39		39	39
55-69	38		36	37
70+	18		48	33

Zdroj: 10.6.2012, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_fact_sk_en.pdf

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, najsilnejšie skupiny pravidelne športujúcich sú od 15 do 24 a 25 do 39 rokov. Špeciálnu skupinu tvoria muži nad 70 rokov, ktorým je potrebné venovať patričnú pozornosť.

2.14. KULTÚRA

Obyvatelia obce Hiadeľ majú k dispozícii kultúrny dom. Budova je čiastočne zrekonštruovaná a poskytuje priestory pre podnikateľské subjekty resp. na prenájom ubytovacích kapacít. Pri podpore rozvoja cestovného ruchu rekreácie a turizmu je nutné uvažovať aj s vytvorením podmienok pre budovanie klubových priestorov, ktoré môžu tvoriť súčasť rôznych zariadení spojených so službami v tejto oblasti.

Verejná knižnica

Obecná knižnica sa nachádza na prvom poschodí Kultúrneho domu obce Hiadeľ. Otvorená býva každý piatok od 17:30 do 19:00. Záujemcovia o služby obecnej knižnice sa môžu zaregistrovať u vedúcej knižnice priamo na mieste a následne si môžu požičať ktorýkoľvek z 2815 knižných titulov. Návštevníci knižnice majú počas otváracjej doby možnosť surfovať na internete na dvoch počítačoch (15.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/sluzby-v-obci/obecna-kniznica.html>).

V knižnici je evidovaných cca. 52 stálych čitateľov.

Verejná knižnica											
Obec Hiadeľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet zariadení	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Počet knižných jednotiek	2 108	2 117	2 316	2 474	2 744	2815	2 993	2 480	2 716	3690	3940
Počet užívateľov	26	34	36	34	52	52	52	52	52	52	52

Zdroj: ŠÚ SR, 2021, Dacacubes,

Kultúrne spolky

eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí

eRko je detská organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou. Základom činnosti hnutia je pravidelná mimoškolská práca s deťmi v malých spoločenstvách. Program eRka zabezpečujú vyškolení dobrovoľníci. Združuje viac ako 7000 členov. eRko bolo zaregistrované ako občianske združenie v roku 1990 (20.2.2021, <https://www.hiadel.sk/organizacie/erko-hnutie-krestanskych-spolocenstiev-deti.html>).

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov (SZPB)

Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov je občianska a politicky nezávislá, nestranická organizácia. Združuje nositeľov pokrokových tradícií štúrovcov, účastníkov odboja z druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania. Základná organizácia SZPB v Hiadli vznikla v roku 1957, od roku 1969 ako právna nástupkyňa ZO ČSZPB. Základná organizácia SZPB presadzuje demokratický a ľudský odkaz SNP. Uplatňuje ho v duchu tolerancie a porozumenia občanov. V súlade s princípmi Charty ľudských práv a slobôd nekompromisne odmieta pravicový extrémizmus, nacionalizmus, rasizmus, antisemitizmus. Prispieva k lepšiemu a vzájomnému poznávaniu problémov, názorov a cieľov generácií v obci. V spolupráci so samosprávou organizuje spomienkové dni oslobodenia obce. Systémovo rieši starostlivosť o pamättné miesta, pomníky padlým v

I. a II. svetovej vojne. Výbor ZO SZPB v Hiadli si pripomína dramatické udalosti SNP organizovaním turistického pochodu pod názvom "Kadiaľ sa vynášali zbrane na Prašivú". Pri myšlienke na budúcnosť si uvedomujeme, že je potrebné zachovávať posolstvo činov, odkazu našich predkov (20.2.2021, <https://www.hiadel.sk/organizacie/slovensky-zvaz-protifasistickych-bojovnikov-szpb.html>).

Kultúrne pamiatky

Pamiatky, viažuce sa k histórii Slovenského národného povstania - jednou takouto pamiatkou je budova ZŠ v Hiadli, na ktorej je umiestnená pamätná tabuľa, ktorá pripomína že v čase SNP bol tu načas umiestnený partizánsky štáb A.S. Jegorova a vojenská poľná nemocnica. Pred budovou obecného úradu stojí pomník padlým vojakom v prvej a druhej svetovej vojne a počas SNP. Na miestnom cintoríne sa nachádza spoločný hrob padlým v SNP s náhrobníkom sakrálného charakteru. Ďalší spoločný hrob a pamätník obetiam fašizmu sa nachádza v Podjavorí. Predstavuje náhrobník vo forme mohyly z prírodného kameňa s kovovou tabuľou s textom (15.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/pamiatky-snp.html>).

Pamätná miestnosť DHZ

Pamätná miestnosť DHZ sa nachádza v budove Požiarnej zbrojnice na prvom poschodí. Jej súčasťou je množstvo významných ocenení, víťazných pohárov a medailí, a aj diplomov, ktoré si vyslúžili a vyhrali členovia DHZ Hiadeľ v množstve súťaží a akcií, ktorých sa za dlhé roky svojej existencie zúčastnili. Súčasťou expozície sú aj ukážka výstroja hasiča, ktorá pozostáva z prilby a dýchacieho prístroja (15.2.2021, <https://www.hiadel.sk>).

Kultúrne podujatia

Ples rodákov

Klasický dedinský ples, s viacročnou tradíciou opakovania. Jeden krát ročne sa stretnú obyvatelia a rodáci obce počas plesovej sezóny v kultúrnom dome, kde za prítomnosti DJ-a alebo živej hudby plesajú a tancujú všetci až do rána. Organizujú poslanci obecného zastupiteľstva v spolupráci so starostom obce každý rok (závisí od záujmu) približne vo februári.

Fašiangy

V obci je vo Fašiangovom období tradíciou vytvorenie skupiny dobrovoľníkov pod záštitou Dobrovoľného hasičského zboru obce Hiadeľ, ktorí sa odejú do masiek a za sprievodu hry na heligónke prechádzajú cez celú obec a spríjemňujú ľuďom deň piesňami. Obyvatelia obce môžu poskytnúť finančný príspevok v akejkolvek výške na podporu DHZ. Vo večerných hodinách sa začína disco zábava, ktorú organizuje DHZ Hiadeľ.

Uctie si padlých hrdinov

Základná organizácia SZPB si padlých hrdinov uctieva celoročne prostredníctvom starostlivosti o pamätné miesta v obci. Samotné kladenie vencov organizuje miestna organizácia SZPB každý rok 24. marca pri výročí oslobodenia obce a 29. augusta pri výročí SNP. Vence sa kladú na dve pamätné miesta v obci a jej blízkom okolí. Jedným z nich je pamätník obetiam fašizmu v Podjavorí a druhým je pomník padlým v prvej a druhej svetovej vojne, ktorý sa nachádza pri Kultúrnom dome v obci.

Hasičský deň

Hasičský deň je tradíciou, ktorá sa koná vždy na deň sv. Floriána, patróna hasičov, respektíve vždy v sobotu, ktorá je tomuto dňu najbližšie. Tradíciu zastrešuje Dobrovoľný hasičský zbor a obec Hiadeľ. Súčasťou tohto dňa je bohatý program, zameraný hlavne na deti. Okrem toho sa v tento deň konajú aj súťaže hasičských družstiev okolitých dedín. V roku 2015 v tento deň zároveň prebehli oslavy 85. výročia založenia DHZ Hiadeľ.

Turíce

V obci je v období Turíc zaužívanou tradíciou stavenie „májov". U nás sa „máje", teda mladé brezy, nedávajú len do dvorov, v ktorých žijú dievky súce na vydaj, ale do každého domu v obci. Jeden veľký „máj" v podobe mohutného smreku ozdobeného stužkami sa stavia aj na kopci pred kultúrnym domom. Udržania tejto tradície sa chopil miestny futbalový oddiel TJ Partizán, ktorého členovia sa každoročne schádzajú a roznášajú „máje" po celej obci. Obyvatelia obce môžu následne dobrovoľne prispieť ľubovoľnou finančnou čiastkou na podporu miestneho futbalového oddielu. Vo večerných hodinách sa organizuje disco zábava, kde sa tancuje až do rána...

Jánska vatra

Koná sa každoročne na prelome júna a júla. Akcia sa začína slávnostným zapálením vatry na znak zachovania tradícií a privítania leta. Pre zúčastnených je pripravené pohostenie a príjemná atmosféra.

Hiadlovský Krumplovník

Obecná slávnosť, ktorú organizujú v druhej polovici septembra poslanci OcZ v spolupráci so starostom obce, dobrovoľníkmi obce a sponzormi, kde sa stretnú rodáci aj nerodáci obce. Peče sa Krumplovník, ľudia si na ňom majú možnosť pochutiť, zároveň prebieha súťaž o najchutnejší Krumplovník, ktorý vyhlási porota každoročne zriadená za týmto účelom a pri bohatom sprievodnom programe sa všetci zabávajú až do rána. Tradícia začala v roku 2004 ako ohlas na zachovanie tradícií v obci a bola spojená s oslavami 580. výročia 1. písomnej zmienky o obci Hiadeľ. Po dvojročnej pauze bola súťaž "o najlepšie hiadlovský krumplovník" obnovená v roku 2007.

Hody na sv. Františka

V roku 1856 predkovia z obce postavili v Hiadli kaplnku, ktorú zasvätili Sv. Františkovi Assiskému. Nakoľko však priestory kaplnky neboli dostačujúce, obyvatelia obce, ktorí sa chceli zúčastniť svätej omše, museli pravidelne pešo dochádzať do susednej obce Moštenica. Preto sa v roku 1990 rozhodlo o stavbe kostola v obci. Základný kameň bol posvätený sv. otcom Jánom Pavlom II pri jeho návšteve v Bratislave v roku 1990. V roku 1995 bol chrám slávnostne vysvätený, a podobne ako kaplnku, aj kostol sme zasvätili sv. Františkovi Assiskému.

Mikuláš a Vianočné trhy

Každoročne začiatkom decembra obec Hiadeľ a OZ Hiadlovčan organizujú v spolupráci s dobrovoľníkmi z obce akciu Mikuláš a Vianočné trhy. Akcia sa koná v kultúrnom dome obce a je určená hlavne deťom, pre ktoré sú pripravené rôzne kreatívne aktivity, napr. zdobenie medovníkov, výroba vianočných ozdôb. Pre obyvateľov a návštevníkov obce je možnosť zakúpenia rôznych výrobkov, vianočných pochútok a vianočného punču.

Súčasťou akcie je sprievodný program, ktorý si každoročne pripravujú deti z miestnej ZŠ s MŠ. Samozrejme najdôležitejšou súčasťou programu je príchod Mikuláša s balíčkami plnými sladkostí (20.2.2021, <https://www.hiadel.sk/tradicie/mikulas-a-vianocne-trhy.html>).

Štatistiky

Celkové využívanie klasických kultúrnych statkov monitoring meria frekvenciami návštev a nákupov počas roka. Z hľadiska využívania kultúrnych hodnôt sú na prvých dvoch miestach literatúra a film. Knihu si raz za mesiac kúpilo vo všetkých sledovaných rokoch 7,8 % obyvateľov, raz za pol roka temer 30 % obyvateľov a raz za rok viac ako 40 % obyvateľov. Návštevnosť filmových predstavení býva vyrovnaná; mierne vzrastá. Výsledky monitorovania poukazujú aj na dlhodobý vyrovnaný záujem o divadelné predstavenia. Počet pravidelných návštevníkov, ktorí navštevujú divadlo raz za mesiac, ale aj počet tých, ktorí navštívili divadlo raz za pol roka, je dlhodobo stabilný. Systematicky rastie návštevnosť koncertov vážnej a populárnej hudby. Existuje aj málopočetná skupina pravidelných návštevníkov (3 - 4 % respondentov), ktorí navštevujú koncerty každý mesiac. Pritom sa dlhodobo zvyšuje počet tých, ktorí navštívili koncert raz za pol roka alebo jedenkrát za rok. Je to zrejme vyvolané rastúcim záujmom o koncerty populárnej a alternatívnej hudby. Segment prezentovania zbierok a ochrany kultúrneho dedičstva v monitoringoch reprezentujú výtvarné a iné umenia, ľudové a tradičné umenie a múzejníctvo. V tomto segmente u nás prevažujú príležitostné a sezónne formy spotreby, ktoré možno v monitoringu posudzovať len množstvom návštev za rok. Návšteva folklórnych podujatí a múzeí je okrem toho pre väčšinu našich občanov charakteristickou dovolenkou kultúrnou aktivitou, ktorá priamo súvisí s dynamikou cestovného ruchu (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

Trendy

Komplex opatrení na podporu súkromnej voľby domácností by mal v budúcnosti:

- stimulovať lepšie „previazanie“ súkromných výdavkov domácností s verejnými zdrojmi podpory kultúry. Určitá časť tejto podpory kultúrnych zariadení ponúkajúca svoje aktivity pre verejnosť musí byť variabilná, závislá od toho, či vyvolala odozvu, ktorá sa prejavuje vo veľkosti návštevnosti ap. Akými metódami to prepočítať je iná otázka: či u divadiel napr. podľa počtu obsadenosti ponúkaných miest, počtu repríz ap. Pokračovať by sa malo sofistikovanejšie s experimentom „kultúrnych poukazov“
- zefektívniť systém dlhodobiejšieho viazania subjektu stimulovaného trhového dopytu (cieľových skupín súčasných i budúcich „spotrebiteľov“ kultúry so stimulovanou trhovou ponukou kultúrnych inštitúcií
- rozšíriť systém permanentiek
- rozšíriť systém kultúrnych poukazov aj pre zamestnancov súkromných a verejných inštitúcií (a dotáciami ich kryť zo sociálneho fondu a u firm aj z iných zdrojov)
- uplatňovať bonusové body na cenu vstupenky, za ktoré návštevník po určitom počte dostane bezplatnú (alebo výrazne zľavnenú) vstupenku
- last minute zľavy na očakávanú nevyužitú ponuku
- zaviesť výrazne diferencované ceny na dopoludňajšie a popoludňajšie predstavenia (s prioritou pre dôchodcov a deti aj so sprievodom)
- zlepšiť využívanie stykov s podnikovým svetom ekonomiky pri podpore ich firemnej identity aj návštevou kultúrnych zariadení
- podporiť „umelecké školenie“ detí mimo školy ako budúcich aktívnych subjektov trhového dopytu zavedením odpodátateľnej položky z daňového základu domácnosti za tieto výdavky
- radikálne zlepšiť celý systém marketingu verejných kultúrnych inštitúcií (vo väzbe na odporúčanie č. 1 a č. 3)
- radikálne zlepšiť strategický manažment kultúrnych inštitúcií (v prepojení na prognózovanie ich vývoja, na manažment rizika podmienok ich ekonomického vývoja atď.)
- významne zlepšiť systém školskej a mimoškolskej výchovy mládeže ku kultúre (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA

V súčasnosti sa v obci nachádza ubytovacie zariadenie. Multifunkčná miestnosť v obci Hiadeľ sa nachádza v priestoroch Kultúrneho domu a je umiestnená na prvom poschodí. Priestory boli zrekonštruované a zariadené v priebehu rokov 2016-2017 a skladajú sa z troch miestností s celkovou ubytovacou kapacitou 5-6 osôb. Najväčšia miestnosť zahŕňa spojené priestory kuchynky a spoločenskej miestnosti, oddelené pol-stenou. Kuchynka je plne vybavená kuchynskou linkou, šporákom, mikrovlnkou, rýchlovarnou kanvicou aj chladničkou s mrazničkou. Súčasťou spoločenskej

miesnosti je gauč, televízor, možnosť pripojenia na wifi a tri postele, z toho dve nafukovacie, ktoré slúžia na prespanie v prípade vyššieho počtu ubytovaných osôb. Ďalšia miestnosť je spáľňa. Je oveľa menšia ako prvá a sú v nej dve postele. Tretia miestnosť je kúpeľňa, vybavená umývadlom, WC a sprchovým kútom. Cena za prenájom je 14 eur/deň na 1 osobu, v prípade pobytu dlhšieho ako dva dni sa cena zníži na 11 eur/deň na 1 osobu (18.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/sluzby-v-obci/prenajom-multifunkcnej-miestnosti-v-obci-hiadel.html>).

2.16. STRAVOVACIE A REŠTAURAČNÉ SLUŽBY

Reštaurácia sa priamov v obci nenachádza (Nemecká, Fugerov dvor - Selce, Grajciar - Lučatín). V obci sa nachádzajú dve prevádzky - Espresso B a K a Hostinec HARPY v budove kultúrneho domu.

2.17. CESTOVNÝ RUCH

Obec je a môže byť z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu cieľom prímestskej rekreácie občanov miest B.Bystrica, Brezno a širokého okolia. Obec atraktívna predovšetkým pre jej: prírodný potenciál a krajinu, priaznivé podmienky pre cykloturistiku, turistiku a zimné športy, možnosti chatárenia a chalupárenia. Hiadelská dolina, Hiadelské sedlo a široké okolie tvorí svojou geomorfologickou štruktúrou vynikajúce predpoklady pre turistiku v Nízkych Tatrách. Vzhľadom na bohatú históriu odboja v SNP v katastrálnom území sú vytvorené predpoklady, ktoré umožňujú pešie túry po stopách SNP, po lesných cestách zaviesť tradíciu lyžiarskych bežeckých pretekov (PHSR 2014 - 2020, 2014, s26).

Náučný chodník

Prístup:	bus	Hiadel' alebo Lučatín; vlak – Lučatín
Východisko:		Hiadel' (hasičská zbrojnica), Lučatín (Penzión Grajciar)
Trasa:		Hiadel' – Lučatín Skala – Penzión Grajciar
Dĺžka, prevýšenie:		4 km, prevýšenie 110 m
Čas prechodu:		2 h
Počet zastávok:		11
Náročnosť:		nenáročný
Zameranie chodníka:		prírodovedné, environmentálne, historické
Typ chodníka:		samoobslužný, obojsmerný, peší, celoročný, líniový
Nadväznosť na turistickú značku:		nie je
Rok otvorenia:		2015
Aktuálny stav:		informačné panely sú v dobrom stave
Textový sprievodca:		nie je; Informačné panely a interaktívna mapa sú na webovej stránke obce: link
Kontakt:		Obecný úrad Hiadel', Hiadel' 68, 976 61 Hiadel', tel: 048/41 91 141, hiadel@hiadel.sk
Poznámka:		Vzhľadom na strmé stúpanie na začiatku trasy, odporúčame nástup na náučný chodník v Hiadeli (15.2.2021, http://naucnychodniky.eu/turisticko-naucny-chodnik-hiadelskou-dolinou/).

Hiadel'ská Kyslá

Minerálny prameň „Hiadel'ská Kyslá“ sa nachádza cca 4 kilometre severne od obce. Prameň vyteká na dvoch miestach. V minulosti ho obyvatelia ohradili pňom v ktorom sa voda zbierala, zachytávala a odtekala. V súčasnosti je už prameň zrekonštruovaný a má momentálne výdatnosť cca 0,05 l/s. Vysokým obsahom železa (Fe) a mangánu (Mn) je vhodný na krvný obeh a chod srdca a tým, že neobsahuje žiadne baktérie a mikroorganizmy je vhodný na preliečenie kožných ochorení. Kvôli jeho kyslej pH ako i zvýšeným stopovým prvkom Fe a Mn sa ale neodporúča piť každý deň (18.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/hiadelska-kysla.html>).

Hradište

Vrch Hradište (958 m n.m.) sa nachádza približne v strede hrebeňa Nízkych Tatier smerujúceho od Kozieho chrbta smerom k údoliu Hrona. Je posledným výraznejším vrcholom na tomto hrebeni. Na temene vrchu je situované Moštenické hradisko, ktoré nebolo dosiaľ dostatočne preskúmané na to, aby bolo možné stanoviť jeho vývoj. Na základe keramiky získanej pri prieskume lokality a jej okolia môžeme jeho vznik datovať do obdobia neskorej doby bronzovej. Hradisko je dôležitým dokladom osídlenia horskej oblasti stredného Slovenska, jeho poloha hlboko v Nízkych Tatrách naznačuje existenciu historickej komunikácie medzi oblasťou Pohronia a Považia. Hradisko sa nachádza v blízkosti dvoch významných priesmykov z Horného Pohronia na Liptov. Vzhľadom na tento fakt je možné, že bočným hrebeňom viedla historická cesta medzi týmito oblasťami. Je pravdepodobné, že hradisko plnilo strážnu funkciu na tejto ceste a možno aj funkciu trhového miesta a refúgia (útočiska) pre kupcov, ktorí čakali na uvoľnenie priesmykov od snehovej pokrývky (19.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/hradište.html>).

CYKLOTRASY

Hiadef – Hiadefská kyslá – Hiadefské sedlo

Vzdialenosť: 7 km

Stúpanie: 580

Povrch: spevnený, nespevnený

Moštenica – Hiadefská dolina

Vzdialenosť: 8 km

Stúpanie: 260 m

Povrch: nespevnený

Hiadef – Hiadefské sedlo – Moštenica – Lučatín – Hiadef

Vzdialenosť: 33 km

Stúpanie: 920 m

Povrch: spevnený, nespevnený, štrk

Hiadef – Moštenica – Zubová – Medzibrod – Hiadef

Vzdialenosť: 31 km

Stúpanie: 780 m

Povrch: spevnený, nespevnený, štrk (18.2.2021, <https://www.hiadef.sk/kam-v-obci/cyklotrasy.html>)

Turistika

Obec Hiadef a jeho okolie je vhodným východiskom pre zaujímavé, na históriu bohaté pešie túry.

HIADEL'SKÉ SEDLO

Hiadefské sedlo (1 099 m n. m.) je sedlo v hlavnom hrebeni Nízkyh Tatier. Nachádza sa medzi Kozím chrbtom (1 330 m n. m.) a Prašivou (1 652 m n. m.). Spája Hiadefskú a Korytnickú dolinu a zároveň oddeľuje Starohorské vrchy na západe a Ďumbierske Tatry na východe. Popod sedlo sa plánuje výstavba rýchlostnej cesty R1, ktorá by tunelom prekonala hrebeň Nízkyh Tatier a prepojila mestá Banská Bystrica a Ružomberok. Počas augusta 2008 vybudovala Základná organizácia Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny Nízke Tatry drevený prístrešok. Stavba s rozmermi 5 x 3,5 m má vnútorné ohnisko. Po obvode objektu je široké sedenie, ktoré slúži ako pričňa pre štyroch ľudí. Nechýba stôl. Steny sú otvorené, len v dolnej časti kryté. Podkrovie prístrešku tvorí uzavretá nocľaháreň. Podkrovie s kapacitou cca 5 nocľaháznikov je prístupné po rebríku. Odvod dymu je riešený cez výstupok v streche. Či je umiestnenie vnútorného ohniska vhodné, ukáže čas. Dúfajme, že podkrovie nebude udiarňou plnou sadzí. Podlahu tvorí udupaná zem. Strecha je krytá drevenými šindľami. Súčasťou táboriska je kontajner na odpadky a drevená latrína. Oficiálne sa odovzdanie objektu pre širokú turistickú verejnosť konalo 27. septembra 2008 počas akcie Čistenie Nízkyh Tatier 2008 (ČINT).

Prístup

po ≡ červenej značke:

z Veľkej Chochule v hlavnom hrebeni za cca 1.40 h.

z Donovál cez Kečku a Kozí chrbát za cca 3 h. (Cesta hrdinov SNP)

po ≡ modrej značke:

z obce Hiadef cez Hiadefskú dolinu za cca 2 h.

z Korytnice cez sedlo pod Babou za cca 1.40 h.

po ≡ žltej značke:

z Moštenice cez Uhliarsku dolinu, Moštenickú Kyslú (prameň), sedlo Zubová, sedlo Hadlanka a traverzom Kozieho chrbta za cca 3.5 h.

KOZÍ CHRBT

Kozí chrbát (1 330,4 m n. m.[1]) je výrazný hôľnatý vrchol, nachádzajúci sa v Starohorských vrchoch nad Moštenicou pri Banskej Bystrici. Z diaľky viditeľný vrch leží na území Národného parku Nízke Tatry, ktorý zahŕňa celú východnú časť pohoria. Z vrcholu je výhľad na Zvolenskú kotlinu i Horehronie. Na území Kozieho chrbta môžeme nájsť krasové javy ako puklinové škrapy a závrty, ktoré patria k Ďumbierskemu krasu.

Prístup

po ≡ červenej značke z Donovál

po ≡ červenej značke z Hiadefského sedla

PRAŠIVÁ

Prašivá (1 652 m n. m.) je hôľnatý vrch v západnej časti Ďumbierskych Tatier a leží na ich hlavnom hrebeni. Nachádza sa nad obcami Hiadef, Medzibrod a osadou Korytnica a je najzápadnejším vrchom hrebeňa Nízkyh Tatier. Vrcholom prechádza Cesta hrdinov SNP z Donovál na Chopok, na ktorú sa v Hiadefskom sedle pripájajú chodníky z Hiadľa a Korytnice. Vrchol tvorí trávnatá vyvýšenina a jej floristicky chudobné prirodzené zárasty spestrujú nátržník zlatý, iskerník veľhorský, poniklec biely a skoro na jar aj šafran.

Prístup

po ≡ červenej značke (turistická magistrála Cesta hrdinov SNP):

z východu od Veľkej Chochule (1 753 m n. m.)

zo západu z Donovál cez Hiadefské sedlo

po ≡ modrej značke cez Hiadefské sedlo:

z južnej (horehronskej) strany z obce Hiadel
zo severnej (liptovskej) strany z osady Korytnica (14.2.2021, <https://www.hiadel.sk/kam-v-obci/turistika.html>).

Trendy v cestovnom ruchu

Európska komisia cestovného ruchu (ETC) označila za hlavné faktory ovplyvňujúce rozvoj CR demografiu, zdravie, uvedomelosť a vzdelávanie, voľný čas, cestovné skúsenosti, životný štýl, informačné technológie, dopravu, trvalo udržateľný rozvoj a bezpečnosť. Počet starších ľudí v Európe neustále rastie. Mnoho seniorov odchádza do predčasného dôchodku, má vyššie disponibilné príjmy, teší sa lepšiemu zdraviu. To má za následok rýchlejšiu rast dopytu tejto kategórie ľudí po cestovnom ruchu. Zdravotné povedomie návštevníkov je čoraz väčšie a ovplyvňuje najmä voľbu cieľového miesta a životný režim počas dovolenky. Čoraz populárnejšou je dovolenka spojená so vzdelávaním. Pri plánovaní dovolenky má významnú rolu história, umenie a kultúrne podujatia. Súčasná spoločnosť kladie zvýšené nároky na ľudí a ich denný režim, čo sa prejavuje v raste nárokov na voľný čas a možnosti oddychu. Rastie aj pragmatickosť návštevníkov v CR, ich sebaistota, požiadavky a znalosť vlastných práv, čo súvisí s predchádzajúcimi skúsenosťami. Rastie podiel kritických názorov na kvalitu a dôraz sa kladie na pomer kvality a ceny. Rastie význam internetu, ktorý umožňuje nielen vizuálnu prezentáciu, ale aj priamy nákup produktov cestovného ruchu. V dopravných službách sa do popredia dostáva záujem o cestovanie železnicou, a najmä vysokorýchlostnými vlakmi. Rastie aj sieť nízkotarifných leteckých spoločností, zatiaľ čo cestné siete sa stávajú preťažené a klesá podiel klasického cestovania. Medzi populáciou naďalej rastie environmentálne povedomie, čo ovplyvňuje rast záujmu o cieľové miesta rozvíjajúce na základe trvalej udržateľnosti. Aktuálne trendy v cestovnom ruchu – rast záujmu o kvalitu, luxus, pohodlie a bezpečie, – záujem o relax, uvoľnenie, aktívnu dovolenku, pobyty wellness a pobyty v kúpeľoch, – dopyt po produktoch pre jednu osobu, – rast záujmu o krátkodobé pobyty v zahraničí, – individuálne organizovaná dovolenka zameraná na kultúru, umenie a históriu (rast záujmu o strednú a východnú Európu), – potreba ponuky cenovo dostupných produktov, – spokojnosť zákazníkov sa prejavuje v ich opätovnom návrate, – rast záujmu o osobnejší prístup v poskytovaní služieb (malé rodinné podniky), – úzka špecializácia poskytovateľov služieb na produkt pre vybranú cieľovú skupinu, – trend „späť k začiatkom“, ktorý súvisí s preferenciami tráviť jednoduchšiu dovolenku (ubytovanie v hoteli nahradiť ubytovaním v bungalove, resp. stane), – nezáujem o sprostredkovanú organizáciu dovolenky oproti zvýšenému záujmu o priame rezervovanie a nákup služieb prostredníctvom internetu (12.6.2012, <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>).

2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2016 – 2020

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce.

Hospodárenie obce celkom	2 016	2017	2018	2019	2020
Bežné príjmy					
Bežné výdavky					
Prebytok/schodok					
Kapitálové príjmy					
Kapitálové výdavky					
Prebytok/schodok					
Prebytok/schodok bež. a kap. rozp.					
Príjmy finančných operácií					
Výdavky finančných operácií					
Rozdiel finančných operácií					
Rozdiel celkového rozpočtu					
Zdroj: Ocú Hiadel, 2020					

2.19. SAMOSPRÁVA

Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vypracovať projekt klientskeho prístupu riešiaci ako, vzťah zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom obce.

Obec Hiadel je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý svoje samosprávne kompetencie vykonáva samostatne (zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení).

Manažment a správa obce

Súčasné zariadenia verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Hiadel. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 7 poslancov.

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy.

Príslušnosť k obyvateľov k úradom ŠŠS

	Hiadeľ
Sídlo matričného úradu	Banská Bystrica
Sídlo pracoviska daňového úradu	Slovenská Ľupča
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Banská Bystrica
Sídlo Okresného súdu	Banská Bystrica
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Banská Bystrica
Sídlo pracoviska okresného úradu	Banská Bystrica
Sídlo Územnej vojenskej správy	Banská Bystrica
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Banská Bystrica
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Banská Bystrica
ŠÚ SR	

Bezpečnosť

Prácu polície v obci Hiadeľ v súčasnej dobe zabezpečuje pre občanov Obvodné oddelenie Policajného zboru v Slovenskej Ľupči. Táto činnosť je upravená nariadením ministra vnútra Slovenskej republiky, ktorým sa upravuje činnosť obvodných oddelení Policajného zboru. Pri uskutočňovaní svojho poslania plní obvodné oddelenie úlohy najmä na úseku: ochrany verejného poriadku, boja proti trestnej činnosti odhaľovania a objasňovania priestupkov, odhaľovania a objasňovania trestných činov, stálnej služby s cieľom zabezpečiť akcioskopnosť a potrebný kontakt s verejnosťou, obchádzkovej služby s cieľom zabezpečiť plnenie základných úloh policajného zboru. Oznamuje sa: narušenie verejného poriadku, spáchanie priestupku na nich alebo ich majetku, skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin na nich alebo na ich majetku, nezvestnosť osoby, krádež dokladov a evidenčných čísel motorových vozidiel, rušenie občianskeho spolužitia (10.1.2021, <http://www.slovenskalupca.sk/organizacie/sluzby/policia/>).

2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ

Obec Hiadeľ je súčasťou Vyššieho územného celku Banská Bystrica. Táto časť identifikuje hlavné faktory vonkajšieho prostredia, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú vývoj samotnej obce. Banskobystrický kraj je ostatný vidiecky, pomaly rastúci, viac stagnujúci, s dlhodobou nadpriemernou mierou nezamestnanosti, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a nízko konkurencieschopný región SR mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Maďarskou republikou. Podľa stupňa urbanizácie sa radí do skupiny ostatný vidiecky región (53,5 % mestského obyvateľstva). Aj v tomto kraji sa výrazne prejavuje proces starnutia obyvateľstva a podiel detskej zložky mierne klesá, pomaly narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Najviac zamestnaných v kraji je v priemysle (okolo 31 %) a vo verejnej správe a v školstve (spolu takmer 27 %). Nezamestnanosť v tomto kraji je vysoko nad priemerom SR i EÚ 27. V prípade BBK bude nevyhnutné vytvárať pracovné príležitosti najmä pre ekonomicky aktívne obyvateľstvo, ktoré dochádza za prácou do iných regiónov (približne 10 000). Prioritou je riešenie dlhodobej nezamestnanosti a zamestnanosti rómskej populácie. Pre udržateľnosť investícií a maximalizáciu prínosu investície pre regionálnu ekonomiku je rozhodujúcim faktorom existencia vhodných ekonomických štruktúr schopných naplniť požiadavky investorov v oblasti dodávok pre produkciu. V investičnej (prípravnej) aj operačnej (výrobnej) fáze realizácie investícií z hľadiska počtu dominuje zapojenie domácich dodávateľov. Prevažne ide o podniky lokalizované mimo daného okresu. Z hľadiska objemu dodávok v investičnej fáze síce podniky väčšinu svojich dodávok získavajú od dodávateľov zo Slovenska, ale vo fáze výroby už väčšina dodávok prichádza zo zahraničia. Napriek významnému podielu investícií do vedomostne menej náročných odvetví a z časti obmedzenému vplyvu multiplikačných efektov, regionálna ekonomika môže reálne profitovať z transferu technológií, zvýšenej zamestnanosti a rozvoja kvalifikácie pracovnej sily. Priemysel je v regióne rozložený nerovnomerne. Dosahuje vysokú koncentráciu na severe kraja, kde sídlia najproduktívnejšie odvetvia ekonomiky - hutnícky, strojársky, automobilový, drevársky, farmaceutický a polygrafický priemysel. V južnej časti majú základňu potravinársky priemysel a ostatné odvetvia komplementárne k poľnohospodárstvu. Celkom možno očakávať, že BBK má šancu si len vďaka novým PZI udržať pozíciu pomerne hospodársky a sociálne stabilného regiónu. Bude sa však len veľmi pomaly približovať k úrovni priemeru EÚ 27. V priemyselnej výrobe bude naďalej dominovať doterajší priemysel, významnejšie postavenie by mohol získať turizmus. BBK má silný inovačný potenciál len v dvoch mestách – Banská Bystrica a Zvolen. Pomaly sa zvyšuje výkonnosť v oblasti turizmu. Vidiecke oblasti sú na ceste k transformácii, pomáhajú im nástroje na vyrovnávanie regionálnych rozdielov – predovšetkým diverzifikácia hospodárskej činnosti. Identita/specifickosť sídiel a subregiónov je

zachovaná a dobre využívaná v prospech kvalitných miestnych produktov napr. lazy. Prírodné zdroje BBK sú bohaté a rôznorodé. Veľký význam majú lesy, zdroje minerálnych a termálnych vôd využívaných najmä v kúpeľníctve a potravinárstve. Kraj disponuje veľkým podielom chránených území.

Charakteristika špecifických stránok regiónu

V porovnaní s regiónmi vyspelých krajín EÚ a regiónmi SR možno konštatovať, že BBK využíva iba čiastočne svoj rozvojový potenciál. Najvýraznejšie rezervy sa nachádzajú v nedostatočnej úrovni využívania inovačného potenciálu najmä v pôdohospodárstve, nízkom príleve PZI a podpore domácich investorov a využívaní vysokovzdelanej pracovnej sily, vytváraním pracovných miest v sektore služieb. Dôsledkom toho je jeho slabá konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a celkové ohrozenie konkurencieschopnosti regiónu založenej hlavne na energeticky náročnej výrobe. V porovnaní so svetovými trendmi a s vývojom v okolitých krajinách je úroveň informatizácie BBK nízka a pre budúci rozvoj nedostatočná.

Konkurenčná výhoda

Konkurenčná výhoda BBK je tvorená najmä jeho prírodným a kultúrohistorickým bohatstvom, atraktívnou vidieckou krajinou vrátane potenciálu pre rozvoj poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, obnoviteľných zdrojov energie a agroturistiky.

Strategické ciele:

1. doprava a zvyšovanie dostupnosti a atraktivity územia (integrovaná doprava),
2. rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov prostredníctvom informatizácie verejnej správy a podporou projektov v oblasti e-služieb,
3. poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka,
4. inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu v rozhodujúcich sektoroch a pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie.

Očakávané dopady:

- zvýšenie využitia domácich regionálnych zdrojov,
- zvýšenie zamestnanosti najmä vo vidieckych oblastiach a v oblasti nových technológií,
- zvýšenie dostupnosti a atraktivity regiónu nielen z pohľadu domácich a zahraničných investorov, MSP, ale aj miestneho obyvateľstva a zvýšenie podielu ekologickej (integrovanej) dopravy,
- zvýšenie výkonnosti najmä v oblasti turizmu, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, drevospracujúceho priemyslu.

2.22. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR

Obec v predchádzajúcom období realizovala komplexnú rekonštrukciu kultúrneho domu, kde vznikli priestory okrem realizovania kultúrnej činnosti aj priestory na ubytovanie a podnikateľské aktivity. Obec postupne rekonštruje miestne komunikácie, zabezpečuje údržbu infraštruktúry predškolskej výchovy a povinnej školskej dochádzky. Z fondov EU obec získala prostriedky na rekonštrukciu verejného osvetlenia.

„Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia v obci Hiadeľ“

Operačný program: 2510002 OP Konkurencieschopnosť a Hospodársky rast

Prioritná os 2 – Energetika

Opatrenie: 2.2 Budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá a obce a poskytovanie poradenstva v oblasti energetiky

Prijímateľ: Obec Hiadeľ, Hiadeľ 68, 976 61 Hiadeľ

IČO: 00313432

Poskytovateľ: Ministerstvo hospodárstva SR, Mierová 19, 827 15 Bratislava 212

V zastúpení: Slovenská inovačná energetická agentúra, Bajkalská 27, 827 99 Bratislava

Výška poskytnutého príspevku: 73 115,80 Eur

Miesto realizácie projektu: Obec Hiadeľ

Stručný popis projektu: v rámci plánovanej rekonštrukcie a modernizácie VO bolo vymenených 53 ks svetelných bodov. Taktiež boli vymenené RVO v počte 1 ks a bol inštalovaný systém regulácie a monitoringu osvetľovacej sústavy (14.2.2021, <https://www.hiadel.sk/samosprava/projekty-eu.html>).

Už prebiehajúce:

- rekonštrukcia vstupného vestibulu, schodiska, chodby a miestnosti posilňovne
- rekonštrukcia elektroinštalácie, príprava na výmenu elektroprípojky a trasovania elektrorozvodov do ďalších častí objektu KD
- opláštenie unimobunky - zberný dvor +fotovoltaika a ostrovný systém EE

- WIFI - 10 prístupových bodov + optika
- rekonštrukcia rekreačnej chatky Potôčik
- publikácia o obci Hiadeľ
- rekonštrukcia elektroinštalácie

3 SWOT ANALÝZY

Nasledujúca SWOT analýza sa zameriava na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je v súčasnosti pre obec Hiadeľ nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom obce, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S - W a O - T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov podniku k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci obce. Na jej základe môže obec prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

Schéma SWOT analýzy:

	S - silné stránky	W - slabé stránky
	1. 2. ... 10.	1. 2. ... 10.
O - príležitosti	1. 2. ... 10. Stratégia SO	1. 2. ... 10. Stratégia WO
T - hrozby	1. 2. ... 10. Stratégia ST	1. 2. ... 10. Stratégia WT

SO – využiť silné stránky na získanie konkurenčnej výhody

WO – prekonať slabiny využitím príležitostí

SW – využiť silné stránky na čelenie hrozbám

WT – minimalizovať náklady a čeliť hrozbám

Analýza príležitostí a rizík - O-T

O – T analýza umožňuje rozlíšiť atraktívne príležitosti v obci, ktorá skrýva potenciál územia a ktoré môžu obci priniesť výhody pri dosahovaní vyváženého rastu. Súčasne tiež nabáda k zamysleniu nad problémami, s ktorými bude obec riešiť v rámci Integrovannej stratégie.

Znamená to teda, že obec musí sledovať významné sily makroprostredia (demografické, ekonomické, technologické, politické, legislatívne, sociálne a kultúrne) a tiež tých účastníkov mikroprostredia, ktorí ovplyvňujú jej schopnosť dosiahnuť v regióne prospech (neziskové organizácie, orgány miestnych samospráv, podnikateľské subjekty, miestni aktéri a verejnosť).

Príležitosti sú posudzované z hľadiska ich atraktívnosti a pravdepodobnosti úspechu. Pravdepodobnosť, že obec dosiahne úspech pri ekonomickom raste, nezávisí len od jej konkurenčnej sily, oproti konkurenčným regiónom, ale aj od toho či je táto sila v porovnaní s konkurenciou väčšia.

V rámci analýzy SWOT sa obec koncentruje na identifikáciu potenciálnych príležitostí – existencia stabilného hospodárskeho prostredia, kvalitné životné prostredie, prírodný potenciál, historicko-kultúrne hodnoty, rozvinutá sieť inštitúcií verejných služieb, objekty cestovného ruchu..

Kvadrant 1 pozostáva z príležitostí ponúkajúcich najvyšší úžitok pre obec, preto by sa mal manažment obce sústrediť na tieto aktivity. Naopak, príležitosti v kvadrante 4 sú buď príliš malé, alebo ich obec nebude vedieť dostatočne využiť. Príležitosti v kvadrante 2 a 3 sú zaujímavé len v prípade, že existuje možnosť zvýšenia ich atraktívnosti alebo pravdepodobnosti úspechu.

		Matica príležitostí Pravdepodobnosť úspechu				Matica rizík Pravdepodobnosť nastatia	
		vysoká	nízka			vysoká	nízka
Atraktívnosť	vysoká	1	2	Vážnosť	vysoká	1	2
	nízka	3	4		nízka	3	4

Riziká sú klasifikované z hľadiska ich vážnosti a pravdepodobnosti výskytu. Pri analýze okolia z hľadiska možných hrozieb je potrebné zamerať sa na potenciálne hrozby. Riziká z 1. kvadrantu môžu obec vážne zraniť, preto treba pripraviť plán strategických aktivít, keďže pravdepodobnosť ohrozenia je vysoká. Riziká v 2. a 3. kvadrante treba podrobiť dôkladnému skúmaniu v prípade, ak sa stávajú kritickými, netreba však zostavenie plánu eventuálnych alternatív. Riziká v 4. kvadrante sú malé a väčšinou ich možno ignorovať. Spojením hlavných príležitostí a rizík, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, sa stratégovia snažia zistiť mieru celkovej atraktívnosti trhu. Existujú štyri možnosti:

- *Ideálny rozvoj*, ktorý sa vyznačuje mnohými príležitosťami, ale iba niekoľkými (ak vôbec nejakými) rizikami.
- *Špekulatívny rozvoj*, vyznačujúce sa vysokými príležitosťami i vysokými rizikami.
- *Zrelý rozvoj*, vyznačuje sa nízkymi príležitosťami i nízkymi rizikami.
- *Problémový rozvoj*, má nízke príležitosti, ale vysoké riziká.

Externé prostredie vytvára nielen príležitosti, ale prezentuje aj sériu rizík. Riziko je výzva, poukazuje na nevýhodný trend vývoja vo vonkajšom prostredí, ktorý v prípade pasívnej reakcie zo strany podniku ohrozí jeho trhovú pozíciu.

Analýza silných a slabých stránok – S-W analýza

Hodnotenie vplyvu vonkajších činiteľov, vykonávané so zámerom stanoviť ciele obce, musí byť doplnené rozborom vnútorných činiteľov. Viaceré regióny dnes aj poznajú príležitosti, ktoré im potenciál ponúka, avšak chýba im schopnosť ich využiť. Na základe analýzy silných a slabých stránok vie obec stanoviť, čo je z hľadiska súčasnej a očakávanej situácie rozumné konať. Za dôležité znaky konkurenčnej sily obce sa považuje – kvalitné ľudské zdroje, rozvinuté podnikateľské prostredie, dobrý prírodný potenciál, výhodná poloha a dopravná dostupnosť, a iné.. Za dôležité znaky konkurenčnej slabosti sa považuje – strácanie pozície voči konkurenčným regiónom, nedostatok finančných zdrojov na rozvoj, klesajúca demografická krivka, vysoká nezamestnanosť, zlý technický stav základnej infraštruktúry atď. Pri hodnotení silných a slabých stránok je potrebné každý faktor odstupňovať podľa dôležitosti (rozhodujúca silná stránka, marginálna silná stránka, neutrály faktor, rozhodujúca slabá stránka, marginálna slabá stránka) a podľa intenzity jeho vplyvu - výkonu (vysoký, stredný, nízky). Výsledok spojenia stupňa výkonu a dôležitosti predstavuje štyri možné alternatívy:

		Matica výkonu a dôležitosti Výkon	
		vysoký	nízky
Dôležitosť	vysoká	1 Sústrediť snahu	2 Udržať snahu
	nízka	3 Nízka priorita	4 Možné nadmerné investovanie

Kvadrant 1 pozostáva z oblastí, ktoré sú dôležité, ale v ktorých obec momentálne vykazuje slabý výkon, preto sa musí sústrediť na posilnenie týchto oblastí. *Kvadrant 2* pozostáva z oblastí, v ktorých je síce mesto úspešné, ale do budúcnosti si musí túto úspešnosť udržať. *Kvadrant 3* tvoria oblasti, ktoré nie sú dôležité, zdokonalenia v tomto kvadrante majú nízku prioritu. V *kvadrante 4* nie sú dôležité oblasti, pričom rozvoj a snaha sú zbytočne silné. Na základe tejto analýzy je zrejmé, že silné stránky sa nemusia vždy pretransformovať do konkurenčnej výhody obce. Dôvodov, prečo je to tak, je niekoľko, pričom najčastejšími obyvateľmi vnímaná nízka dôležitosť poskytovaných služieb a bodov rozvoja. Identifikácia silných miest obce je možná len na základe porovnania s ich hlavnými konkurentmi v regióne. Ani sústredenie sa na prekonanie všetkých slabých stránok nemusí priniesť

očakávaný efekt, pretože náklady potrebné na ich transformovanie do silnej stránky sa nemusia vrátiť. Pozornosť treba venovať príležitostiam, v ktorých má obec najviac silných stránok, alebo oblastiam, v ktorých sa vzhľadom na veľkú príležitosť a potenciálnu návratnosť investícií ukazuje efektívne vytvorenie nových silných stránok. Príklady z praxe uvádzajú, že i málo rozvinutý región má popri slabých miestach aj silné miesta, ktoré pokiaľ dokáže správne identifikovať a využiť, vytvárajú predpoklady pre trvalý a vyrovnaný sociálno-ekonomický rozvoj. Nasledujúce grafy prezentujú pohľad obyvateľov a poslancov na silné a slabé stránky obce Hiadeľ a kvalitu života v obci.

3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Silné stránky	Slabé stránky
- vysoký posiel lesných pozemkov - 1128,1 - 26 podnikateľských subjektov - fyzické osoby, - 13 právnických osôb podnikateľov, - cca. 27,5 ha ornej pôdy, - živočíšna výroba, - existencia stavebnej firmy, - prevádzka pneuservisu a predajne autošúčiastiek, - prevádzky potravinárskeho tovaru,	- absencia železničnej dopravy, - nedostatok plôch na intenzívnejšiu poľnohospodársku výrobu, - nedostatočná sieť obchodov, - vysoký podiel obyvateľov v poprodukčnom veku, - nízky podiel obyvateľov v produktívnom veku, - nízke priemerné mzdy v poľnohospodárstve, - nedostatok priestorov pre podnikateľov v oblasti služieb, - nedostatok priestorov pre začínajúcich podnikateľov, - obmedzené podmienky pre rozvoj podnikania, - obmedzené možnosti nákupu rozličného tovaru
Príležitosti	Ohrozenia
- podpora malých podnikateľov v oblasti služieb, - využitie polohového potenciálu obce Hiadeľ s výhodnou polohou vo vzťahu dostupnosť krajského mesta Banská Bystrica, - orientovanie sa na služby bez negatívnych účinkov na životné prostredie, využívanie jestvujúcich plôch a areálov formou intenzifikácie ich územia a efektívnym využitím jestvujúceho objektového fondu, - preferovanie a profilovanie hospodárskej základne pre rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na rozvoj tradičných foriem výroby, - skvalitnenie prostredia obslužných a prevádzkových areálov (prípadne nové prevádzky) - vytváranie podmienok pre šport, turistiku a oddych, rozvoj infraštruktúry a podmienok pre ďalšie bývanie, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU, - rozvoj environmentálne vhodných technológií, - vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom podnikaní a službách,	- zvýšená regionálna konkurencia v oblasti profilových odvetví vhodných pre Hiadeľ (stavebný výroba, poľnohospodárstvo), - tlak na intenzívny hospodársky rozvoj a zhodnocovanie investičného potenciálu (nezastavané lokality, prírodné prostredie), - pomalá a nákladná výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry, - administratívne opatrenia obmedzujúce plnohodnotný rozvoj cestovného ruchu, - veľká administratívna náročnosť pre získanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EU, - nedostatok investičného kapitálu, - neochota investorov o regiónu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 8	10 Stratégia WO 3 1 9
T hrozby	Stratégia ST 7	Stratégia WT

V oblasti hospodárstva dochádza k prevahe silných stránok. Je nevyhnutné zabezpečiť využitie silných stránok na elimináciu slabých stránok. Riešenie môže byť využitím potenciálu existujúcej infraštruktúry a plôch pre možný rozvoj priemyselných zón.

3. 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Silné stránky	Slabé stránky
- prechádzajúca cesta III triedy, - vybudovaný jednostranný chodník pozdĺž štátnej cesty, - cca. 1 km vybudovaných štátnych komunikácií prechádzajúcich cez obec, - v blízkosti prechádzajúca cesta I/66, - dostatočný počet zastávok SAD, - prechádzajúca železničná trať č. 170 cez obec Lučatín, - prechádzajúce značené a neznačené cyklotrasy,	- úzke priestorové usporiadanie zástavby a štátnej cesty, - problém s pozdĺžnym parkovaním na hlavnej ceste III triedy, - nedostatok parkovacích miest pri základnej a materskej škole, - nedostatok parkovacích miest pri futbalovom ihrisku, - nedostatok parkovacích miest pri dome smútku, - nevyhovujúci stav miestnych komunikácií, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav dopravnej infraštruktúry, - nedostatočne rozvinutý integrovaný dopravný systém (IDS), - nízky podiel ciest vyšších tried na celkovej dĺžke ciest v regióne, - prudký nárast individuálneho motorizmu, - zastaralý park verejnej osobnej dopravy, - nevhodná dĺžba prepravnej práce verejnej osobnej dopravy, - absencia integrovaných dopravných systémov,
Príležitosti	Ohrozenia
- revitalizácia verejných komunikačných priestorov, - dobudovanie chodníkov pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej ceste III. triedy, - dostavba parkovacích miest, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov, - vybudovanie spevnených komunikácií na základe pozemkových úprav,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej infraštruktúry, - oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 14 8 7 1	Stratégia WO 6
T hrozby	Stratégia ST 6	Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO - kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- komplexná elektrifikácia obce, - existencia pŕoch na rozšírenie IBV, - existencia obecného vodojemu a vlasných zdrojov pitnej vody, - dobré zásobovanie obyvateľov obce pitnou vodou, - zrekonštruované verejné osvetlenie, - vybudovaná sieť miestneho rozhlasu, - existencia 1 cintorína v obci, - existencia domu smútku,	- absencia rozvodnej siete plynu, - potrebná rekonštrukcia vodovodnej siete, - nevyhovujúci stav elektrickej siete NN, - nedostatočná kapacita elektrickej siete, - zlý technický stav existujúcich transformátorových staníc, - zlý technický stav miestneho verejného rozhlasu, - nevyhovujúci stav korýt miestnych tokov, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry,

Príležitosti	Ohrozenia
- dostavba a rekonštrukcia verejného vodovodu a zdrojov pitnej vody, - kompletná rekonštrukcia vzdušnej elektrickej rozvodnej siete, - zavedenie elektrických, plynových, vodovodných a kanalizačných prípojk do nových častí IBV, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov, - rozvoj ďalších telekomunikačných a dátových služieb v konkurenčnom prostredí,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - stavebné a legislatívne prekážky a nevysporiadanosť pozemkov v intraviláne,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 8	8 Stratégia WO 3 6
T hrozby	Stratégia ST 5	5 Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- zabezpečený odvoz TKO, - existencia separovaného zberu, - vybudovaný zberný dvor,	- nevybudovaná komplexná kanalizačná sieť s ČOV, - existencia odpadu v korytách miestnych tokov - Hron, - existencia čiernych skládok, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí, - nadmerné využívanie umelých hnojív spôsobujúce acidifikáciu pôdy,
Príležitosti	Ohrozenia
- dostavba kanalizačnej siete s napojením na centrálnu ČOV, - výstavba obecného kompostoviska, - obstaranie potrebných mechanizmov, - zabezpečiť efektívny separovaný zber v celej obci, - možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov, - dôsledné plnenie kvalitatívne stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia, - rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - dodržiavanie noriem EÚ v oblasti produkcie znečisťujúcich látok v priemysle,	- ohrozená kvalita povrchových vôd vodných tokov, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia alokovaných v meste Banská Bystrica, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - nárast množstva vyvázaných odpadov, pretrvávajúce vykurovanie hlavne tuhými palivami, - nárast množstva vyvázaných odpadov, - nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi, - neriešenie problému existencie „čiernych“ skládok,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia <i>SO</i> 3	Stratégia <i>WO</i> 8 0 8 11
T hrozby	Stratégia <i>ST</i>	8 Stratégia <i>WT</i>

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd. Odporúča sa využitie stratégie WO – čeliť hrozbám využitím silných stránok a príležitostí.

3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	Slabé stránky
- prechádzajúci vodný tok – hydrokoridor – Vážna, - vybudovaná vodná nádrž nad obcou, - pramene pitnej minerálnej vody, - zabezpečenie odvozu a likvidácie TKO, - ochranné pásma vodárenských zdrojov, - prítomnosť chránených území, východne od obce sa - rozprestiera CHKO Ďumbierske Tatry - Natura 2000, - chránené územia miestneho významu, biokorydory,	- environmentálne záťažové prevádzky v blízkosti obce - Fermas Slovenská Ľupča, Biotika Slovenská Ľupča, - nevybudovaná kanalizačná sieť s ČOV, - negatívny stav koryt vodných tokov, - nedostatočné vybavenie estetickou zeleňou, - nevybudované ochranné opatrenia proti možným záplavám, - nedostatok lavičiek na verejných priestranstvách, - nevyhovujúce zloženie okrasnej zelene, - narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí,
Príležitosti	Ohrozenia
- rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - regulácia koryt miestnych potokov a revitalizácia ich okolia, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje vody, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia,	- zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti, - ohrozená kvalita podzemných a povrchových vôd, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - zníženie biodiverzity, - hrozba zníženia kvality životného prostredia v dôsledku výstavby z hľadiska kvantity a kvality - nadmerná zástavba výšková, plošná, nevhodná funkčná skladba plôch - tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu, urbanizácia krajiny, - radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné smršte, otepľovanie, klimatické zmeny,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia <i>SO</i> 7	11 Stratégia <i>WO</i> 1 2 5
T hrozby	Stratégia <i>ST</i>	10 Stratégia <i>WT</i>

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd a existenciou záťažových prevádzok v Banskobystrickom kraji. Odporúča sa využitie stratégie SO – prekonať slabiny využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami.

3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- opatrovateľská služba pre 2 opatrovaných, - dobrá zdravotná starostlivosť v krajskom meste Banská Bystrica, - základná zdravotná starostlivosť v obci Slovenská Ľupča, - dobré podmienky na rozvoj sociálnych služieb, - sociálna a veková stratifikácia obyvateľov v obci predurčuje potrebu budovania zariadení sociálnych služieb,	- absencia zdravotníckych služieb, - absencia zariadenia sociálnych služieb, - nedostatok priestorov pre mládež a dorast, - napostačujúce priestory pre dôchodcov, - pretrvávajúce tradičných spádových oblastí dochádzky za prácou - absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie - nízka dostupnosť a úzka variabilita sociálnych služieb a výkonu iných opatrení
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť použitia 2% daní daňových subjektov na prioritné potreby zdravotníctva, - zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, - zlepšujúca sa infraštruktúra a lepšie prepojenie trhov práce na susediace trhy práce, - rozšírenie aktívnych opatrení na trhu práce na podporu vzdelávania a prípravy pre trh práce a na podporu zamestnávania v atypických formách pracovných vzťahov, najmä pre rodičov počas materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky, podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, - dôrazné uplatňovanie princípu subsidiarity, - lepšie podmienky na zladovanie prac. a rodinných povinností, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- rast počtu obyvateľov v seniorskej kategórii, - zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva, - zhoršovanie zdravotného stavu stredného veku, - rast počtu srdcovo-cievnych chorôb, - rast nádorových ochorení tráviaceho traktu, - vysoký výskyt alergických ochorení, - pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť, - pretrvávajúce stereotypy v mobilítne správaní sa pracovnej sily, - nízky záujem zamestnávateľov o prijímanie uchádzačov o zamestnanie na podporované pracovné miesta, - nedostatočný záujem zamestnávateľov o udržateľnosť vytvorených pracovných miest, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby, - zvyšujúci sa počet klientov odkázaných na pomoc iných nesystematickou preventívnou prácou v prirodzenom rodinnom a otvorenom prostredí, - zvyšujúce sa finančné náklady na sociálne služby,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7	Stratégia WO 3
T hrozby	5 Stratégia ST 13	8 Stratégia WT 6

V tomto prípade prevládajú slabé stránky a ohrozenia nad silnými stránkami a príležitosťami. Odporúča sa využiť stratégiu WO – kde sa obec môže zamerať len na minimalizovanie nákladov súvisiacich s poskytovaním sociálnych služieb a čeliť hrozbám, ktoré sú s týmito službami spojené. Odporúča sa obci zabezpečovať nevyhnutné sociálne služby pre obyvateľov a ostatné služby ponechať poskytovateľom v meste Banská Bystrica.

3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Silné stránky	Slabé stránky
- existencia materskej školy s kapacitou 18 detí, - základná škola s kapacitou 20 žiakov - v roku 2019 - 10 žiakov, - existencia školského stravovania, - fungujúci ŠKD, - základná umelecká škola, - existencia futbalového ihriska, - volejbalové / tenisové ihrisko, - otvorená ľadová plocha v zime, - prechádzajúce cyklotrasy, - činný futbalový klub, - DHZ,	- chýbajúce zariadenia pre voľnočasové aktivity, - nedostatočné vybavenie školských dielní, - absencia školskej telocvične, - chýbajúce športoviská na letné a rekreačné športy, - nevyhnutná úprava okolia futbalového štadióna – nevyhovujúci stav, - nedobudovaný futbalový areál, - chýbajúce šatne pre futbalový klub, - absencia športovísk na zimné športy, - nevybudované mimoškolské zariadenia – záujmové krúžky pre deti Základnej školy, zlý technický stav budov formálneho vzdelávania, - absencia neformálneho vzdelávacieho zariadenia, - absencia priestorov pre neformálne vzdelávanie, - deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školstve,
Príležitosti	Ohrozenia
- modernizácia a dostavba objektov materskej a základnej školy, - dobudovanie a vybavenie športových, športovo-rekreačných a oddychových plôch v obci Hiadeľ, - skvalitnenie existujúcich areálov a doplnenie nových areálov pre potreby obyvateľov obce, najmä so zameraním na deti a mládež, - vytváranie územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít, - zefektívnenie spolupráce s krajským mestom na regionálnej úrovni, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...), - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov, - nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov, - nárast sociálnej ohrozenosti mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových športovo-rekreačných objektov, - nepriaznivý demografický vývoj, - množstvo nových úloh bez riadneho preškolenia kompetentných zamestnancov, - negatívny vplyv sociálne slabého prostredia na správanie žiakov, - zvyšujúca sa administratíva a byrokracia vo výchovno-vzdelávacej práci,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 11	12 Stratégia WO 3 6
T hrozby	Stratégia ST 5	9 Stratégia WT

V oblasti vzdelávania je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie SO – využiť silné stránky na prekonanie slabých a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti športu podporovať rekonštrukciu starej a výstavbu športovej infraštruktúry v obci. Je potrebné podporovať organizovanú športovú činnosť.

3.8 KULTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- vybudovaný čiastočne zrekonštruovaný kultúrny dom, - existencia obecnej knižnice, - prítomnosť rímskokatolíckej cirkvi, - základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, - pravidelne organizované podujatia - Fašiangy, Turíce, Jánska vatra, Hiadlovský krumlovník, Hody, Mikuláš, Vianoce, Hasičský deň,...	- nedostatok miestností na nacičovanie programov, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce,

- základná umelecká škola, - pamätná miestnosť DHZ, - pamiatky SNP, - rozvinuté remeslá v obci,	
Príležitosti	Ohrozenia
- lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce, - rekonštrukcia budovy domu kultúry, dovybavenie interiérov, - rekonštrukcia kultúrnych pamiatok, - obnova zanikajúcich tradícií, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície) - slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC, - posun priorit mládeže ku konzumnej kultúre, - nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia obce, - neuskutočnená komplexná rekonštrukcia kultúrneho domu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 9	Stratégia WO 5
T hrozby	Stratégia ST 4	Stratégia WT 5

V oblasti kultúry je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie ST – využiť silné stránky na prekonanie slabých a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti kultúry podporovať výstavbu kultúrnej infraštruktúry a organizovanú kultúrnu činnosť.

3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Silné stránky	Slabé stránky
- prechádzajúce cyklotrasy, - Dumbierske Tatry, - Hiadeľské sedlo, - turistické trasy, - existencia www stránky obce, - pravidelné kultúrne podujatia, - existencia historických pamiatok, - Hiadeľská kyslá, - turisticko náučný chodník, - Hradište, - ubytovacie kapacity vo vlastníctve obce,	- nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu, - slabá kooperácia s cestovnými kancelárkami, - nevyhovujúci stav historických objektov,
Príležitosti	Ohrozenia
- dobré možnosti (existencia poľných ciest) pre budovanie cyklistických a rekreačných trás, - dobrá poloha obce Hiadeľ v rámci regionálnych štruktúr, - dobrá poloha obce Hiadeľ vo väzbe na prírodné turistické, rekreačné lokality, - zavádzanie nových produktov cestovného ruchu v súvislosti s agroturistikou, - iniciatíva spoločenských, kultúrnych, športových,... organizácií, - spolupráca na regionálnej úrovni v rozvoji turizmu, - rozvoj agroturistických aktivít so zameraním na vzdelávacie a zážitkové pobyty, - spolupráca s okolitými obcami,	- zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície), - negatívne dopady na životné prostredie v prípade zásadného zvýšenia cestovného ruchu, - zvýšené náklady na likvidáciu odpadu, - tlak na parkovacie plochy, - negatívne dôsledky v oblasti verejného poriadku,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
--	-----------------	-----------------

O príležitosti	4	
	Stratégia SO	Stratégia WO
T hrozby	11	8
	Stratégia ST	Stratégia WT

Obec disponuje veľkým rozvojovým potenciálom v oblasti cestovného ruchu. V súčasnosti však nie je plne využívaný. Odporúča sa využiť stratégiu ST a využiť silné stránky, ako kultúrno-historický potenciál, prírodný potenciál na získanie konkurenčnej výhody.

3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Silné stránky	Slabé stránky
- existencia verejného rozhlasu, - budova obecného úradu v dostupného v centre obce,	- nedostatok priestorov pre administratívu, - negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - vysoká energetická náročnosť budovy obecného úradu, - existencia rizikových miest – cintorín, centrum, športové ihrisko, - nevybudovaný bezbariérový prístup do obecného úradu, - nedobudovaný komplexný kamerový systém, - v obci ani v súčasnosti nie sú vybudované nijaké zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a šandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry samosprávy, - nedostupný kvalitný digitálny systém prenosu dát, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou, - e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - nedostatočná kvalita právneho rámca výkonu činností verejnej správy, - zvyšovanie komunikačnej a administratívnej náročnosti výkonu činností verejnej správy vo vzťahu k externému, ako aj internému prostrediu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	15	
	Stratégia SO	Stratégia WO
T hrozby	2	4
	Stratégia ST	Stratégia WT

	5
--	---

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – kde musí obec využiť silné stránky a príležitosti.

3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE

Silné stránky	Slabé stránky
- postupne zavádzané služby eGovernmentu a elektronizácia služieb štátnej správy a samosprávy - dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade, - relatívne vysoká penetrácia širokopásmového pripojenia, - vlastná webová stránka obce,	- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a šandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka efektívnosť, bezpečnosť a interoperabilita ISVS, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - fyzicky nedostupný internet v území s nízkou hustotou osídlenia, alebo málo atraktívny pre používateľov, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - chýbajúca vysokokapacitná dátová sieť k domom, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zvýšenie počítačovej gramotnosti, - zníženie cien využívania Internetu, - rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí, - vytváranie a sprístupňovanie verejného digitálneho obsahu, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou, - e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení, - rastúca penetrácia širokopásmového pripojenia,	- nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - digital divide, zvyšovanie disparít medzi územiami alebo sociálnymi skupinami vo využívaní IKT, - nízka digitálna gramotnosť a zručnosť používateľov IKT a nedostatočný dopyt po elektronických službách, - rozvoj digitálnej kriminality, narušanie súkromia, výchovy a ochrany osobných údajov, - legislatívne a stavebné prekážky pri budovaní informačných technológií,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO	Stratégia WO
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Koordinácia a syntéza výsledkov SWOT

Zostavenie analýzy SWOT je zložitý proces, ktorý si vyžaduje systematický prístup pri identifikácii a analýze bezprostredných (často i skrytých) vonkajších a vnútorných faktorov. Výstižnosť väčšiny faktorov je zložitá vyjadriť prostredníctvom jednoduchých formulácií. Pri zaradovaní jednotlivých faktorov do základných zložiek SWOT analýzy je potrebné zodpovedne posudzovať ich lokálne a mikroregionálne podmienenú situáciu a relatívny podiel na regionálnom rozvoji. V tomto zmysle ide hlavne o nerovnováhu medzi obcou Hiadeľ a ostatnými obcami v okolí.

Naopak medzi slabé stránky obce Hiadeľ patrí nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva, nedobudovaný vzdelávací systém zahŕňajúci možnosti vzdelávania v rámci celoživotného vzdelávania, vzhľadom na alokáciu obce, nesúlad vzdelanostnej štruktúry s potrebami trhu práce. V oblasti podnikateľského sektora ide hlavne o dobudovania službotvorného sektora. V oblasti technickej infraštruktúry ide potrebu dobudovania inžinierskych sietí v oblasti odpadového hospodárstva, dostavbu a rekonštrukciu cestnej siete, ktorá sa nachádza na niektorých miestach v havarijnom stave.

Ohrozenia obce Hiadeľ vyplývajú z okolitého prostredia, tendencií a skutočností, ktoré nemôže manažment obce ovplyvniť.

3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE HIADEĽ.

Identifikácia odvetvových disparít a nadväzujúce vymedzenie cieľových skupín je v súlade so zadaním z vypracovanej analýzy SWOT ako aj analýzy zdrojov obce Hiadeľ. Dôležitým východiskovým rámcom pre vymedzenie cieľových skupín so sústredenou podporou obce Hiadeľ a stanovenie relevantných opatrení, ktoré by mali riešiť existujúce nerovnosti a rozdiely, sú vybrané strategické a koncepčné dokumenty spracované na národnej (Partnerská dohoda), regionálnej (PHSR BBSK) úrovni, ako aj vo vzťahu k štátnym legislatívnym normám zaväzujúcim obec Hiadeľ poskytovať svojim obyvateľom balík verejných služieb.

Na odvetvové (odborové a sektorové) disparity treba pozeráť ako na nerovnosti, neoddôvodnené rozdiely, či nezhody medzi potenciálom a jeho súčasným využitím. Ich identifikácia vychádza z porovnania zistených silných a slabých stránok, ktoré sú uvedené vo SWOT analýze. Pôsobenie silných stránok obce Hiadeľ je oslabované negatívnymi vplyvmi jej slabých stránok. Silné stránky sú potenciálom, ktorý je možné využiť pre budúci rozvoj, je ale nutné zlepšiť alebo odstrániť príslušné slabé stránky tak, aby mohli byť silné naplno využité.

Nasledujúci prehľad je usporiadaný práve týmto spôsobom, kedy proti silným stránkam obce sú vždy postavené relevantné slabé stránky, ktoré majú v danom problémovom okruhu opačný vplyv. Vybrané sú práve tie, ktoré z hľadiska budúceho vývoja možno považovať za najzávažnejšie a kde je viacmenej možné predpokladať aspoň dielčie riešenie.

Obec Hiadeľ je súčasťou vyššieho územného celku Banská Bystrica. Národná stratégia regionálneho rozvoja definovala pre tento kraj nasledovné disparity, ktoré by mali byť zohľadnené v PHSR obce Hiadeľ:

Hlavné disparity BBK:

v pôdohospodárstve

- nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárstve;
- nízka konkurencieschopnosť poľnohospodárstva v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry;
- nevyužitý potenciál pestovania rôznych kultúrnych plodín pre oblasť energetiky a ekologického poľnohospodárstva;

v priemysle

- inovačné a technologické zaostávanie spôsobuje zvyšujúcu energetickú a surovinovú náročnosť výroby najmä v rozhodujúcich odvetviach;
- nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v niektorých okresoch v regióne, nízka orientácia na PZI do odvetví s vyššou pridanou hodnotou;
- nízky rast produktivity práce v priemysle;

v službách

- nízka konkurencieschopnosť malého a stredného podnikania;
- podpriemerný podiel služieb na regionálnom HDP;
- nevyužitý potenciál turizmu – kúpeľníctvo, chránené územia a lazy;

v technickej infraštruktúre

- nedostatočné kapacity a telekomunikačná infraštruktúra, členitosť územia ako bariéra budovania internetového pripojenia;

- značné ekologické zaťaženie krajiny (chemický priemysel, ťažba uhlia);
- nedobudovaná nadradená vodovodná sieť v južných okresoch kraja a nízke % napojenie obyvateľstva na ČOV;
- nedodržiavanie stanovených limitov a regulatívov;
- relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany prírody a krajiny a budúcich obnoviteľných zdrojov energie;
- nízka dopravná dostupnosť územia a „regionálna logistika“;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra vo vybraných okresoch, vysoký podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, významné vnútroregionálne rozdiely;
- postupný zánik strategicky významných študijných programov a odborov;
- vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných;
- nízka životná úroveň v južných okresoch;
- nedostatočné prepojenie vzdelávacieho systému s podnikateľskou sférou;
- značný odlev pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokokvalifikované pracovné sily nie sú náhrady;
- nerovnomerná sieť zariadení sociálnych služieb v jednotlivých okresoch kraja;
- nedostatočná propagácia regiónu a jeho komparatívnych výhod;
- problematické vytváranie medzirezortnej spolupráce na komplexnom riešení situácie a potrieb občanov.

Hlavné faktory rozvoja BBK:

v pôdohospodárstve

- dobrý produkčný poľnohospodársky potenciál v oblasti pestovania kultúrnych plodín, ovocinárstvo, špecifické regionálne plodiny;
- lesné hospodárstvo – vysoké zásoby a ťažba dreva;
- dôsledné uplatňovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky aj v chránených oblastiach;

v priemysle

- možnosť posilňovania exportu, silná exportná pozícia v odvetví hutníctva, drevospracujúceho, keramického a sklárskeho priemyslu;
- budovanie vedecko-technologických parkov so zameraním na rozhodujúce odvetvia;
- podpora domácich investorov najmä v perspektívnych odvetviach, zvýšenie atraktivity pre prílev PZI;
- možnosť rozvoja výroby nových produktov s vyššou pridanou hodnotou na báze obnoviteľných a nerudných nerastných surovín;
- možnosť rozvoja e-podnikania smerovaného do rozvoja optimalizácie spolupráce

v priemyselnej výrobe;

- využitie cezhraničnej spolupráce pre rozvoj podnikateľských aktivít;

v službách

- atraktívny potenciál pre zvyšujúci sa záujem o turizmus, zameranie sa na kúpeľníctvo a vidiecky turizmus;
- záujem regionálnej samosprávy o podporu podnikateľského a inovačného prostredia v regióne;
- existujúce poradenské centrá pre rozvoj podnikateľského prostredia;
- začlenenie sa do medzinárodnej spolupráce a transfer know-how, posilnenie spolupráce medzi vysokými školami a podnikateľským sektorom;
- rozširovanie e-služieb, podpora najmä v horských oblastiach, zvyšovanie dostupnosti služieb pre obyvateľstvo;

v technickej infraštruktúre

- možnosti využitia kombinovanej dopravy;
- výhodná geografická poloha pre tok tovarov a služieb do nových členských krajín EÚ, polohový potenciál kraja, logistické väzby, prepojenie Budapešť – Krakov;
- dostatočný potenciál zdrojov vody a vysoká lesnatosť územia – veľká koncentrácia druhotných drevných surovín vhodných na energetické účely;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- dobrá demografická situácia, dostatok voľnej pracovnej sily;
- vysoká vzdelanostná úroveň v regionálnych centrách;
- možnosť vytvorenia kvalitného regionálneho systému celoživotného vzdelávania (NSRR, 2013, s.91-92).

Nasledujúce tabuľky prezentujú hlavné faktory rozvoja a hlavné disparity rozvoja obce Hiadeľ v jednotlivých politikách.

Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ vysoký posiel lesných pozemkov - 1128,1 + 26 podnikateľských subjektov - fyzické osoby, + 13 právnických osôb podnikateľov, + cca. 27,5 ha ornej pôdy, + živočíšna výroba, + existencia stavebnej firmy, + prevádzka pneuservisu a predajne autoúčastiek, + prevádzky potravinárskeho tovaru,	- absencia železničnej dopravy, - nedostatok plôch na intenzívnejšiu poľnohospodársku výrobu, - nedostatočná sieť obchodov, - vysoký podiel obyvateľov v poprodukčnom veku, - nízky podiel obyvateľov v produktívnom veku, - nízke priemerné mzdy v poľnohospodárstve, - nedostatok priestorov pre podnikateľov v oblasti služieb, - nedostatok priestorov pre začínajúcich podnikateľov, - obmedzené podmienky pre rozvoj podnikania, - obmedzené možnosti nákupu rozličného tovaru

--	--

Doprava a komunikácie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ prechádzajúca cesta III triedy, + vybudovaný jednostranný chodník pozdĺž štátnej cesty, + cca. 1 km vybudovaných štátnych komunikácií + prechádzajúcich cez obec, + v blízkosti prechádzajúca cesta I/66, + dostatočný počet zastávok SAD, + prechádzajúca železničná trať č. 170 cez obec Lučatín, + prechádzajúce značené a neznačené cyklotrasy,	- úzke priestorové usporiadanie zástavby a štátnej cesty, - problém s pozdĺžnym parkovaním na hlavnej ceste III triedy, - nedostatok parkovacích miest pri základnej a materskej škole, - nedostatok parkovacích miest pri futbalovom ihrisku, - nedostatok parkovacích miest pri dome smútku, - nevyhovujúci stav miestnych komunikácií, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav dopravnej infraštruktúry, - nedostatočne rozvinutý integrovaný dopravný systém (IDS), - nízky podiel ciest vyšších tried na celkovej dĺžke ciest v regióne, - prudký nárast individuálneho motorizmu, - zastaralý park verejnej osobnej dopravy, - nevhodná deľba prepravnej práce verejnej osobnej dopravy, - absencia integrovaných dopravných systémov,

Technická infraštruktúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ komplexná elektrifikácia obce, + existencia plôch na rozšírenie IBV, + existencia obecného vodojemu a vlastných zdrojov pitnej vody, + dobré zásobovanie obyvateľov obce pitnou vodou, + zrekonštruované verejné osvetlenie, + vybudovaná sieť miestneho rozhlasu, + existencia 1 cintorína v obci, + existencia domu smútku,	- absencia rozvodnej siete plynu, - potrebná rekonštrukcia vodovodnej siete, - nevyhovujúci stav elektrickej siete NN, - nedostatočná kapacita elektrickej siete, - zlý technický stav existujúcich transformátorových staníc, - zlý technický stav miestneho verejného rozhlasu, - nevyhovujúci stav koryt miestnych tokov, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry,

Odpadové hospodárstvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ zabezpečený odvoz TKO, + existencia separovaného zberu, + vybudovaný zberný dvor,	- nevybudovaná komplexná kanalizačná sieť s ČOV, - existencia odpadu v korytách miestnych tokov - Hron, - existencia čiernych skládok, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí, - nadmerné využívanie umelých hnojív spôsobujúce acidifikáciu pôdy,

Životné prostredie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ prechádzajúci vodný tok – hydrokoridor – Vážna, + vybudovaná vodná nádrž nad obcou, + pramene pitnej minerálnej vody, + zabezpečenie odvozu a likvidácie TKO, + ochranné pásma vodárenských zdrojov, + prítomnosť chránených území, východne od obce sa rozprestiera CHKO Ďumbierske Tatry - Natura 2000, + chránené územia miestneho významu, biokorydory,	- environmentálne záťažové prevádzky v blízkosti obce - Femas Slovenská Ľupča, Biotika Slovenská Ľupča, - nevybudovaná kanalizačná sieť s ČOV, - negatívny stav korýt vodných tokov, - nedostatočné vybavenie estetickou zeleňou, - nevybudované ochranné opatrenia proti možným záplavám, - nedostatok lavičiek na verejných priestranstvách, - nevyhovujúce zloženie okrasnej zelene, - narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí,

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ opatrovateľská služba pre 2 opatrovaných, + dobrá zdravotná starostlivosť v krajskom meste Banská Bystrica, + základná zdravotná starostlivosť v obci Slovenská Ľupča, + dobré podmienky na rozvoj sociálnych služieb, + sociálna a veková stratifikácia obyvateľov v obci predurčuje potrebu budovania zariadení sociálnych služieb,	- absencia zdravotníckych služieb, - absencia zariadenia sociálnych služieb, - nedostatok priestorov pre mládež a dorast, - napostačujúce priestory pre dôchodcov, - pretrvávajúce tradičné spádové oblasti dochádzky za prácou - absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie - nízka dostupnosť a úzka variabilita sociálnych služieb a výkonu iných opatrení

Školstvo a šport

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ existencia materskej školy s kapacitou 18 detí, + základná škola s kapacitou 20 žiakov - v roku 2019 - 10 žiakov, + existencia školského stravovania, + fungujúci ŠKD, + základná umelecká škola, + existencia futbalového ihriska, + volejbalové / tenisové ihrisko, + otvorená ľadová plocha v zime, + prechádzajúce cyklotrasy, + činný futbalový klub, + DHZ,	- chýbajúce zariadenia pre voľnočasové aktivity, - nedostatočné vybavenie školských dielní, - absencia školskej telocvične, - chýbajúce športoviská na letné a rekreačné športy, - nevyhnutná úprava okolia futbalového štadióna – nevyhovujúci stav, - nedobudovaný futbalový areál, - chýbajúce šatne pre futbalový klub, - absencia športovísk na zimné športy, - nevybudované mimoškolské zariadenia – záujmové krúžky pre deti Základnej školy, zlý technický stav budov formálneho vzdelávania, - absencia neformálneho vzdelávacieho zariadenia, - absencia priestorov pre neformálne vzdelávanie, - deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školstve,

Kultúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ vybudovaný čiastočne zrekonštruovaný kultúrny dom, + existencia obecnej knižnice, + prítomnosť rímskokatolíckej cirkvi, + základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, + pravidelne organizované podujatia - Fašiangy, Turíce,	- nedostatok miestností na nacvičovanie programov, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - neexistencia zariadenia propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce,

Jánska vatra, Hiadlovský krumlovník, Hody, Mikuláš, Vianoce, Hasičský deň,..., základná umelecká škola, pamätná miestnosť DHZ, pamiatky SNP, rozvinuté remeslá v obci,	
---	--

Propagácia a cestovný ruch

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ prechádzajúce cyklotrasy, + Dumbierske Tatry, + Hiadľské sedlo, + turistické trasy, + existencia www stránky obce, + pravidelné kultúrne podujatia, + existencia historických pamiatok, + Hiadľská kyslá, + turisticko náučný chodník, + Hradište, + ubytovacie kapacity vo vlastníctve obce,	- nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu, - slabá kooperácia s cestovnými kancelárkami, - nevyhovujúci stav historických objektov,

Administratíva a bezpečnosť

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ existencia verejného rozhlasu, + budova obecného úradu v dostupného v centre obce,	- nedostatok priestorov pre administratívu, - negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - vysoká energetická náročnosť budovy obecného úradu, - existencia rizikových miest – cintorín, centrum, športové ihrisko, - nevybudovaný bezbariérový prístup do obecného úradu, - nedobudovaný komplexný kamerový systém, - v obci ani v súčasnosti nie sú vybudované nijaké zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry samosprávy, - nedostupný kvalitný digitálny systém prenosu dát, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,

Informatizácia obce

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ postupne zavádzané služby eGovernmentu a elektronizácia služieb štátnej správy a samosprávy + dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade, + relatívne vysoká penetrácia širokopásmového pripojenia, + vlastná webová stránka obce,	- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nízka efektívnosť, bezpečnosť a interoperabilita ISVS, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - fyzicky nedostupný internet v území s nízkou hustotou

	- osídlenia, alebo málo atraktívny pre používateľov, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby, - chýbajúca vysokokapacitná dátová sieť k domom, - vysoké nároky na odbornosť zamestnancov obce v oblasti práce s IT a službami eGovernmentu,
--	--

Vo vyššie uvedenom kontexte je potrebné sledovať i potenciálne rozvojové príležitosti a hrozby, indukované hierarchicky vyššími faktormi sociálneho a ekonomického rozvoja. Na základe uskutočnených analýz je možné za najväčšie hrozby pokladať hlavne:

1. Znižovanie konkurencieschopnosti obce v dôsledku trvalej stagnácie v rozvoji spolupráce podnikateľskej sféry s orgánmi miestnej samosprávy – Public Private Partnership.
2. Nedostatok externých finančných prostriedkov potrebných na zabezpečenie kvalitných verejných služieb.
3. Podcenenie významu kvalitatívneho rozvoja ľudských zdrojov ako pre ekonomický, tak aj pre sociálny rozvoj obce Hiadeľ.
4. Podcenenie významu informačných technológií ako základného prvku ekonomického rozvoja a rozvoja ľudských zdrojov v obci.

Jedným z nutných predpokladov úspešnej implementácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je návaznosť na existujúcu sústavu strategických a rozvojových dokumentov. Tento fakt sa premietol z časti aj do výberu opatrení a cieľových skupín, na ktoré sa má zamerať podpora z verejných zdrojov, hlavne z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov, odstránenia duplicit, možných protichodných účinkov opatrení atď.. Z tohto dôvodu je prirodzeným rámcom Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja, ako aj Partnerskej dohody, ale aj platná legislatíva v oblasti zabezpečovania verejných služieb. Komparáciou výsledkov vyššie uvedenej selekcie odvetvových disparít a PHSR BBSK je možné zistiť, že niektoré opatrenia v rámci tohto dokumentu pokrývajú kritické oblasti zistené v problémovej analýze. Preto je nutné v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami zamerať sa na odstránenie týchto disparít v relevantných cieľových oblastiach a relevantných skupín.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj
Cieľová skupina
podnikateľské subjekty v priemysle, obchode a výrobných službách obec investori
2. Technická infraštruktúra
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty, mimovládne subjekty,
3. Životné prostredie
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty,
4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo
Cieľová skupina
nezamestnaní, sociálne odkázaní, zdravotne a duševne postihnutí, obyvatelia v dôchodkovom veku, mladí ľudia, rizikové skupiny obyvateľstva,
5. Školstvo a šport
Cieľová skupina
deti predškolského veku, žiaci v rámci povinnej školskej dochádzky, nezamestnaní, obyvatelia v dôchodkovom veku, športovci organizovaní v rámci športových hnutí, pasívna športová verejnosť, obyvatelia v produktívnom veku,
6. Kultúra
Cieľová skupina
obyvateľstvo podnikateľské subjekty návštevníci obce,
7. Cestovný ruch a public relation
Cieľová skupina
obec, VÚC, obyvatelia obce, návštevníci obce, súkromný podnikateľský sektor,
9. Administratíva a bezpečnosť
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,
10. Informatizácia obce
Cieľová skupina
obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,

Strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadel 2021 - 2030

4 VÍZIA A POSLANIE OBCE HIADEL'

Vízia

Obec Hiadel' sa bude formovať ako súčasť Horehronského regiónu, a bude využívať svoje ľudské, materiálne, prírodné a ekonomické zdroje na zvýšenie kvality života svojich občanov. Je to bezpečná a rozvíjajúca sa obec poskytujúca svojim

občanom dobrú kvalitu života. V obci je dostatok možností bývania, a relatívny dostatok pracovných možností priamo v obci a jej okolí a zaujímavých ponúk pre aktívne trávenie voľného času. Obec a jej okolie má pripravené podmienky pre rozvoj ľudských zdrojov, hospodárstva, oblasti služieb cestovného ruchu a poľnohospodárstva nezaťažujúceho životné prostredie. Obec má dobre a efektívne fungujúcu samosprávu. Nadväzujúc na svoju historickú minulosť obec spolu s ostatnými obcami mikroregiónu zatraktívni svoje postavenie medzi poprednými turistickými centrami v okolí. Obec rozvíja svoje kultúrne historické bohatstvo v podobe kultúrnych pamiatok spojených s históriou SNP. V obci boli rekonštruované miestne komunikácie, boli vybudované chodníky a parkovacie miesta. V obci sa realizovala IBV, ktorá vytvorila podmienky na zvýšenie počtu obyvateľov. V obci bola dobudovaná športová infraštruktúra a oddychové zóny. Významne sa zvýšila návštevnosť obce v dôsledku dobudovaných cykloturistických trás.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát obce Hiadeľ. Poslanie opisuje a prezentuje základné služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „zákazníkov“, t.j. jej obyvateľov, miestnych podnikateľov, záujmové združenia a pod.. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie obce Hiadeľ a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí? Predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb. Tieto zahŕňajú celú škálu aktivít počnúc obstarávaniami tovarov, služieb a prác, cez interné právne poradenstvo a zastupovanie obce pri súdnych sporoch až po udržiavanie počítačovej siete, zálohovanie dát či aktualizovanie a zverejňovanie informácií, ktoré slúžia aj obyvateľom obce. Samospráva obce Hiadeľ disponuje aj nemalým majetkom – budovami, pozemkami, bytovými a nebytovými priestormi. Efektívne spravovanie aktív takéhoto rozsahu a zabezpečovanie jeho maximálnej výnosnosti je možné len za predpokladu existencie prehľadnej a aktuálnej evidencie, ktorá slúži vedeniu obce a poslancom obecného zastupiteľstva. Významnú úlohu zohráva aj odborné vzdelávanie zamestnancov úradu s cieľom zabezpečiť ich ďalší profesionálny rast, vedúci k zvýšeniu kvality samosprávou poskytovaných služieb. Medzi významné činnosti - a to najmä z pohľadu obyvateľov obce – patrí administrovanie zasadnutí orgánov obce. Práve tieto authority rozhodujú o všetkých dôležitých zmenách, ktoré sa premietajú do života obyvateľov, napr. prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení. Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonnosti a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia. V súlade s poslaním obce Hiadeľ všetky tieto úlohy realizuje štátna polícia. K dosiahnutiu zámeru - vybudovať bezpečnú obec - polícia vykonáva všeobecnú prevenciu kriminality, aktívnu ochranu verejného poriadku, života, zdravia občanov a majetku. Súčasťou bezpečnostnej politiky obce je aj výkon ochrany pred požiarmi a civilnej ochrany obyvateľov.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Základnou úlohou samosprávy je rozvoj územia obce a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. Všeobecne uznávaným nástrojom pre miestnu hospodársku politiku je rozvoj existujúcich priemyselných zón. Obec Hiadeľ v súlade s touto filozofiou skvalitňuje zóny, ktoré poskytujú kapacitu pre podnikateľské subjekty. Ich rozlohu plánuje rozširovať v obmedzenej miere.

2. Doprava a komunikácie

Príprava Projektovej dokumentácie pre cestné stavby, pravidelná oprava a stavebná údržba pozemných komunikácií, letná a zimná údržba či rekonštrukcia vybraných miestnych komunikácií, to všetko zahŕňajú kompetencie obce v oblasti pozemných komunikácií.

3. Technická infraštruktúra

Významným prvkom kvality života v obci je funkčný systém verejného osvetlenia. Hlavnou úlohou samosprávy je v tomto kontexte realizácia novej výstavby verejného osvetlenia, prevádzkovanie už vybudovaného verejného osvetlenia a samozrejme priebežné opravy a údržba existujúcich svetelných bodov. Okrem toho zabezpečuje rozvoj komplexnej infraštruktúry zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry smeruje hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne obytné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

3. Odpadové hospodárstvo

Obec vykonáva úlohy, ktoré jej vyplývajú z programu odpadového hospodárstva a všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých a platných v Slovenskej republike. V oblasti odpadového hospodárstva ide najmä o zber a prepravu komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, zabezpečovanie zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálneho odpadu, zabezpečovanie priestoru, kde môžu obyvatelia obce odovzdávať oddelené zložky komunálnych odpadov či zabezpečovanie zberu a prepravy objemných odpadov. Obec zároveň vykonáva priestupkové konanie v odpadovom hospodárstve a zabezpečuje výstavbu a údržbu infraštruktúry pre odpadové vody.

4. Životné prostredie

Udržiavanie a zveľádovanie obce neznamená len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území obce, ich rozdrobovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou obec každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene - drevín, trávnikov, kvetinových záhonov. Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestie, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj športové ihriská obce – Hiadeľ so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov.

5. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Činnosť samosprávy - vzhľadom na existujúce kompetencie - je v oblasti sociálnej politiky veľmi rozsiahla. Pre občanov v hmotnej núdzi obec poskytuje jednorazové dávky v hmotnej núdzi. Pre zdravotne ťažko postihnutých a seniorov obec poskytuje sociálne služby, medzi ktoré patrí opatrovateľská služba a organizovanie spoločného stravovania. Obec podporuje neštátne subjekty, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov obec zabezpečuje prenos štátnych dotácií (na stravu, motivačný príspevok a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. Nástrojom pre podporu demografie v obci je jednorazový finančný príspevok pre každé novonarodené dieťa s trvalým pobytom na území obce. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky. Pôsobnosť z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky na úseku sociálnej pomoci prešla zákonom č. 416/2001 Z. z. hlavne v oblasti poskytovania opatrovateľskej služby a starostlivosti o seniorov, v oblasti vzdelávania, športu a ostatných verejných služieb. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine (v zmysle 297/2005 Z.z., 615/2006 Z.z. - nález Ústavného súdu SR 201/2008 Z.z., 217/2010 Z.z., 290/2011 Z.z. - nález Ústavného súdu SR, 125/2013 Z.z.), zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., zákona č. 551/2010 Z. z., zákona č. 50/2012 Z. z., zákona č. 185/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 485/2013 Z. z., zákona č. 185/2014 Z. z., zákona č. 219/2014 Z. z., zákona č. 376/2014 Z. z., zákona č. 40/2017 Z.z., zákona č. 331/2017 Z.z., zákona č. 351/2017 Z.z., 156/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 289/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 280/2019 Z. z., 66/2020 Z. z., 89/2020 Z. z.) a novela zákona NR SR č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (330/2007 Z. z. v znení zákona 643/2007 Z. z., zákona 215/2008 Z. z., zákona 448/2008 Z. z., zákona 466/2008 Z. z., zákona 317/2009 Z. z., zákona 180/2011 Z. z., zákona 417/2013 Z. z., zákona 185/2014 Z. z., zákona 219/2014 Z. z., zákona 310/2014 Z. z., zákona 131/2015 Z. z. a zákona 175/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 89/2020 Z. z.), (a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 317/2009 Z. z., nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., zákona č. 551/2010 Z. z., zákona č. 50/2012 Z. z., zákona č. 185/2012 Z. z., zákona č. 413/2012 Z. z., zákona č. 485/2013 Z. z., zákona č. 185/2014 Z. z., zákona č. 219/2014 Z. z. a zákona č. 376/2014 Z. z.), zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (v znení zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi (183/2014 Z. z., 308/2014 Z. z., 140/2015 Z. z., 140/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 125/2016 Z. z., 81/2017 Z. z., 42/2019 Z. z., 223/2019 Z. z., 231/2019 Z. z., 221/2019 Z. z.) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 183/2014 Z. z.), zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnej ochrane detí a sociálnej kuratele končiac ((v znení č. 330/2007 Z. z., 643/2007 Z. z., 215/2008 Z. z., 448/2008 Z. z.(nepriamo), 466/2008 Z. z., 317/2009 Z. z., 180/2011 Z. z., 417/2013 Z. z.(nepriamo), 185/2014 Z. z., 219/2014 Z. z., 310/2014 Z. z., 131/2015 Z. z.,

175/2015 Z. z., 378/2015 Z. z., 91/2016 Z. z., 125/2016 Z. z., 351/2017 Z. z., 61/2018 Z. z., 177/2018 Z. z., 231/2019 Z. z., 89/2020 Z. z.), Občianskym zákonníkom či mnohými Všeobecne záväznými nariadeniami obce.

V zmysle zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení podľa § 3 obyvatelia obce majú právo požadovať súčinnosť obce pri ochrane osoby, rodiny a majetku v obci, pomoci v čase náhlej núdze (toto právo občana má i ústavnú oporu - čl. 16, 18 a 21 Ústavy SR) a podľa § 4 ods. 3 písm. j) má obec povinnosť vypracovať koncepcie rozvoja v jednotlivých oblastiach života. Hiadeľ považuje pomoc a podporu pre svojich obyvateľov za jednu zo svojich prirodzených priorít.

6. Školstvo a šport

Školstvo

Obec Hiadeľ v súčasnosti je zriaďovateľom predškolského zariadenia a základnej školy.

Šport

Obec vytvára podmienky na zmysluplné trávenie voľného času detí, mládeže a obyvateľov obce, ako najvhodnejšiu prevenciu proti drogám a civilizačným chorobám. V rámci tejto filozofie samospráva organizuje alebo podporuje celý rad rekreačných a športových aktivít. Súčasťou politiky obce je subvencovanie športových klubov a telovýchovných organizácií prostredníctvom dotácií z rozpočtu obce. Mandát na podporu rekreačného a výkonnostného športu v obci vyplýva zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce Hiadeľ či koncepčných a strategických dokumentov prijatých mestským zastupiteľstvom. Vytváranie vhodného prostredia pre rekreačný a výkonnostný šport z peňazí daňovníkov, je jednou z ciest tvorby a prezentácie dobrého mena obce. Vhodné podmienky pre šport a ponuka verejných športovísk sú súčasťou konkurenčného boja miest o lepšie podmienky pre život. Prínosy z financovania a podpory športu na území obce sa prejavujú vo forme zdravšieho života obyvateľov, zvýšeného záujmu o bývanie v obci, v náraste členských základní podporovaných športov.

7. Kultúra

Obec Hiadeľ v súlade so svojim zámerom každoročne organizuje kultúrne podujatia. Obec zabezpečuje opravy a údržbu kultúrnych pamiatok na území obce. Súčasťou kultúrnej politiky je aj dotovanie činnosti záujmových združení či jednotlivcov. Snahou obce je udržiavať kultúru v obci. Rámec pre činnosť a aktivity samosprávy obce je v oblasti kultúry tvorený najmä zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, zákonom č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, zákonom č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách a zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach.

8. Propagácia a cestovný ruch

V oblasti cestovného ruchu plní najmä úlohy: spolupracuje s miestnymi podnikateľmi a úradmi štátnej správy a okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, spolupracuje s príslušnou komisiou, pripravuje analýzy turistickej aktivity obce a infraštruktúry cestovného ruchu z hľadiska historických pamiatok a iných historických objektov, ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre obec, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri ich realizácii, spolupracuje pri vytváraní systému tvorby finančných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu v obci, ako aj pri zachovávaní historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, rieši podnety, návrhy a v spolupráci s hlavným kontrolárom aj sťažnosti občanov a organizácií týkajúce sa CR, zabezpečuje styk samosprávy s inštitúciami a organizáciami, ako aj agentúrami poskytujúcimi služby, informácie, podporu a poradenstvo v CR, podieľa sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území obce, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou obce v spolupráci s partnerskými obcami.

9. Administratíva a bezpečnosť

Obec vytvára podmienky na efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Vytvára podmienky na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

10. Informatizácia obce

Zabezpečuje technické podmienky pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvára vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

STRATEGICKÝ CIEĽ

Strategický cieľ PHRSR ako aj dlhodobé ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia - prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce, predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunít, realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu, zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb, rozvoj cestovného ruchu, medzisťahnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu, zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku, realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu, ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie, rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania, budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva, rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky, ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, atď. Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Hiadeľ nasledovný strategický cieľ:

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Hiadeľ, po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti cestovného ruchu, malej výroby a poľnohospodárstva, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia (Natura 2000 Ďumbierske Tatry, Hiadeľské sedlo, Prašivá, ...) a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v obci, obnovy kultúrno historických pamiatok a športovo – rekreačných areálov a cykloturistických trás.“

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva

na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie prepojenia regiónu tak, aby bola zabezpečená napojenosť na dopravné koridory v dostatočnom čase a kvalite. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni partnerstva spolupracou verejného a súkromného sektora a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov. Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHRSR Banskobystrického samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

Strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – dostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia vychádzajú z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti (Osi) nasledovné (vychádzajúce z princípov programového rozpočtovania, prenesených a originálnych kompetencií obce definovaných zákonom 416/2001 o prechode..., ekonomickou a funkčnou klasifikáciou (COFOG) a cieľov podpory regionálneho rozvoja v zmysle zákona 309/2014 o podpore regionálneho rozvoja: Pre obec Hiadeľ je nevyhnutné, aby v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2030 naplnila kľúčové ciele:

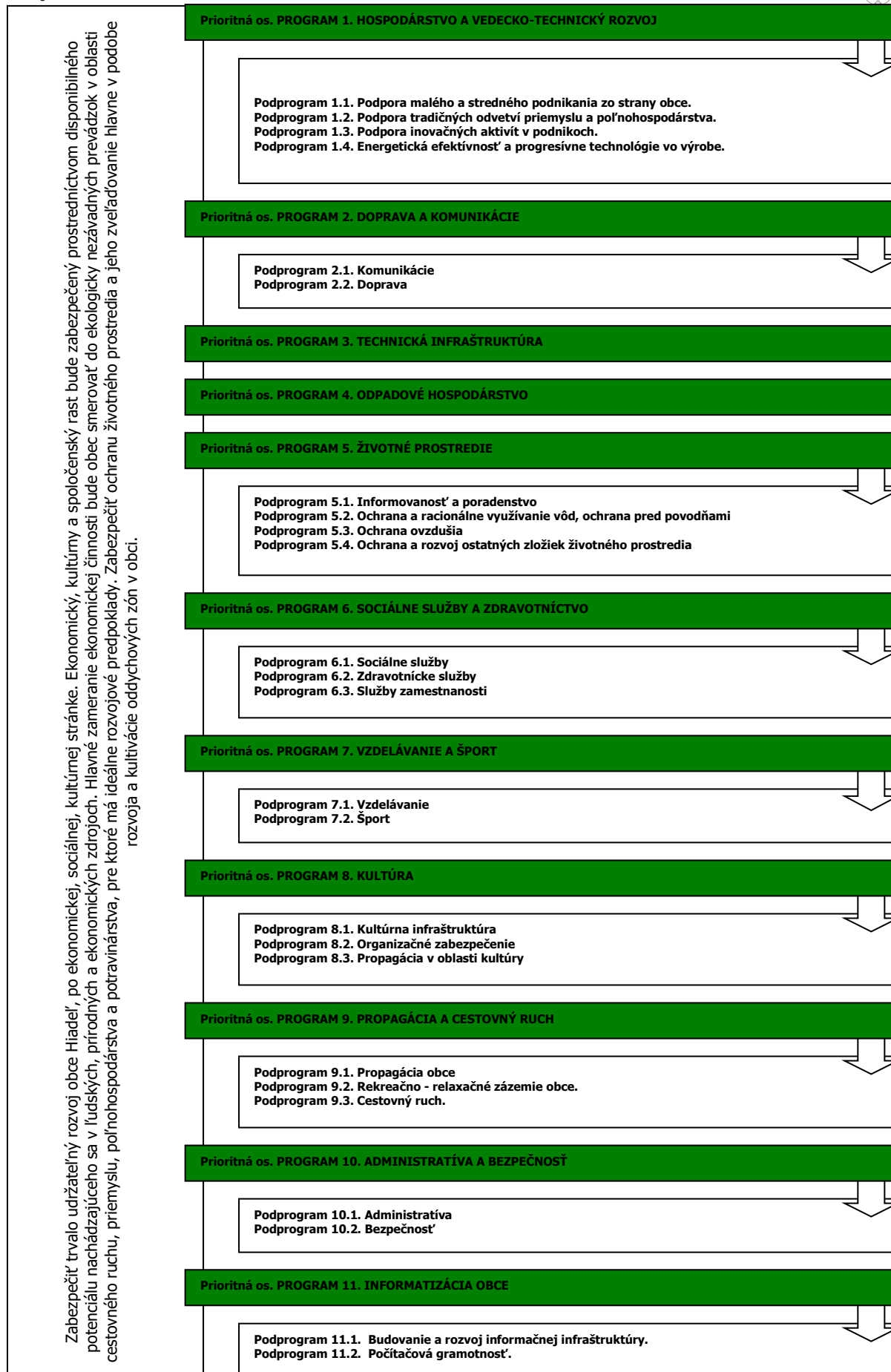
Pre programové obdobie 2021 – 2027 sa stanovilo päť osobitných cieľov politiky súdržnosti EÚ:

1. Inteligentnejšia Európa
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia Európa
5. Európa bližšie k občanom

Pri realizácii stratégie bude zároveň kladený dôraz na rešpektovanie princípov udržateľného rozvoja a podporu synergie medzi ekonomickým, sociálnym a environmentálnym prostredím. Pri formulácii stratégie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ na roky 2021 - 2030 boli zohľadnené priority Slovenskej republiky formulované v dokumente Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027. Udržateľný rozvoj sa chápe v kontexte rozvoja sídelného prostredia obce Hiadeľ. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich nápravu. Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú mať aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady inteligentného a inkluzívneho rastu. Udržateľný rast sa zakladá na: ochrane životného prostredia, znížení emisií a zachovaní biologickej rozmanitosti; zavedení efektívnych inteligentných rozvodov elektrickej energie využívajúcich informačné a telekomunikačné technológie; využívaní sietí pokrývajúcich celú EÚ s cieľom poskytnúť podnikom (hlavne malým výrobným spoločnostiam) ďalšiu konkurenčnú výhodu; zlepšení podnikateľského prostredia, a to najmä pre MSP; dobre informovaných spotrebiteľoch. Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu:

ľudských, prírodných, kapitálových. Významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov a ich ochota podieľať sa na ňom. Úzko s tým súvisí rozvoj športu, voľnočasových aktivít, aktívneho trávenia voľného času, relaxu, zábavy, kultúry, umenia. Sú to aktivity, ktoré podporujú kreativnosť a ktoré by boli zohľadňovali potreby všetkých vekových kategórií a boli im súčasne dostupné.

PO 1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Priority v oblasti rozvoja hospodárstva a vedecko-technického rozvoja spadajú predovšetkým do vytvárania pozitívnych predpokladov na rozvoj podnikateľských aktivít. Ide o vymedzenie priemyselných zón v obci, príprava pozemkov a zabezpečenie technickej infraštruktúry.

Podprogram 1.1.

Cieľ 1.1

Opatrenie 1.1.1

Opatrenie 1.1.2

Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.

Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.

Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.

Podprogram 1.2.

Cieľ 1.2

Opatrenie 1.2.1

Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.

Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.

Rekonštrukcia budov a hál v areáli hospodárskych dvorov PD.

Podprogram 1.3.

Cieľ 1.3

Opatrenie 1.3.1

Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.

Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.

Podprogram 1.4.

Cieľ 1.4

Opatrenie 1.4.1

Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

PO 2. Doprava a komunikácie

Výstavba a údržba miestnych komunikácií v správe obce ako aj riešenie technického stavu štátnych komunikácií v správe vyššieho územného celku. Zabezpečiť pravidelné a vyhovujúce spojenie obyvateľov obce s regionálnymi centrami prostredníctvom verejnej dopravy.

Podprogram 2.1.

Cieľ 2.1

Opatrenie 2.1.1

Opatrenie 2.1.2

Opatrenie 2.1.3

Opatrenie 2.1.4

Opatrenie 2.1.5

Opatrenie 2.1.6

Komunikácie

Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.

Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.

Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.

Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.

Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.

Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.

Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.

Podprogram 2.2.

Cieľ 2.2

Opatrenie 2.2.1

Doprava

Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).

PO 3. Technická infraštruktúra

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry do oblastí, ktoré sú potenciálne najvhodnejšie na rozvoj obce.

Cieľ 3

Opatrenie 3.1

Opatrenie 3.2

Opatrenie 3.3

Opatrenie 3.4

Opatrenie 3.5

Opatrenie 3.6

Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.

Rozšírenie verejného osvetlenia.

Revitalizácia pietnych miest v obci.

Zásobovanie pitnou vodou.

Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete.

Zníženie energetickej náročnosti budov.

PO 4. Odpadové hospodárstvo

Rozvoj a výstavba infraštruktúry odpadového hospodárstva. Údržba kanalizačnej siete, výstavba a prevádzka zberného dvora pre separovaný zber ako aj obecného kompostoviska.

Cieľ 4

Opatrenie 4.1

Opatrenie 4.2

Opatrenie 4.3

Opatrenie 4.4

Opatrenie 4.5

Opatrenie 4.6

Opatrenie 4.7

Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.

Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.

Rekultivácia čiernych skládok.

Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska.

Výbudovanie prístreškov a ohrád pre umiestňovanie domového odpadu, umiestnenie malých smetných košov vo verejných komunikačných priestoroch.

Výstavba splaškovej kanalizačnej siete a ČOV.

Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.

PO 5. Životné prostredie

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí. Propagácia chránených území.

Podprogram 5.1.

Cieľ 5.1

Opatrenie 5.1.1

Informovanosť a poradenstvo

Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.

Podprogram 5.2.

Cieľ 5.2

Opatrenie 5.2.1

Opatrenie 5.2.2

Opatrenie 5.2.3

Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.

Revitalizácia protizáplavových opatrení.

Revitalizácia a úprava koryt vodných tokov.

Podprogram 5.3.

Cieľ 5.3

Opatrenie 5.3..1

Ochrana ovzdušia

Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.

Podprogram 5.4.

Cieľ 5.4

Opatrenie 5.4.1

Opatrenie 5.4.2

Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Realizácia protieróznych opatrení.

Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.

PO 6. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Pokračujúci trend rastu podielu seniorov na počte obyvateľov musí byť sprevádzaný podmienkami, ktoré umožnia dôstojnejšie prežitie zvyšku života. Veková skladba obyvateľov je sprevádzaná väčším výskytom špecifických chorôb.

Podprogram 6.1.

Cieľ 6.1

Opatrenie 6.1.1

Opatrenie 6.1.2

Opatrenie 6.1.3

Sociálne služby

Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Obyvatelia v dôchodkovom veku.

Mladé rodiny s deťmi.

Marginalizované skupiny.

Podprogram 6.2.

Cieľ 6.2

Opatrenie 6.2.1

Opatrenie 6.2.2

Zdravotnícke služby

Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Podpora poradenskej činnosti.

Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.

Podprogram 6.3.

Cieľ 6.3

Opatrenie 6.3.1

Opatrenie 6.3.2

Opatrenie 6.3.3

Služby zamestnanosti

Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.

Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.

Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovania individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.

Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

PO 7. Školstvo a šport

Údržba a rozvoj predškolského vzdelávania a základného vzdelávania v obci. Údržba a skvalitnenie športovej infraštruktúry.

Podprogram 7.1.

Cieľ 7.1

Opatrenie 7.1.1

Opatrenie 7.1.2

Vzdelávanie

Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.

Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.

Podprogram 7.2.

Cieľ 7.2.

Opatrenie 7.2.1

Opatrenie 7.2.2

Šport

Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.

Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.

PO 8. Kultúra

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je prvoradá povinnosť obce. Pribežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch. Kultúrne tradície budú šírené aj prostredníctvom cezhraničnej spolupráce.

Podprogram 8.1.

Cieľ 8.1

Opatrenie 8.1.1

Opatrenie 8.1.2

Opatrenie 8.1.3

Kultúrna infraštruktúra

Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.

Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.

Podpora kultúrnych podujatí v obci.

Podprogram 8.2.

Cieľ 8.2

Opatrenie 8.2.1

Organizačné zabezpečenie

Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.

Podprogram 8.3.

Cieľ 8.3

Opatrenie 8.3.1

Opatrenie 8.3.2

Propagácia v oblasti kultúry

Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.

Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.

PO 9. Propagácia a cestovný ruch

V rámci rozvoja cestovného ruchu je potrebné spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi a zahraničnými cestovnými kancelárkami. Nevyhnutnou je taktiež propagácia obce a to najmä prostredníctvom www - stránky. Potrebné je sústrediť sa na propagáciu hlavne podujatí, atď..

Podprogram 9.1.

Cieľ 9.1

Opatrenie 9.1.1

Opatrenie 9.1.2

Propagácia obce

Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Aktualizácia www stránky obce.

Podpora budovania informačných tabulí v obci.

Podprogram 9.2.

Cieľ 9.2

Opatrenie 9.2.1

Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Podpora vytvárania nových atraktivít v obce.

Podprogram 9.3.

Cieľ 9.3

Opatrenie 9.3.1

Opatrenie 9.3.2

Cestovný ruch.

Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.

Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.

PO 10. Administratíva a bezpečnosť

V rámci administratívneho zabezpečenia chodu samosprávy vytvárať vhodné podmienky na efektívnych chod úradu. Vytvoriť vhodné pracovné prostredie a technické zabezpečenie.

Podprogram 10.1.

Cieľ 10.1

Opatrenie 10.1.1

Administratíva

Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci

Modernizácia Obecného úradu.

Podprogram 10.2.

Cieľ 10.2

Opatrenie 10.2.1

Bezpečnosť

Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Bezpečnosť.

PO 11. Informatizácia obce

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1.

Cieľ 11.1

Opatrenie 11.1.1

Opatrenie 11.1.2

Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.

Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Podprogram 11.2.

Cieľ 11.2

Opatrenie 11.2.1

Opatrenie 11.2.2

Opatrenie 11.2.3

Počítačová gramotnosť.

Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.

Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.

Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.

Uvedené prioritné osi – programy je možné rozčleniť z hľadiska funkcie medzi 3 základné prioritné oblasti. Hospodárska v sebe zahŕňa oblasti, ktoré vytvárajú predpoklady na rozvoj a fungovanie verejného a súkromného sektora – základná technická infraštruktúra spadajúca do odvetví technickej infraštruktúry a odvetví spoločenských potrieb. Oblasť zahŕňa podnikateľské prostredie ako aj cestovný ruch.

Sociálna oblasť zahŕňa odvetvia rozvoja človeka – všetky súčasti verejného sektora, ktoré majú priamy vplyv na rozvoj a kultiváciu fyzickej a duševnej stránky ľudských zdrojov v obci.

Environmentálna oblasť zahŕňa problematiku zneškodňovania odpadov, ako aj starostlivosť a ochranu jednotlivých zložiek životného prostredia.

Prioritná oblasť		
Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Prioritná os: PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	Prioritná os: PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	Prioritná os: PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO
Prioritná os: PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	Prioritná os: PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	Prioritná os: PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE
Prioritná os: PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	Prioritná os: PROGRAM 8. KULTÚRA	
Prioritná os: PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH		
Prioritná os: PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ		
Prioritná os: PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE		

**Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ
2021 - 2030**

5.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer

Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu sa plánuje intenzifikácia existujúcich výrobných zón, ktoré by významným spôsobom pozitívne ovplyvnili zamestnanosť a ekonomickú stabilitu v obci.

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Cieľ 1.1 Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.1.1 Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.
Aktivita Tvorba podmienok.

Opatrenie 1.1.2 Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.
Aktivita Podpora zriaďovania prevádzok komerčných služieb.
Podpora zriaďovania prevádzok servisných a opravárenských služieb.
Podpora zriadenia prevádzok osobných služieb.

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.

Cieľ 1.2 Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.2.1 Rekonštrukcia areálov priemyselných zón a hospodárskych dvorov PD.
Aktivita Vypracovanie technickej dokumentácie.
Využitie existujúcej infraštruktúry na rozvoj výrobných prevádzok, remeselná výroba, atď..
Revitalizácia objektov poľnohospodárskej výroby.

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.3.1 Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.
Aktivita Modernizácia technológie v podnikoch výroby.

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 1.4.1 Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.
Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Osadenie fotovoltaických panelov 29 kWp (združenie 4 odberných miest do jedného).

5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer

Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť obce Hiadef. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.1.1 Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.
Aktivita Vypracovanie technickej dokumentácie.
Rekonštrukcia miestnej komunikácie (ulička Rákytie) - dĺžka 115m, šírka 3,2 m, S~370 m², pokládka 1 x 5 cm.
Rekonštrukcia miestnej komunikácie (ulička nad KD) dĺžka 110m, šírka 3,5 m, S~400 m², pokládka 2 x 4 cm.
Rekonštrukcia miestnej komunikácie (Ulička k ovčínu) dĺžka 230m, šírka 3,5 m, S~350+455 m² pokládka 1/2 na 1/2; 2x4 cm + 1x5 cm.
Zlepšenie bezpečnostných parametrov výjazdu na komunikáciu pred domom kultúry.

Opatrenie 2.1.2 Aktivita	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci. Údržba cesty III triedy. Bezpečnosť premávky na ceste III. triedy – parkovanie vozidiel na krajniciach, rýchlosť jazdy.
Opatrenie 2.1.3 Aktivita	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba cyklotrás.
Opatrenie 2.1.4 Aktivita	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba parkovacích plôch pri futbalovom ihrisku. Revitalizácia spevnených plôch pre účely cestovného ruchu. Výstavba parkoviska pri pamätníku Pod Javorím. Výstavba parkovacích plôch pre potreby obecného cintorína.
Opatrenie 2.1.5 Aktivita	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia chodníka pozdĺž cesty III. triedy.
Opatrenie 2.1.6 Aktivita	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok. Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia premostení potoka Vážna.
Opatrenie 2.1.7 Aktivita	Úprava dopravnej infraštruktúry. Optimalizácia dopravného a informačného značenia. Pasportizácia dopravného značenia.

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.
----------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.2.1 Aktivita	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...). Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia a dostavba 2 zastávok SAD. Rekonštrukcia autobusových zastávok SAD – využívanie smart technológií (príchody a odchody autobusov), elektronické informačné tabule.
-----------------------------	---

5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.
--------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 3.1 Aktivita	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba plôch IBV v lokalite Lány. Výstavba plôch IBV v lokalite pod futbalovým ihriskom.
Opatrenie 3.2 Aktivita	Rozšírenie verejného osvetlenia. Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu. Rozšírenie verejného osvetlenia. Intenzifikácia verejného osvetlenia.
Opatrenie 3.3 Aktivita	Revitalizácia pietnych miest v obci. Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia areálu obecného cintorína. Osadenie lavičiek a revitalizácia zelen obecného cintorína. Rekonštrukcia budovy domu smútku. Dostavba oplotenia obecného cintorína.
Opatrenie 3.4 Aktivita	Zásobovanie pitnou vodou. Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia verejného vodovodu - ulička k ovčínu. Rekonštrukcia verejného vodovodu - centrálna a dolná časť.
Opatrenie 3.5 Aktivita	Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete. Prepojenie elektr. siete z Medzibrodu do Hiadla, prepojenie 22kV na exist. trasu Medzibrod Moštenica - výmena vzdušného vedenia 220 kV za dvojlinku 2x400 kV pre rozvodňu Medzibrod.
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.

Aktivity Zateplenie verejných budov a budov vo vlastníctve obce.

5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer

Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavbu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.
Aktivity	Zvýšiť environmentálne povedomie ľuďí. Pokračovať v poskytovaní veľkoobjemových kontajnerov na zber objemného odpadu. Pokračovať v zbere nebezpečných odpadov.
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo. Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu. Zabezpečenie nádob pre separovaný zber.
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.
Aktivity	Lokalizácia čiernych skládok.
Opatrenie 4.4	Výstavba zberného dvora.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba komunitnej kompostárne (do 5 ton). Vybudovanie zberného dvora. Oplotenie areálu zberného dvora. Obstaranie štiepkovača a drviča do obecnej kompostárne. Obstaranie kompostérov a veľkoobjemových kompostérov. Obstaranie traktora s vlečkou.
Opatrenie 4.5	Výstavba splaškovej kanalizačnej siete a ČOV.
Aktivity	Vybudovanie jednotnej obecnej kanalizačnej siete v rozsahu celej obce. Výstavba a napojenie obce na ČOV.
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody. Výstavba dažďovej kanalizácie v časti - ulička nad KD.

5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer

Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci. Prezentácia a šírenie osvetu v oblasti životného prostredia.

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.
Aktivity	Údržba a dostavba existujúcej vodovodnej siete.
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia protizáplavových opatrení na toku Vážna.

- Opatrenie 5.2.3
Aktivita Revitalizácia koryt vodných tokov.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Revitalizácia koryta vodného toku Vážna.
Revitalizácia protiáplavových opatrení na Hornom konci obce - 400m.
Revitalizácia vodnej nádrže.

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.3..1
Aktivita Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.
Obmedziť spaľovanie fosílnych palív.
Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 5.4.1
Aktivita Realizácia protieróznych opatrení.
Spracovanie technickej dokumentácie.
Na rizikových lokalitách vysadiť pásy protieróznej krovinevej vegetácie.
- Opatrenie 5.4.2
Aktivita Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.
Spracovanie technickej dokumentácie.
Dostavba hracích a cvičebných prvkov na oddychovej zóne . Za Hrbčokom.
Revitalizácia priestoru Hiadlovská kyslá - oddychová zóna.
Revitalizácia priestoru vodnej nádrže - oddychová zóna.
Revitalizácia centrálnej zóny obce - obecný úrad.

5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer

Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.1.1
Aktivita Obyvatelia v dôchodkovom veku.
Zabezpečenie terénnej sociálnej služby.
Zriadiť pobytovú sociálnu službu – zariadenie pre seniorov (kapacita 12 osôb).
Výstavba denného stacionára.
Zabezpečenie služby donášky nákupov starším obyvateľom obce.
Výstavba domu seniorov a domu sociálnych služieb.
- Opatrenie 6.1.2
Aktivita Mladé rodiny s deťmi.
Výber vhodnej alternatívny zariadenia zariadenia.
Vypracovanie technickej dokumentácie.
Zriadiť ambulantnú sociálnu službu – zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (kapacita 4 deti).
Podpora mladých rodín s deťmi.
Výstavba nájomných bytov 4 b.j..
- Opatrenie 6.1.3
Aktivita Marginalizované skupiny.
Dostavba núdzového bývania.

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 6.2.1
Aktivita Podpora poradenskej činnosti.
Zabezpečenie personálnych kapacít.
Zabezpečenie priestorov.
- Opatrenie 6.2.2
Aktivita Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.
Modernizácia zdravotného strediska.
Výstavba bezbariérového prístupu do zdravotného strediska.

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Cieľ 6.3	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.
Aktivita	Finančné a personálne zabezpečenie.
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovania individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.
Aktivita	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb. Personálne zabezpečenie poradenstva.
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.
Aktivita	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb. Personálne zabezpečenie poradenstva.

5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materskej a základnej školy. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia interiérov materskej školy. Modernizácia vnútorného vybavenia. Revitalizácia okolia MŠ.
Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Zníženie energetickej náročnosti ZŠ s MŠ - LED technológie. Modernizácia tepelného hospodárstva ZŠ s MŠ. Výstavba bezbariérového prístupu do ZŠ s MŠ. Rekonštrukcia interiérov základnej školy. Modernizácia vybavenia škôl a odborných učební.

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia areálu futbalového ihriska. Výstavba šatní a hygienického zázemia futbalového ihriska. Výstavba tribúny na futbalovom ihrisku. Výstavba priestorov rýchleho občerstvenia. Výstavba menšej multifunkčnej športovej haly.
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.
Aktivita	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.

5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Prieběžná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.
-----------------	--

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.1.1 Revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.
Aktivita Vypracovanie technickej dokumentácie.
Rekonštrukcia a revitalizácia sály kultúrneho domu.
Rekonštrukcia elektrických rozvodov v sále kultúrneho domu.
Modernizácia vybavenia obecnej knižnice – obnova hardvéru a softvéru, zvýšenie počtu bodov pripojenia na internet pre účely čítárne.
- Opatrenie 8.1.2 Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.
Aktivita Zriadenie pamätného domu a TIC - drevenica.
Rekonštrukcia pamätníka Pod Javorím.
- Opatrenie 8.1.3 Podpora kultúrnych podujatí v obci.
Aktivita Vypracovanie technickej dokumentácie.
Zavedenie tradície nových podujatí.
Výstavba otvoreného priestoru pre kultúrne podujatia s javiskom.

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.2.1 Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.
Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 8.3.1 Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.
Aktivita Personálne a finančné zabezpečenie.
Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
- Opatrenie 8.3.2 Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.
Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.

5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer

Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa obec stala vyhľadávaným miestom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky. Využiť prírodný potenciál, ktorý ponúka blízke aj širšie okolie obce.

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.1.1 Aktualizácia www stránky obce.
Aktivita Finančné zabezpečenie.
Obsahová analýza www stránky.
Priebežná aktualizácia www stránky.
- Opatrenie 9.1.2 Podpora budovania informačných tabúl v obci.
Aktivita Budovanie a inštalácia tabúl informujúcich o atrakciách obce.
Budovanie a inštalácia tabúl propagujúcich kultúrne hodnoty obce.

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 9.2.1 Podpora vytvárania nových atrakcií v obce.
Aktivita Spracovanie technickej dokumentácie.
Zostavenie publikácie o obci Hiadeľ.
Revitalizácia lyžiarskeho areálu.
Výstavba náučného chodníka s baníckou históriou.
Výstavba náučného chodníka - tématika SNP.
Revitalizácia objektu chaty Potôčik.
Osadenie informačnej tabule s atrakciami obce na vstupe do obce.

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3	Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.
-----------------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 9.3.1 Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.

Aktivity Zabezpečenie personálnych kapacít.

Opatrenie 9.3.2 Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.

Aktivity Zabezpečenie personálnych kapacít.

5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer

Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na obecných úradoch. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci
------------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 10.1.1 Modernizácia Obecného úradu.

Aktivity Modernizácia vybavenia úradu.

Spracovanie doplnkov územného plánu obce.

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.
------------------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 10.2.1 Bezpečnosť.

Aktivity Osadenie a rozšírenie kamerového systému.

Rekonštrukcia objektu skladu CO.

Rekonštrukcia objektu požiarnej zbrojnice - stavebná časť.

Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice - vykurovanie, voda, kanalizácia.

Rekonštrukcia verejného rozhlasu - Horný koniec.

5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický zámer

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services,...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.
------------------	---

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 11.1.1 Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.

Aktivity Technické zabezpečenie IS.

Tvorba základného SW na komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty.

Zvýšenie dostupnosti signálu mobilných operátorov.

Rozšírenie Wi-Fi zón (10 prístupových bodov).

Opatrenie 11.1.2 Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Aktivity Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.

Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2	Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.
------------------	--

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 11.2.1 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.

Aktivity Realizácia kurzov v oblasti nových SW pre pracovníkov miestnej samosprávy.

Opatrenie 11.2.2 Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Aktivity Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného systému.

Opatrenie 11.2.3 Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.
Aktivity Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.

6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.

Cieľ 1.1 Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	2
Opatrenie 1.1.1	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Počet revitalizovaných podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	1
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	10
Opatrenie 1.1.2	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	10
		Počet nových podnikateľských subjektov	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Celková predajná plocha	výsledok	m ²	podn. subjekt	0	100

Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.

Cieľ 1.2 Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.2.1	Rekonštrukcia areálov hospodárskych dvorov PD.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	10
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	10
		Počet podporených projektov	výstup	počet	podn. subjekt	0	5
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	0,5 mil.

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.

Cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	5
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	15
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	5	15
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	0,5 mil..

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.4 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií							
---	--	--	--	--	--	--	--

v energetike.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.	Objem preinvestovaných prostriedkov	výsledok	€	obec Hiadeľ	0	35 tis.
		Objem vyprodukovanej elektrickej energie	výsledok	kWp	obec Hiadeľ	0	29
		Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	0

6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Hiadeľ	0	0,8
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Hiadeľ	0	0
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Hiadeľ	0	1
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Hiadeľ	0	0
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	-	-
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.	Dĺžka vybudovaných cyklotrás	výstup	km	obec Hiadeľ	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1500
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných parkovacích miest	výstup	počet	obec Hiadeľ	0	20
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.	Dĺžka rekonštruovaných chodníkov	výstup	km	obec Hiadeľ	0	1
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Hiadeľ	0	0,2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.	Počet zrekonštruovaných/výbudovaných mostov	výstup	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	-	-
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.	Počet novovybudovaných dopravných technických zariadení	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	5
		Dĺžka novovybudovaných komunikácií	výstup	km	obec Hiadeľ	0	0

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).	Počet zrekonštruovaných zastávok SAD	výstup	počet	obec Hiadeľ	0	2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0

6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách.	Celková nová plocha pre IBV	výsledok	ha	obec Hiadeľ	0	3
		Počet nových obyvateľov obce	dopad	osoby	obec Hiadeľ	0	70
Opatrenie 3.2	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.	Počet inštalovaných svietidiel	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	10
		Zvýšenie pokrytia územia verejným osvetlením	dopad	%	obec Hiadeľ	95	100
		Počet podporených Projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Hiadeľ	0	1
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.	Plocha zrekonštruovaného cintorína	výstup	m ²	obec Hiadeľ	0	5000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	100
Opatrenie 3.4	Zásobovanie pitnou vodou.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Hiadeľ	95	99
		Dĺžka vybudovanej vodovodnej siete	výsledok	km	obec Hiadeľ	0	1
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
Opatrenie 3.5	Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete.	Zvýšenie kapacity v %	dopad	%	obec Hiadeľ	0	30
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.	Zníženie energetickej náročnosti v %	dopad	%	obec Hiadeľ	0	30
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525

6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.	Produkcia komunálneho odpadu	ŠÚ SR	tony	obec Hiadeľ	0	40
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	tony	obec Hiadeľ	0	25
		Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Hiadeľ	0	15
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	%	obec Hiadeľ	0	5
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.	Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Hiadeľ	0	15
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	tony	obec Hiadeľ	0	40
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	kontextový	obec Hiadeľ	0	25
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.	Plocha rekultivovanej skládky KO, čiernych skládok.	výsledok	m ²	obec Hiadeľ	0	4000
Opatrenie 4.4	Výstavba a dovybavenie obecného kompostoviska a zberného dvora.	Objem uskladneného odpadu v tonách,	dopad	tony	obec Hiadeľ	0	8
		Počet vybudovaných kompostovísk a zberných dvorov	Výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	2
Opatrenie 4.5	Výstavba splaškovej kanalizačnej siete.	Dĺžka novovybudovanej splaškovej kanalizácie	výsledok	km	obec Hiadeľ	0	1
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.	Dĺžka novovybudovanej dažďovej kanalizácie	výsledok	km	obec Hiadeľ	0	3

6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.	Počet vypracovaných koncepcií	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Hiadeľ	90	99
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.	Dĺžka upravených korýt	výsledok	km	obec Hiadeľ	0	5
		Počet vytvorených poldrov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	0
		Počet vytvorených protizáplavových hrádzi	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	2
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov.	Dĺžka zrekonštruovaných korýt tokov	výsledok	km	obec Hiadeľ	0	5
		Zvýšenie prietoku korýt vodných tokov	dopad	%	obec Hiadeľ	0	50

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.	Počet domácností s vykurovaním alternatívnymi zdrojmi energie	výsledok	%	obec Hiadeľ	0	30

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protierózných opatrení.	Celková plocha s realizovanými opatreniami	výstup	ha	obec Hiadeľ	0	2
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	525
		Počet vysadených nových krovin a stromov,	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	100
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.	Plocha zrekonštruovaných OZ	výsledok	m ²	obec Hiadeľ	0	3000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	100

6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	70
		Počet podporených Projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	1
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	100
		Počet podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	5
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 6.1.3	Marginalizované skupiny.	Počet podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	2
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	5

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	10

		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	1
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	525

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti

Cieľ 6.3 Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.	počet úspešných absolventov programov CZV podporených z projektov OPV	výstup	absolútny počet	obec Hiadeľ	0	10
		produktivita práce ako dôsledok rozvoja ľudského kapitálu	vplyv	%	obec Hiadeľ	20	75
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávaní individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	10
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	1
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	10
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	5
		Zníženie nezamestnanosti	dopad	%	obec Hiadeľ	0	10
		Počet novozaložených podnikateľských subjektov	dopad	%	obec Hiadeľ	0	5

6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1 Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	18	20
Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	10	20

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.	Počet vybudovaných ihrísk	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	2
		Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	15
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	100
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.	Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	100

6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1 Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná	Inform.	Vých.	Cieľová
-----------	-------	----------------------	-----	-------	---------	-------	---------

				jednotka	zdroj	hodnota	hodnota
Opatrenie 8.1.1	Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.	Výmera zrekonštruovaných/vybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Hiadeľ	0	350
		Zníženie koeficientu prestupu tepla,	dopad	%	obec Hiadeľ	0	0
		Plocha zrekonštruovanej strešnej krytiny,	výstup	m ²	obec Hiadeľ	0	0
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.	Počet vybudovaných/zrekonštruovaných kultúrnych objektov	výstup	počet	obec Hiadeľ	0	2
		Počet užívateľov	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	525
Opatrenie 8.1.3	Podpora kultúrnych podujatí v obci.	Počet vybudovaných objektov	výstup	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet organizovaných podujatí	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	10

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	500

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov, multimediálnych prezentácií	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	0
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1500
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1500
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	1500
		Počet propagovaných kultúrnych podujatí	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1

6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Hiadeľ	1900	500
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl v obce.	Počet nových inštalovaných tabúl	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	5
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	1500

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atrakcií v obci.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Hiadeľ	0	15
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Hiadeľ	0	1000
		Tržby z predaja služieb	dopad	€	obec Hiadeľ	0	50 tis.

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná	Inform.	Vých.	Cieľová
-----------	-------	----------------------	-----	-------	---------	-------	---------

				jednotka	zdroj	hodnota	hodnota
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.	Počet uzatvorených dohôd	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	1
		Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	2
		Počet nových propagačných materiálov	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	1000
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.	Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	10
		Objem získaných prostriedkov	výstup	mil. €	obec Hiadel'	0	-
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	1000
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadel'	0	1000

6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.1.1	Modernizácia Obecného úradu.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Hiadel'	0	10

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť	Počet nainštalovaných kamier	výsledok	počet	obec Hiadel'	0	10
		Zníženie kriminality	dopad	%	obec Hiadel'	0	30
		Pokrytie územia	dopad	%	obec Hiadel'	0	70

6.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.	% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadel'	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadel'	20	40
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Hiadel'	10	20
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.	on-line dostupnosť 20 základných verejných služieb	dopad	%	obec Hiadel'	5	30
		Počet potrebných dokumentov pri vybavení agendy spojenej s vybranou životnou udalosťou	výsledok	Počet	obec Hiadel'	3	1
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadel'	5	30
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadel'	10	20
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Hiadel'	20	40

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.							
---	--	--	--	--	--	--	--

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.	Počet užívateľov podporených Projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	1
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	1
		% pracovníkov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Hiadeľ	50	100
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	100
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	5
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Hiadeľ	10	20
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Hiadeľ	0	100
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Hiadeľ	0	5
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Hiadeľ	5	30
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadeľ	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Hiadeľ	20	40
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Hiadeľ	10	20

Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadel' 2021 - 2030

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE HIADEL'

Obecný úrad zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom PHRSR a Akčných plánov. Obecný úrad v súčinnosti s poslancami OZ a zriadenými komisiami pripravuje vízie, stratégie, iniciuje aktivity strategického rozvoja obce, vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja, vypracováva program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, koordinuje spoluprácu na jeho vypracovaní, spolupracuje s externým prostredím, vedie databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora, pomáha a vytvára podmienky na ich činnosť. Úrad analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidlá, pri príprave spolupracuje s vecnými útvarmi a externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí ukončené projekty, sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom, monitoruje realizáciu projektov.

Koordinácia efektívnej a účinnej implementácie PHRSR obce bude zabezpečená prostredníctvom príslušných komisií OZ.

Obecné zastupiteľstvo kontroluje dosahovanie stanovených cieľov PHRSR obce Hiadel'. Pravidelne sleduje a hodnotí výsledky implementácie PHRSR. Orgány a inštitúcie štátnej správy všetkých oblastí spoločensko-ekonomického a kultúrneho života, ktoré realizáciou svojich rozvojových aktivít prispievajú k napĺňaniu cieľov PHRSR obce a vstupujú do partnerstiev územnej spolupráce. Podnikateľské subjekty, združenia podnikateľských subjektov, zamestnávateľia – koordinujúce aktivity na napĺňanie cieľov PHRSR a vstupujúce do partnerstiev na mimosektorovej báze, podnikateľský subjekt – samospráva – tretí sektor. Záujmové spolky a združenia, občianske združenia – realizujúci svoje rozvojové aktivity v koordinácii s obcou Hiadel', v súlade s opatreniami a aktivitami PHRSR obce Hiadel', podporujúcimi vyvážený regionálny rozvoj územia mesta. Ostatní socio-ekonomickí partneri – podieľajúcich sa na realizovaní akčných plánov v súlade s PHRSR obce Hiadel' na roky 2021 - 2030.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie akčných plánov obce Hiadel'

Implementácia PHRSR obce Hiadel' sa bude realizovať aj prostredníctvom konkrétnych Akčných plánov. Akčné plány PHRSR by mali byť priamo napojené na rozpočet mesta a zároveň reflektujú kompetencie mesta.

Návrh systému riadenia a implementácie akčných plánov PHRSR obce Hiadel' je nasledovný:

- Obecné zastupiteľstvo monitoruje implementáciu akčných plánov obce Hiadel'. Posudzuje a schvaľuje návrhy na zmenu a doplnenie akčných plánov.
- Realizáciu konkrétnych projektov Akčného plánu obce Hiadel' budú zabezpečovať pracovníci úradu a starosta obce.
- Kontrolným orgánom budú poverené jednotlivé komisie Obecného zastupiteľstva obce Hiadel'.

Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

Výbor pre PHRSR

Poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHRSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHRSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHRSR.

Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHRSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať Opatrenia, koordinovať Opatrenia, monitorovať realizáciu Projektov, vypracovávať dopadové analýzy Projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii Projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHRSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním Projektových prostriedkov, zbierať podklady o Projektoch v rámci PHRSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHRSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHRSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHRSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. Základom nového strategického prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia pre programové obdobie 2021 - 2030 je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky intervencií. Jednotné a správne porozumenie nového výsledkovo orientovaného prístupu k politike súdržnosti EÚ je kľúčovým faktorom efektívnej prípravy a realizácie programového obdobia 2014 - 2020. Premenu plánovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov. Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je teda zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov programu a na dosahovanie cieľov programu. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie programu daný aj externými faktormi mimo dosahu programu. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny alebo výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe programu kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku a rozhodnúť, ktoré z nich budú predmetom programu. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t.j. reálneho dopadu (dosahu) programu na zmenu sociálno-ekonomickej reality možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Dopady nebudú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces učenia, zdokonaľovania a zvyšovania transparentnosti verejných politík tým, že analyzuje unikátnu špecifickú situáciu hodnoteného programu. Hľadá súvislosti, ktoré nie sú evidentné a dopady, ktoré neboli plánované, poskytuje relevantné dôkazy. Stanovenie vhodných výstupových a najmä výsledkových merateľných ukazovateľov je kľúčové, aby bolo možné merať a späťne vyhodnotiť dosahovanie plánovanej zmeny sociálno-ekonomickej reality. Výstupové merateľné ukazovatele pre všetky prioritné osi PHRSR je potrebné definovať v závislosti od plánovaných aktivít a projektov, ktoré prispievajú k dosahovaniu plánovaného výsledku. Zvoliť by mali len tie merateľné ukazovatele, ktoré vystihujú podstatu výstupov priorít a prioritných osí PHRSR. Cieľové hodnoty predstavujú kvalifikovaný odhad, ktorý môže byť v prípade potreby upravený na základe vývoja implementácie. Pri stanovovaní cieľových hodnôt je vhodné vychádzať zo skúseností s implementáciou podobných projektov v minulosti, z dostupných cenníkov, prípadne smerných ukazovateľov (tzv. benchmarkov).

Monitoring

Významným predpokladom pre úspešné napĺňanie cieľov PHRSR obce Hiadeľ je posilnenie postavenia miestnej samosprávy pri implementácii samotného programu. Zároveň je potrebné, aby miestna samospráva aktívne iniciovala vznik partnerstiev (spolupráce) s významnými socioekonomickými aktérmi pôsobiacimi na území obce. Úlohou miestnej samosprávy je pravidelné monitorovanie a

vyhodnocovanie plnenia PHRSR obce Hiadeľ. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre obec Hiadeľ vstupy pre rozhodovanie pre účely zlepšenia implementácie PHRSR, vypracovávanie priebežných správ a záverečnej správy o vykonávaní PHRSR a podklady pre rozhodovanie obecného zastupiteľstva obce Hiadeľ (napr. v súvislosti s prípadnou revíziou PHRSR). Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PHRSR v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností (definované v PHRSR obce Hiadeľ). V súvislosti s implementáciou PHRSR je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov zabezpečované, v rámci príslušných opatrení, zodpovednými projektovými manažérmi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu).

Monitorovanie na úrovni cieľov a prioritných osí PHRSR ako celku bude zabezpečovať OcÚ Hiadeľ. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie PHRSR a pre prijímanie rozhodnutí OcÚ Hiadeľ a Obecného zastupiteľstva. Zároveň sú využívané v procese hodnotenia PHRSR, resp. jeho rôznych aspektov. Monitorovanie (a následne hodnotenie) prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov.

Ciele PHRSR sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PHRSR obce Hiadeľ. Napĺňanie zadefinovaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie napĺňania cieľov PHRSR. Rámcové merateľné ukazovatele PHRSR sú uvedené na konci programovej časti PHRSR obce Hiadeľ na roky 2021 - 2030. Monitorovanie začína na najnižšom stupni – na úrovni projektu. Pre potreby monitorovania je projekt základnou jednotkou, ktorá je analyzovaná prostredníctvom relevantných zozbieraných údajov.

Hodnotenie

V súlade so systémom riadenia, definovaným v PHRSR, hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2021 - 2030) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zverejňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu až po predloženie Záverečnej správy Programu. Priebežné hodnotenia sa odporúča vykonávať raz ročne. Hodnotiace obdobie je obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného roka. Správu z hodnotenie predkladá OcÚ obecnému zastupiteľstvu obce Hiadeľ najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí príslušného hodnotiaceho obdobia. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR a priebežné správy o implementovaní PHRSR predkladané Obecnému zastupiteľstvu obce Hiadeľ. Výsledky hodnotenia sú podkladom pre rozhodnutia OcÚ a Obecné zastupiteľstvo obce Hiadeľ pri riadení realizácie PHRSR s účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k naplneniu hlavných ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR obce Hiadeľ. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR (tzv. programové obdobie). Programové obdobie začína

dňom schválenia Programu príslušným monitorovacím výborom a končí 31.12.2030. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí OcÚ Hiadeľ, ktorý ju do 6 mesiacov od ukončenia programového obdobia predkladá obecnému zastupiteľstvu.

Formulár č. R 5 - Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2021 - 2030		
Typ hodnotenia	Vykonat' prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	v roku 2029	podľa rozhodnutia obce/koordinátora PHRSR a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHRSR	v roku 2022, 2025, 2027, 2030	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	na konci programovacieho obdobia	na základe rozhodnutia starostu/primátora, kontrolného orgánu obce/mesta, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu ...

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN

Obec bude priebežne informovať o realizácii PHRSR prostredníctvom verejných zasadnutí OZ, ako aj prostredníctvom vlastnej www stránky. Na stránke sa budú priebežne publikovať schválené monitorovacie správy, ktoré boli schválené obecným zastupiteľstvom. V prípravnej fáze monitorovacej správy budú môcť zúčastnené strany pripomienkovať predkladaný materiál. Zodpovedný za pravidelné informovanie bude OcÚ Hiadeľ.

Formulár č. R 1 - Komunikačný plán pre fázu realizácie PHRSR

P. č.	Časový rámec	Miesto konania	Cieľová skupina	Forma	Téma, ciele	Vstupné údaje	Výstupy
1.	01/2022	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
2.	01/2023	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
3.	01/2024	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
4.	01/2025	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
5.	01/2026	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
6.	01/2027	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ

7.	01/2028	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
8.	01/2029	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
9.	01/2030	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ, Záverečná hodnotiaca správa

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

8 AKČNÝ PLÁN

Akčný plán je konkrétny a záväzný harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v jednotlivých oblastiach sociálno-ekonomického rozvoja, vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych nosných a podporných projektov. Akčný plán obsahuje záväzky týkajúce sa plnenia jednotlivých úloh ako aj zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie, predpokladané zdroje financovania, predpokladané objemy rozpočtov, dopad na rozpočet relevantného subjektu, ako aj stav momentálnej pripravenosti projektov. Súčasťou akčného plánu je predpokladaný časový harmonogram. Predpokladané rozpočty v pláne sú uvedené v **tis. €**.

8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer						
Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí.						
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.						
Cieľ 1.1	Finančne, legislatívne a technicky podporovať malé a stredné podnikanie zo strany obce.					
Opatrenie 1.1.1	Zakladanie a revitalizácia malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Tvorba podmienok.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	súkromný sektor	stredný	podnikateľské subjekty, obec
Opatrenie 1.1.2	Podpora rozvoja obchodných a komerčných služieb v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora zriaďovania prevádzok komerčných služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriaďovania prevádzok komerčných služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriaďovania prevádzok servisných a opravárenských služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriadenia prevádzok osobných služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.						
Cieľ 1.2	Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.					
Opatrenie 1.2.1	Rekonštrukcia areálov priemyselných zón a hospodárskych dvorov PD.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	10	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Využitie existujúcej infraštruktúry na rozvoj výrobných prevádzok, remeselná výroba, atď..	500	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty

	Revitalizácia objektov poľnohospodárskej výroby.	500	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
--	--	-----	--	-----------------	--------	------------------------

Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.						
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.					
Opatrenie 1.3.1	Zavádzanie nových technológií do súčasných výrobných prevádzok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia technológie v podnikoch výroby.	100	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy, ŠF EÚ	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty

Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.						
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.					
Opatrenie 1.4.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Osadenie fotovoltaických panelov 29 kWp (združenie 4 odberných miest do jedného).	35	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 1.1. Podpora malého a stredného podnikania zo strany obce.										
Cieľ 1.1										
Opatrenie 1.1.1										
Opatrenie 1.1.2										
Podprogram 1.2. Podpora tradičných odvetví priemyslu a poľnohospodárstva.										
Cieľ 1.2										
Opatrenie 1.2.1										
Podprogram 1.3. Podpora inovačných aktivít v podnikoch.										
Cieľ 1.3										
Opatrenie 1.3.1										
Podprogram 1.4. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.										
Cieľ 1.4										
Opatrenie 1.4.1										

8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický záměr						
Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť obce Hiadeľ. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.						
Podprogram 2.1. Komunikácie						
Cieľ 2.1	Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.					
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie (ulička Rákytie) - dĺžka 115m, šírka 3,2 m, S~370 m ² , pokládka 1 x 5 cm.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie (ulička nad KD) dĺžka 110m, šírka 3,5 m, S~400 m ² , pokládka 2 x 4 cm.	9	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia miestnej komunikácie (Ulička k ovčínu) dĺžka 230m, šírka 3,5 m, S~350+455 m ² pokládka 1/2 na 1/2; 2x4	14	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

	cm + 1x5 cm.					
	Zlepšenie bezpečnostných parametrov výjazdu na komunikáciu pred domom kultúry.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia štátnych komunikácií v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Údržba cesty III triedy.	podľa potreby	VÚC BBSK, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny	VÚC BBSK,
	Bezpečnosť premávky na ceste III. triedy – parkovanie vozidiel na krajniciach, rýchlosť jazdy.	podľa potreby	VÚC BBSK, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny	VÚC BBSK,
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Výstavba cyklotrás.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Výstavba parkovacích plôch pri futbalovom ihrisku.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Revitalizácia spevnených plôch pre účely cestovného ruchu.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba parkoviska pri pamätníku Pod Javorím.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba parkovacích plôch pre potreby obecného cintorína.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	Nízky	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia chodníka pozdĺž cesty III. triedy.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	Nízky	obec Hiadeľ
Opatrenie 2.1.6	Rekonštrukcia/výstavba mostov a lávok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	Nízky	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia premostení potoka Vážna.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 2.1.7	Úprava dopravnej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Optimalizácia dopravného a informačného značenia.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Pasportizácia dopravného značenia.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ

Podprogram 2.2. Doprava						
Cieľ 2.1	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.					
Opatrenie 2.1.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia a dostavba 2 zastávok SAD.	17	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	Vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia autobusových zastávok SAD – využívanie smart technológií (príchody a odchody autobusov),	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

	elektronické informačné tabule.				
--	---------------------------------	--	--	--	--

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 2.1. Komunikácie										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										
Opatrenie 2.1.2										
Opatrenie 2.1.3										
Opatrenie 2.1.4										
Opatrenie 2.1.5										
Opatrenie 2.1.6										
Opatrenie 2.1.7										
Podprogram 2.2. Doprava										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										

8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer						
Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.						
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.					
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba plôch IBV v lokalite Lány.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba plôch IBV v lokalite pod futbalovým ihriskom.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 3.2	Rozšírenie verejného osvetlenia.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Rozšírenie verejného osvetlenia.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Intenzifikácia verejného osvetlenia.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Revitalizácia areálu obecného cintorína.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Osadenie lavičiek a revitalizácia zelen obecného cintorína.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia budovy domu smútku.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Dostavba oplotenia obecného cintorína.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 3.4	Zásobovanie pitnou vodou.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	5	VEOLIA a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	VEOLIA a.s., obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia verejného vodovodu - ulička k ovčín.	30	VEOLIA a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	VEOLIA a.s., obec Hiadeľ

	Rekonštrukcia verejného vodovodu - centrálna a dolná časť.	30	VEOLIA a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	VEOLIA a.s., obec Hiadef
Opatrenie 3.5	Zvýšenie kapacity elektrickej rozvodnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Prepojenie elektr. siete z Medzibrodu do Hiadla, prepojenie 22kV na exist. trasu Medzibrod Moštenica - výmena vzdušného vedenia 220 kV za dvojlinku 2x400 kV pre rozvodňu Medzibrod.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.
Opatrenie 3.6	Zníženie energetickej náročnosti budov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zateplenie verejných budov a budov vo vlastníctve obce.	500	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Hiadef

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Cieľ 3										
Opatrenie 3.1										
Opatrenie 3.2										
Opatrenie 3.3										
Opatrenie 3.4										
Opatrenie 3.5										
Opatrenie 3.6										

8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer						
Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.						
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom					
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacrstvových obalov nebezpečných odpadov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
	Pokračovať v poskytovaní veľkoobjemových kontajnerov na zber objemného odpadu.	1/rok	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
	Pokračovať v zbere nebezpečných odpadov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
	Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
	Zabezpečenie nádob pre separovaný zber.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Lokalizácia čiernych skládok.	50	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Hiadef
Opatrenie 4.4	Výstavba zberného dvora.					
		Predpokladaný	Zdroje	Realizácia	Dopad na	Oprávnení

		rozpočet	financovania		rozpočet	žiadateľa
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Výstavba komunitnej kompostárne (do 5 ton).	400	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Vybudovanie zberného dvora.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Oplotenie areálu zberného dvora.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Obstaranie štiepkovača a drviča do obecnej kompostárne.	60	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Obstaranie kompostérov a veľkoobjemových kompostérov.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Obstaranie traktora s vlečkou.	70	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 4.5	Výstavba splaškovej kanalizačnej siete a ČOV.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Vybudovanie jednotnej obecnej kanalizačnej siete v rozsahu celej obce.	500	VEOLIA a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	VEOLIA a.s., obec Hiadeľ
	Výstavba a napojenie obce na ČOV.	350	VEOLIA a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	VEOLIA a.s., obec Hiadeľ
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba dažďovej kanalizácie v časti - ulička nad KD.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Cieľ 4										
Opatrenie 4.1										
Opatrenie 4.2										
Opatrenie 4.3										
Opatrenie 4.4										
Opatrenie 4.5										
Opatrenie 4.6										

8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer						
Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.						
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo						
Cieľ 5.1.	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva					
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami						
Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.					
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Údržba a dostavba existujúcej vodovodnej siete.	podľa potreby	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Hiadeľ

Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
	Revitalizácia protizáplavových opatrení na toku Vážna.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia koryt vodných tokov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	stredný	obec Hiadef
	Revitalizácia koryta vodného toku Vážna.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia protiáplavových opatrení na Hornom konci obce - 400m.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia vodnej nádrže.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Hiadef

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia						
Cieľ 5.3.	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.					
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Stav pripravenosti	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Obmedziť spaľovanie fosílnych palív.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia
	Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia						
Cieľ 5.4.	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.					
Opatrenie 5.4.1	Realizácia protieróznych opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadef
	Na rizikových lokalitách vysadiť pásy protieróznej krovinevej vegetácie.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
	Dostavba hracích a cvičebných prvkov na oddychovej zóne . Za Hrbčekom.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia priestoru Hladovská kyslá - oddychová zóna.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia priestoru vodnej nádrže - oddychová zóna.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia centrálnej zóny obce - obecný úrad.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo										
Cieľ 5.1.										
Opatrenie 5.1.1										
Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami										
Cieľ 5.2										

Opatrenie 5.2.1										
Opatrenie 5.2.2										
Opatrenie 5.2.3										
Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia										
Cieľ 5.3.										
Opatrenie 5.3.1										
Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia										
Cieľ 5.4.										
Opatrenie 5.4.1										
Opatrenie 5.4.2										

8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer						
Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.						
Podprogram 6.1. Sociálne služby						
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie terénnej sociálnej služby.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Zriadiť pobytovú sociálnu službu – zariadenie pre seniorov (kapacita 12 osôb).	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba denného stacionára.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Zabezpečenie služby donášky nákupov starším obyvateľom obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Výstavba domu seniorov a domu sociálnych služieb.	600	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Výber vhodnej alternatívy zariadenia zariadenia.	podľa potreby	-	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Zriadiť ambulantnú sociálnu službu – zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (kapacita 4 deti).	144	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Podpora mladých rodín s deťmi.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba nájomných bytov 4 b.j..	210	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 6.1.3	Marginalizované skupiny.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Dostavba núdzového bývania.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby						
Cieľ 6.2.	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru zdravotníckych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Zabezpečenie priestorov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ

Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia zdravotného strediska.	20	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Výstavba bezbariérového prístupu do zdravotného strediska.	3	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ

Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti						
Cieľ 6.3	Zlepšenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie rizikových skupín obyvateľov obce.					
Opatrenie 6.3.1	Realizácia vzdelávacích kurzov v oblasti malého podnikania.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné a personálne zabezpečenie.	podľa potreby	-	verejný, tretí sektor	nízky	obec Hiadeľ
Opatrenie 6.3.2	Podpora klientov formou individuálneho poradenstva, posudzovania individuálnych schopností a vypracovávanie individuálnych akčných plánov a rozvoj celoživotného poradenstva.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
	Personálne zabezpečenie poradenstva.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
Opatrenie 6.3.3	Podpora poradensko-vzdelávacích aktivít zameraných na získavanie sociálnych zručností pri hľadaní si zamestnania a komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorov na uskutočňovanie poradenských služieb.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.
	Personálne zabezpečenie poradenstva.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	tretí sektor	nízky	obec, n.o.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 6.1. Sociálne služby										
Cieľ 6.1										
Opatrenie 6.1.1										
Opatrenie 6.1.2										
Opatrenie 6.1.3										
Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby										
Cieľ 6.2.										
Opatrenie 6.2.1										
Opatrenie 6.2.2										
Podprogram 6.3. Služby zamestnanosti										
Cieľ 6.3										
Opatrenie 6.3.1										
Opatrenie 6.3.2										
Opatrenie 6.3.3										

8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer						
Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia materskej a základnej školy. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.						
Podprogram 7.1. Vzdelávanie						
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.					
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

	Rekonštrukcia interiérov materskej školy.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Modernizácia vnútorného vybavenia.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Revitalizácia okolia MŠ.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Zníženie energetickej náročnosti ZŠ s MŠ - LED technológie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Modernizácia tepelného hospodárstva ZŠ s MŠ.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba bezbariérového prístupu do ZŠ s MŠ.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia interiérov základnej školy.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Modernizácia vybavenia škôl a odborných učební.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

Podprogram 7.2. Šport						
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.					
Opatrenie 7.2.1	Výstavba športovej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Revitalizácia areálu futbalového ihriska.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba šatní a hygienického zázemia futbalového ihriska.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba tribúny na futbalovom ihrisku.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba priestorov rýchleho občerstvenia.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba menšej multifunkčnej športovej haly.	400	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 7.2.7	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	stredný	obec Hiadeľ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 7.1. Vzdelávanie										
Cieľ 7.1.										
Opatrenie 7.1.1										
Opatrenie 7.1.12										
Podprogram 7.2. Šport										
Cieľ 7.2.										
Opatrenie 7.2.1										
Opatrenie 7.2.2										

8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámér	
Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce tým aj na cestovný ruch.	
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra	
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrne-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.
Opatrenie 8.1.1	Revitalizácia multifunkčného kultúrneho zariadenia.

		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia a revitalizácia sály kultúrneho domu.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia elektrických rozvodov v sále kultúrneho domu.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Modernizácia vybavenia obecnej knižnice – obnova hardvéru a softvéru, zvýšenie počtu bodov pripojenia na internet pre účely čítárne.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadeľ
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zriadenie pamätného domu a TIC - drevenica.	40	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia pamätníka Pod Javorím.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
Opatrenie 8.1.3	Podpora kultúrnych podujatí v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Zavedenie tradície nových podujatí.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ
	Výstavba otvoreného priestoru pre kultúrne podujatia s javiskom.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadeľ

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie						
Cieľ 8.2	Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.					
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry						
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.					
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Hiadeľ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra										
Cieľ 8.1										
Opatrenie 8.1.1										
Opatrenie 8.1.2										
Opatrenie 8.1.3										
Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie										
Cieľ 8.2										
Opatrenie 8.2.1										

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry										
Cieľ 8.3										
Opatrenie 8.3.1										
Opatrenie 8.3.2										

8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer						
Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa stala strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky.						
Podprogram 9.1. Propagácia obce						
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.					
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Hiadef
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Hiadef
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce,	verejný sektor	nízky	obec Hiadef
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Budovanie a inštalácia tabúl informujúcich o atrakciách obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty
	Budovanie a inštalácia tabúl propagujúcich kultúrne hodnoty obce.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.						
Cieľ 9.2	Rekreačno - relaxačné zázemie obce.					
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atrakcií v obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Zostavenie publikácie o obci Hiadef.	24	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia lyžiarskeho areálu.	Podľa potreby	ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Výstavba náučného chodníka s baníckou históriou.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Výstavba náučného chodníka - tematika SNP.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Revitalizácia objektu chaty Potôčik.	31,902	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Osadenie informačnej tabule s atrakciami obce na vstupe do obce.	Podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	nízky	obec Hiadef

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.						
Cieľ 9.3	Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.					
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Hiadef

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Podprogram 9.1. Propagácia obce										
Cieľ 9.1										
Opatrenie 9.1.1										
Opatrenie 9.1.2										
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.										
Cieľ 9.2										
Opatrenie 9.2.1										
Podprogram 9.3. Cestovný ruch.										
Cieľ 9.3										
Opatrenie 9.3.1										
Opatrenie 9.3.2										

8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer						
Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na obecnom úrade. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.						
Podprogram 10.1. Administratíva						
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci					
Opatrenie 10.1.1	Modernizácia vnútorného vybavenia Obecného úradu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia vybavenia úradu.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ
	Spracovanie doplnkov územného plánu obce.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ

Podprogram 10.2. Bezpečnosť						
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.					
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Osadenie a rozšírenie kamerového systému.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	stredný	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia objektu skladu CO.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia objektu požiarnej zbrojnice	35	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	18	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ
	Rekonštrukcia verejného rozhlasu	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Hiadeľ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 10.1. Administratíva										
Cieľ 10.1.										
Opatrenie 10.1.1										
Podprogram 10.2. Bezpečnosť										
Cieľ 10.2.										
Opatrenie 10.2.1										

8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický zámer						
Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.						
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.						
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.					
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Technické zabezpečenie IS.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
	Tvorba základného SW na komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
	Zvýšenie dostupnosti signálu mobilných operátorov.	podľa potreby	podnikateľské subjekty	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Rozšírenie Wi-Fi zón (10 prístupových bodov).	15	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Hiadef
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.	2	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef
	Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.	2	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Hiadef

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.						
Cieľ 11.2	Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.					
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na získanie ECDL spôsobilosti pre pracovníkov miestnej samosprávy.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	žiadny	obec Hiadef
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.
	Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného systému.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.										
Cieľ 11.1										
Opatrenie 11.1.1										
Opatrenie 11.1.2										
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.										
Cieľ 11.2										
Opatrenie 11.2.1										
Opatrenie 11.2.2										
Opatrenie 11.2.3										

**Finančná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hiadeľ
2021 - 2030**

9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť sa bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu atď..

Formulár č. F 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

tis. €	Rok										
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Spolu
I. Hospodárska politika	114,0	395,5	558,5	558,5	463,5	181,5	18,5	18,5	0,1	0,1	2308,5
PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO.....	9,0	261,0	286,5	286,5	277,5	25,0					1145,5
PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	45,6	45,6	58,6	58,6	31,4	31,4	18,4	18,4			308,0
PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	18,8	38,5	163,5	163,5	144,8	125,0					654,0
PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	17,1	17,1	16,6	16,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	67,9
PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	18,3	27,0	27,0	27,0	8,8						108,0
PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	5,3	6,3	6,3	6,3	1,0						25,0
II. Sociálna politika	582,3	582,3	582,3	582,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	2327,0
PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTN.	357,0	357,0	357,0	357,0							1425,0
PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	193,2	193,2	193,2	193,2							773,0
PROGRAM 8. KULTÚRA	32,1	32,1	32,1	32,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	129,0
III. Environmentálna politika	488,8	589,2	629,7	629,7	140,9	45,7	5,2	0,0	0,0	0,0	2529,0
PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	488,8	488,8	529,3	529,3	40,5	40,5					2117,0
PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE		100,4	100,4	100,4	100,4	5,2	5,2				412,0
Zdroj: vlastné spracovanie											

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných Projektových zámerov v rézii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, kto by mal byť žiadateľov, určuje predpokladané časové rámce v **tis. €**.

9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Opatrenie 1.2.1	1 010	657	492	164	164	0	0	354	0
Cieľ 1.3	Vytvorenie podmienok na rozvoj inovačných aktivít v súkromných podnikoch.								
Opatrenie 1.3.1	100	50	38	13	13	0	0	50	0
Cieľ 1.4	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.								
Opatrenie 1.4.1	36	36	27	9	7	0	2	0	0
Spolu	1 146,00	743	557	186	184	0	2	404	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	9,00	9	7	2	2	0	0	0	0
2022	261,50	173	130	43	43	0	0	88	0
2023	286,50	186	139	46	46	0	0	101	0
2024	286,50	186	139	46	46	0	0	101	0
2025	277,50	177	132	44	44	0	0	101	0
2026	25,00	13	9	3	3	0	0	13	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	1146,00	743	557	186	184	0	2	404	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHKÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

OP Výskum a inovácie

PRIORITNÁ OS 2: Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Podpora investovania do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergií medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení (klastrov) a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných Projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem vrátane podnikateľských inkubátorov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.3: Vývoj a zavedenie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.4: Podpora tvorby a rozšírenia pokročilých kapacít pre rozvoj výrobkov a služieb

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.5: Podpora kapacity MSP a cieľom zapojenia do rastu a inovácií

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.6: Podpora výskumu, vývoja a osvojenia nízkouhlíkových technológií

TECHNICKÁ POMOC

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia (čl. 19)
- Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch (čl. 25)
- Investície do nových lesných technológií (čl. 27)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 2.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry								
Opatrenie 2.1.1	40	40	30	10	8	0	2	0	0
Opatrenie 2.1.3	102	102	77	26	20	0	5	0	0
Opatrenie 2.1.4	47	47	35	12	9	0	2	0	0
Opatrenie 2.1.5	50	50	38	13	10	0	3	0	0
Opatrenie 2.1.6	52	52	39	13	10	0	3	0	0
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.								
Opatrenie 2.1.1	17	17	13	4	3	0	1	0	0
Spolu	308,00	308	231	77	62	0	15	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	45,63	46	34	11	9	0	2	0	0
2022	45,63	46	34	11	9	0	2	0	0
2023	58,63	59	44	15	12	0	3	0	0
2024	58,63	59	44	15	12	0	3	0	0
2025	31,38	31	24	8	6	0	2	0	0
2026	31,38	31	24	8	6	0	2	0	0
2027	18,38	18	14	5	4	0	1	0	0
2028	18,38	18	14	5	4	0	1	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	308,00	308	231	77	62	0	15	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov s

infraštruktúrou TEN-T

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.2: Rozvoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.								
Opatrenie 3.2	10	10	8	3	2	0	1	0	0
Opatrenie 3.3	79	79	59	20	16	0	4	0	0
Opatrenie 3.4	65	65	49	16	13	0	3	0	0
Opatrenie 3.6	500	500	375	125	100	0	25	0	0
Spolu	654,00	654	491	164	131	0	33	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2021	18,75	19	14	5	4	0	1	0	0
2022	38,50	39	29	10	8	0	2	0	0
2023	163,50	164	123	41	33	0	8	0	0
2024	163,50	164	123	41	33	0	8	0	0
2025	144,75	145	109	36	29	0	7	0	0
2026	125,00	125	94	31	25	0	6	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	654,00	654	491	164	131	0	33	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

IROP je realizovaný prostredníctvom integrovaných územných stratégií, ktoré na úrovni NUTS2 zadefinujú prioritné Projektové zámery v regióne. Cieľom je dosiahnutie čo najväčších synergických efektov preinvestovaných finančných prostriedkov a predchádzanie negatívnym účinkom nekoordinovaného plánovania v ohraničenom území.

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 4.3	50	50	38	13	10	0	3	0	0
Opatrenie 4.4	1 055	1 055	791	264	211	0	53	0	0
Opatrenie 4.5	850	850	638	213	170	0	43	0	0
Opatrenie 4.6	162	162	122	41	32	0	8	0	0
Spolu	2 117,00	2 117	1 588	529	423	0	106	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH

2021	488,75	489	367	122	98	0	24	0	0
2022	488,75	489	367	122	98	0	24	0	0
2023	529,25	529	397	132	106	0	26	0	0
2024	529,25	529	397	132	106	0	26	0	0
2025	40,50	41	30	10	8	0	2	0	0
2026	40,50	41	30	10	8	0	2	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	2117,00	2117	1588	529	423	0	106	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI, RIADENIE A PREVENCIU SÚVISIACICH RIZÍK

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHKÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

INVESTIČNÁ PRIORITA 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

INVESTIČNÁ PRIORITA 6: Podpora využitia vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

PRIORITNÁ OS 4: TECHNICKÁ POMOC

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

a) Ochrana a manažment životného prostredia

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

THE INTELLIGENT ENERGY – EUROPE PROGRAMM

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR
EKO FOND
ENVIRONMENTÁLNY FOND
RECYKLAČNÝ FOND
NADÁCIA SPP
NADÁCIA ORANGE
NADÁCIA EKOPOLIS
GREENWAYS
PRIESTORY
POHODA ZA MESTOM
ZELENÉ OÁZY
GRANTOVÝ PROGRAM TESCO PRE ZDRAVŠIE MESTÁ

9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 5.2	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 5.2.2	155	155	116	39	31	0	8	0	0
Opatrenie 5.2.3	175	175	131	44	35	0	9	0	0
Cieľ 5.4.	Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami.								
Opatrenie 5.4.1	51	51	38	13	10	0	3	0	0
Opatrenie 5.4.2	31	31	23	8	6	0	2	0	0
Spolu	412,00	412	309	103	82	0	21	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2022	100,42	100	75	25	20	0	5	0	0
2023	100,42	100	75	25	20	0	5	0	0
2024	100,42	100	75	25	20	0	5	0	0
2025	100,42	100	75	25	20	0	5	0	0
2026	5,17	5	4	1	1	0	0	0	0
2027	5,17	5	4	1	1	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	412,00	412	309	103	82	0	21	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI, RIADENIE A PREVENCIU SÚVISIACICH RIZÍK

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora vyhradených investícií na prispôbenie sa zmene klímy

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHKÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

INVESTIČNÁ PRIORITA 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

INVESTIČNÁ PRIORITA 6: Podpora využitia vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

PRIORITNÁ OS 4: TECHNICKÁ POMOC

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

- a) Ochrana a manažment životného prostredia
- b) Klimatické zmeny a obnoviteľná energia

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

THE INTELLIGENT ENERGY – EUROPE PROGRAMM

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

EKOFOND

ENVIRONMENTÁLNY FOND

RECYKLAČNÝ FOND

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

GREENWAYS

PRIESTORY

POHODA ZA MESTOM

ZELENÉ OÁZY

GRANTOVÝ PROGRAM TESCO PRE ZDRAVŠIE MESTÁ

9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.								
Opatrenie 6.1.1	950,00	950	713	238	190	0	48	0	0
Opatrenie 6.1.2	355,00	355	266	89	71	0	18	0	0
Opatrenie 6.1.3	100,00	100	75	25	20	0	5	0	0
Spolu	1 428,00	1 428	1 071	357	286	0	71	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2021	357,00	357	268	89	71	0	18	0	0
2022	357,00	357	268	89	71	0	18	0	0
2023	357,00	357	268	89	71	0	18	0	0
2024	357,00	357	268	89	71	0	18	0	0
2025	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2026	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	1428,00	1428	1071	357	286	0	71	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Európsky sociálny fond 2014 – 2020

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva k národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

c) Občianska spoločnosť

DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

ŠTÁTNY FOND ROZVOJA BÝVANIA

NADÁCIA SPP
NADÁCIA ORANGE
NADÁCIA EKOPOLIS
NADÁCIA PONTIS

9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.								
Opatrenie 7.1.1	57	57	43	14	11	0	3	0	0
Opatrenie 7.1.2	91	91	68	23	18	0	5	0	0
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.								
Opatrenie 7.2.1	625	625	469	156	125	0	31	0	0
Spolu	773,00	773	580	193	155	0	39	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G			
2021	193,25	193	145	48	39	0	10	0	0
2022	193,25	193	145	48	39	0	10	0	0
2023	193,25	193	145	48	39	0	10	0	0
2024	193,25	193	145	48	39	0	10	0	0
2025	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2026	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	773,00	773	580	193	155	0	39	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Európsky sociálny fond 2014 – 2020

Integrovaný regionálny operačný program

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva k národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné
INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)
- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach: d) Rozvoj ľudských zdrojov

DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR

DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

Podprogramy Comenius, Leonardo da Vinci a sektorový program Grundtvig

PROGRAM CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA 2007 - 2013

s dôrazom na možnosti pre mestá a obce

9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno–historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.								
Opatrenie 8.1.1	66	66	50	17	13	0	3	0	0
Opatrenie 8.1.2	41	41	31	10	8	0	2	0	0
Opatrenie 8.1.3	21	21	16	5	4	0	1	0	0
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.								
Opatrenie 8.3.2	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Spolu	129,00	129	96	33	26	0	7	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	32,10	32	24	8	6	0	2	0	0
2022	32,10	32	24	8	6	0	2	0	0
2023	32,10	32	24	8	6	0	2	0	0
2024	32,10	32	24	8	6	0	2	0	0
2025	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2026	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0

2027	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	129,00	129	96	33	26	0	7	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)
- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

e) Zachovanie kultúrneho dedičstva.

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

PROGRAM EURÓPSKEJ KOMISIE KULTÚRA 2007 – 2013

1. Podpora kultúrnych Projektov
2. Podpora organizácií pôsobiach na európskej úrovni v oblasti kultúry
3. Podpora na analýzy zhromažďovanie a šírenie informácií na maximalizáciu vplyvu Projektov v oblasti kultúrnej spolupráce

DOTAČNÝ SYSTÉM MINISTERSTVA KULTÚRY SR 2012

PROGRAM 1 - OBNOVME SI SVOJ DOM

PROGRAM 2 - KULTÚRNE AKTIVITY V OBLASTI PAMÄŤOVÝCH INŠTITÚCIÍ

PROGRAM 4 – UMENIE

PROGRAM 5 - PRO SLOVAKIA

PROGRAM 6 - KULTÚRA ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽSTVA

PROGRAM 7 - NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO A KULTÚRNO-OSVETOVÁ ČINNOSŤ

PROGRAM 8 - KULTÚRNE POUKAZY

WORLD MONUMENTS FUND (SVETOVÝ PAMIAŤKOVÝ FOND)

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.								

Opatrenie 9.1.1	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Opatrenie 9.1.2	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.								
Opatrenie 9.2.1	66	66	49	16	13	0	3	0	0
Spolu	67,90	68	49	18	13	0	5	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	17,08	17	12	5	3	0	1	0	0
2022	17,08	17	12	5	3	0	1	0	0
2023	16,58	17	12	4	3	0	1	0	0
2024	16,58	17	12	4	3	0	1	0	0
2025	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2026	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2027	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,10	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	67,90	68	49	18	13	0	5	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH

Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci								
Opatrenie 10.1.1	35	35	26	9	7	0	2	0	0
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.								
Opatrenie 10.2.1	73	73	55	18	15	0	4	0	0
Spolu	108,00	108	81	27	22	0	5	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2021	18,25	18	14	5	4	0	1	0	0
2022	27,00	27	20	7	5	0	1	0	0
2023	27,00	27	20	7	5	0	1	0	0
2024	27,00	27	20	7	5	0	1	0	0
2025	8,75	9	7	2	2	0	0	0	0
2026	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	108,00	108	81	27	22	0	5	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)

OP Efektívna verejná správa (EVS)

9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.								
Opatrenie 11.1.1	21	21	16	5	4	0	1	0	0
Opatrenie 11.1.2	4	4	3	1	1	0	0	0	0
Spolu	25	25	19	6	5	0	1	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2021	5,25	5	4	1	1	0	0	0	0
2022	6,25	6	5	2	1	0	0	0	0
2023	6,25	6	5	2	1	0	0	0	0
2024	6,25	6	5	2	1	0	0	0	0
2025	1,00	1	1	0	0	0	0	0	0
2026	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2027	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2028	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2029	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
2030	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	25,00	25	19	6	5	0	1	0	0

Zdroje financovania EÚ v 2014 - 2020

OP Efektívna verejná správa (EVS)

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)

PRAVIDLÁ STRATÉGIE FINANCOVANIA ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOV A KOHÉZNEHO FONDU PRE PROGRAMOVÉ OBDOBIE 2014 – 2020

V nadväznosti na základné legislatívne východiská pre určenie stratégie financovania 2014 – 2020 sa stanovujú nasledovné pravidlá stratégie financovania 2014 – 2020:

- výška pomoci z EÚ sa pre všetky operačné programy vyjadruje k celkovým oprávneným výdavkom v zmysle čl. 110, ods. 2, písm. a) návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – KF – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – štrukturálne fondy v rámci menej rozvinutých regiónov – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – štrukturálne fondy v rámci viac rozvinutého regiónu² – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Európska územná spolupráca – programy cezhraničnej spolupráce, v ktorých SR plní úlohu riadiaceho orgánu – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % (EFRR) z celkových oprávnených výdavkov pre celé územie Slovenska, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- maximálna intenzita štátnej pomoci sa stanovuje v súlade so schémami štátnej pomoci, resp. príslušnou legislatívou EÚ;
- v prípade realizácie partnerských Projektov sa na jednotlivých partnerov vzťahujú pravidlá financovania individuálne v závislosti od typu prijímateľa, t. j. pre partnerov sa neuplatňujú pravidlá financovania platné pre vedúceho partnera;
- možnosť dobrovoľného zvýšenia podielu prijímateľa na financovaní maximálne však do výšky národných zdrojov v závislosti od kategórie regiónu. Zvýšenie miery financovania prijímateľa nad stanovenú výšku závisí len od rozhodnutia samotného prijímateľa;
- v rámci jedného Opatreniu sa počas celej doby implementácie uplatňuje jeden pomer financovania za jednotlivé zdroje

Pravidlá financovania pre prijímateľov v rámci menej rozvinutých regiónov, cieľa Európska územná spolupráca – cezhraničnej spolupráce a pre prijímateľov z Kohézneho fondu

Financovanie Projektov prijímateľa – organizácia štátnej správy

Pre prijímateľa – organizáciu štátnej správy: ústredné orgány štátnej správy, štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie (subjekt v zmysle časti 2.1 písm. a)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – organizácia štátnej správy			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	15,0 %	0,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom organizácia štátnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. a)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 % a príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 15,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – ostatné subjekty verejnej správy

Pre prijímateľa – ostatné subjekty verejnej správy: verejné vysoké školy a ďalšie subjekty, ktoré sú zapísané a zaradené v registri podľa odseku 1 § 3 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, združenia právnických osôb z verejnej správy a verejné zdravotné poisťovne okrem obcí, vyšších územných celkov a organizácií štátnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. b)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – ostatné subjekty verejnej správy			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak sú prijímateľom ostatné subjekty verejnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. b)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – obec / vyšší územný celok

Pre prijímateľa – obec / vyšší územný celok, príp. rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie zriadené obcou / vyšším územným celkom (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. c) a d)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – obec / vyšší územný celok			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom obec / vyšší územný celok, **PRÍPADNE ROZPOČTOVÁ ORGANIZÁCIA ALEBO PRÍSPĚVKOVÁ ORGANIZÁCIA ZRIADENÁ OBCOU / VYŠŠÍM ÚZEMNÝM CELKOM** (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. c) a d)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – mimovládna/nezisková organizácia

Pre prijímateľa – mimovládne organizácie/neziskové organizácie (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. e)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – mimovládna/nezisková organizácia			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom mimovládna organizácia, prípadne nezisková organizácia (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. e)), výška pomoci z EFRR, ESF alebo KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

Financovanie Projektov prijímateľa zo súkromného sektora mimo schém štátnej pomoci

Pre prijímateľa, na ktorého sa nevzťahujú pravidlá financovania podľa časti 3.2.1.1, 3.2.1.2, 3.2.1.3, 3.2.1.4, 3.2.1.6 a 3.1.2.7 (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. f)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – súkromný sektor mimo schém štátnej pomoci			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	5,0 %	10,0 %	100,0 %

V danom prípade platí, že výška pomoci z EFRR, ESF alebo KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 5,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 10,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

Financovanie Projektov prijímateľa v rámci schém štátnej pomoci

Pre prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status, v rámci schém štátnej pomoci (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. h)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – v rámci schém štátnej pomoci ⁸			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
x,x %	0,0 %	y,y %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom podnik vykonávajúci hospodársku činnosť podľa čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. h)), podiel prijímateľa sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou v príslušnej schéme štátnej pomoci.

Financovanie Projektov prijímateľa v rámci schém pomoci de minimis

Pre prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status v rámci schém pomoci de minimis (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. g)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – v rámci schém pomoci de minimis			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
x,x %	y,y %	z,z %	100,0 %

Podiel prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status v rámci schém pomoci de minimis (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. g)) sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou riadiacim orgánom v príslušnej schéme pomoci de minimis. V prípade, ak intenzita pomoci de minimis stanovená riadiacim orgánom presahuje maximálnu výšku finančnej pomoci z EÚ, bude tento rozdiel dofinancovaný zo štátneho rozpočtu.

Pravidlá financovania pri implementácii finančných nástrojov

Európska komisia v súvislosti so snahou čo najefektívnejšie využívať prostriedky EÚ, odporúča v rámci programového obdobia 2014 – 2020 okrem priamej formy pomoci, využívať predovšetkým finančné nástroje.

Slovenská republika plánuje výraznejšie využívať finančné nástroje v rámci všetkých fondov. Nenávratný finančný príspevok by sa mal používať predovšetkým tam, kde sa vytvára verejný statok a tam, kde z dôvodu vzniku negatívnych externalít a neschopnosti internalizovať celý zisk dochádza k zlyhaniu trhu. Verejné zdroje podporia takéto aktivity tak, aby sa ich úroveň priblížila spoločenskému optimu. Preto by mala byť podpora komerčných Projektov, rizikových Projektov a Projektov generujúcich príjmy zabezpečená formou finančných nástrojov a to v tých oblastiach, ktoré budú určené na základe vykonanej ex-ante analýzy pre finančné nástroje v súlade s čl. 32 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020⁴. Finančné nástroje môžu byť zriadené na úrovni EÚ, riadené priamo alebo nepriamo Európskou komisiou alebo tradičnej báze, teda na národnej, regionálnej, nadnárodnej alebo cezhraničnej úrovni, riadené priamo alebo v rámci zodpovednosti riadiaceho orgánu.

Pre určenie participácie národných zdrojov v prípade subjektu implementujúceho finančný nástroj sa stanovujú nasledovné pravidlá v prípade:

- menej rozvinutých regiónov a Kohézneho fondu:

výška pomoci z EÚ sa stanovuje vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov;
podiel národných zdrojov sa stanovuje vo výške 15,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

- viac rozvinutých regiónov:

výška pomoci z EÚ sa stanovuje vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov;
podiel národných zdrojov sa stanovuje vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

V prípade využitia možnosti vytvorenia samostatnej prioritnej osi na účely implementovania niektorého z finančných nástrojov, sa v závislosti od zapojenia súkromných zdrojov znižuje podiel národných verejných zdrojov na spolufinancovaní.

V rámci národných zdrojov sa v závislosti od výšky zapojenia súkromných zdrojov, či už na úrovni fondu fondov, na úrovni finančného nástroja alebo na úrovni konečných prijímateľov, adekvátne znižuje podiel národných verejných zdrojov.

Stratégia financovania Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka pre programové obdobie 2014 – 2020

Stratégia financovania stanovuje maximálnu výšku podpory z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a miery národného spolufinancovania v rámci menej rozvinutých regiónov a ostatných regiónov pri financovaní opatrení Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020.

V Slovenskej republike je z EPFRV implementovaný jeden Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 pre celé územie SR.

Pravidlá Stratégie financovania Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka pre programové obdobie 2014 – 2020

V nadväznosti na vyššie uvedené legislatívne východiská sa pre jednotlivé kategórie prijímateľov stanovujú nasledovné pravidlá financovania:

- výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 75 % z celkových oprávnených verejných výdavkov v rámci menej rozvinutých regiónov a 53 % z celkových oprávnených verejných výdavkov v rámci ostatných regiónov;
- k podielu EPFRV je priradené spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu v stanovenom pomere v závislosti od intenzity verejnej pomoci platnej pre príslušné opatrenie;
- uplatňuje sa kombinácia výšky podpory z EPFRV a výšky verejnej pomoci;
- zohľadňujú sa špecifiká pre každé opatrenie individuálne a to vo vzťahu k oprávnenému prijímateľovi, mieram spolufinancovania a kategórii regiónu,

Financovanie operácií prijímateľa v opatrení č. 1, opatrení č. 2, podopatrení č. 3.3, opatrení č. 4, podopatrení č. 5.1, podopatrení č. 5.2, opatrení č. 6, podopatrení č. 7.1, opatrení č. 8, opatrení č. 9, opatrení č. 10, opatrení č. 11, opatrení č. 12, opatrení č. 13, opatrení č. 14 a opatrení č. 15

Pre prijímateľa v rámci:

- opatrenia č. 1: poskytovateľa prenosu vedomostí a zručností;
- opatrenia č. 2: poskytovateľa poradenskej služby - certifikovaného poradcu, poskytovateľa vzdelávania, ktorý musí mať primerané zdroje v podobe kvalifikovaných zamestnancov, ktorí sa pravidelne vzdelávajú v oblastiach poskytujúcich poradenské služby;
- podopatrenia č. 3.3:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a obce (miestna územná samospráva);

- opatrenia č. 4:

skupinu poľnohospodárov v prípade kolektívnych investícií vykonávaných viac ako jedným poľnohospodárom a tieto prinášajú synergický efekt, verejný subjekt, ak preukáže prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej výroby;

- podopatrenia č. 5.1: poľnohospodárskeho podnikateľa, tzn. fyzickú alebo právnickú osobu (mikropodniky a malé podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku a spĺňa kritériá stanovené vo vzťahu k veku a profesijnému zameraniu;
- podopatrenia č. 5.2: právnické osoby alebo fyzické osoby (mikropodniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES);
- opatrenia č. 6: obec definovanú v územnej koncentrácii ako vidiecka obec vidiek 1 a vidiek 2 s výnimkou obcí so štatútom mesta; združenia obcí;
- podopatrenia č. 7.1: obhospodarovateľa lesa v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch – súkromní a verejní správcovia lesov a iné subjekty súkromného práva a verejné subjekty a ich združenia;
- opatrenia č. 8, 9, 10, 11, 12: fyzickú a právnickú osobu podnikajúcu v poľnohospodárskej prvovýrobe;
- opatrenia č. 10: súkromných vlastníkov lesa a ich združení s právnu subjektivitou;
- opatrenia č. 13: najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je:

medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a v lesnom hospodárstve na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií, zameraná na zriadenie a prevádzku operačných skupín EIP pre produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva uvedených v čl. 62 návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV;

- opatrenia č. 14:

verejno-súkromné partnerstvá v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov;

MAS (verejno-súkromné partnerstvá v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov schválené riadiacim orgánom, t. j. ktorým riadiaci orgán udelil štatút MAS)

- opatrenia č. 15:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,

Pôdohospodársku platobnú agentúru,

Národnú sieť rozvoja vidieka

sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	

75,0 %	25,0 %	0,0 %	100,0 %
---------------	---------------	--------------	----------------

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daných opatrení a podopatrení, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených verejných výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 75,0 % a príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 25,0 %.

Financovanie operácií prijímateľa v podopatrení č. 3.1, 3.2 a podopatrení 5.3

Pre prijímateľa v rámci:

- podopatrenia č. 3.1: fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe;
- podopatrenia č. 3.2: fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby (okrem rybích produktov), resp. v prípade investícií do využívania obnoviteľných zdrojov energie sú prijímateľmi fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby;
- podopatrenia 5.3:

poľnohospodárov alebo členov poľnohospodárskej domácnosti podnikajúcich v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej výroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30 % (činnosť č. 1) a fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov a ich združení, obcí a ich združení, cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním (činnosť č. 2) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
37,5 %	12,5 %	50,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daných podopatrení, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 37,5 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 12,5 % a príspevok prijímateľa vo výške 50,0 %.

V uvedenom prípade platia výnimky pre zvýšenie intenzity verejnej pomoci podľa časti 6.1.

Financovanie operácií prijímateľa v opatrení č. 4

Pre prijímateľa v rámci opatrenia č. 4: poľnohospodára: právnickú alebo fyzickú osobu podnikajúcu v poľnohospodárskej prvovýrobe sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
60,0 %	20,0 %	20,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daného opatrenia, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 60,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 20,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 20,0 %.

Financovanie operácií prijímateľa v podopatrení č. 7.2

Pre prijímateľa v rámci:

- podopatrenia č. 7.2:

fyzické a právnické osoby (obce, mikropodniky, malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov a ich združení, obcí a ich združení, cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním,

fyzické a právnické osoby (mikropodniky, malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) poskytujúce služby v lesníctve a ťažbe dreva za predpokladu poskytnutia týchto služieb subjektom uvedeným predchádzajúcej odrážke sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
48,75 %	16,25 %	35,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daného podopatrenia, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 48,75 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 16,25 % a príspevok prijímateľa vo výške 35,0 %.

FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHRSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu

realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných Projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

10 ZÁVER

PHRSR obce Hiadeľ je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva podľa potreby.

Predmetný PHRSR obce Hiadeľ bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

..... UMZ č.

.....
pečiatka obce

.....
starosta obce

11 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Partnerská dohoda 2021 - 2027
2. Zmluva o fungovaní Európskej únie
3. Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (1994)
4. Kjótsky protokol k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy (1997)
5. Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj
6. Ciele politiky EÚ v programovom období 2021 – 2027
7. Národný program reforiem Slovenskej republiky (2018, 2019, 2020)
8. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024
9. Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (2017)
10. Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 – v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
11. Národný infraštruktúrny plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030, (2017) 11
12. Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
13. Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 (2016)
14. Akčný plán rozvoja elektromobility v Slovenskej republike (2019)
15. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
16. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
17. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“
18. RIÚS BBSK 2014-2020
19. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR BBSK),
20. Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010,
21. Národný program reforiem, máj 2012,
22. Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
23. Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
24. Program odpadového hospodárstva na roky 2011 - 2015,
25. Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020
26. Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 na roky 2011 – 2015
27. 2. etapa Programu podpory zdravia znevýhodnených komunit na Slovensku na roky 2009 – 2015
28. Konceptia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania
29. Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
30. Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
31. Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
32. CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
33. CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
34. CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
35. CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
36. CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
37. CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
38. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
39. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
40. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ Národný strategický referenčný rámec 2007-2013.
41. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja.
42. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.
43. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.
44. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.
45. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.
46. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
47. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov.
48. VEDA. Encyklopédia Slovenska. VI zv. Veda, Bratislava, 1982.
10. JAROŠ, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes. Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodních věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971.
11. LUKNIŠ, M. A KOL. Slovensko – Príroda. Vyd. Obzor, Bratislava, 1972.
12. MAZÚR, M., LUKNIŠ, M. Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30, 2, Bratislava, 1978.
13. UPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2004.
14. Interné materiály obce Hiadeľ.
15. Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV , Editori: Mgr. Lubomír Faltán, CSc., Doc. PhDr. Ján Pašiak, PhD. 2004, 88 s.
16. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.
17. STREDOSLOVENSKE VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník IV. Bratislava. 1961.
18. STREDOSLOVENSKE VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník XI. Bratislava. 1972.
19. BIELY, A. et al. Geologická stavba. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
20. LUKNIŠ, M. Reliéf. In LUKNIŠ, M. et al. Slovensko 2 : Príroda. 1972.
21. HRAŠNA, M., KLUKANOVA, A. Inžinierskogeologická rajonizácia. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
22. MAZÚR, E., LUKNIŠ, M.. Geomorfologické jednotky. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
23. MAZÚR, E., ČINČURA, J., KVITKOVIČ, J. Geomorfológia. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
24. <http://www.statistics.sk/mosmis/run.html>

25. <http://www.fns.uniba.sk/zp/knihy/index.htm>
26. Jozef Jakál, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovensko KRASOVÉ FORMY A ICH VÄZBA NA VLASTNOSTI RELIEFU A KLÍMY V ZÁPADNÝCH KARPATOCH
27. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/cernozem.htm>
28. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/fluvizem.htm>
29. <http://web.tuke.sk/fberg-kgp/spis/geologia.htm>
30. <http://oldwww.fns.uniba.sk/~krg/prilohy/kgamr/2004/podnedruhy1.htm>
31. Nábělek, F. (1979): Encyklopédia Slovenska, SAV, Bratislava
32. Kolektív, 2000: Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska. VÚPOP, Societas
33. Pedologica Slovaca, Bratislava, s. 74
34. Mazúr, E. (1980): Atlas SSR, SAV, Bratislava - kapitola pôdy
35. Minár, J. a kolektív (2001): Geografické spektrum 3. PRIF UK Bratislava
36. <http://www.mineraly.sk/files/hor/spras.htm>
37. Bizudová, M. 1993. Geomorfológia. 1. vyd. Bratislava: UK Bratislava, 1993. 228 s. -
38. Lukniš, M. 1972. Slovensko príroda. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1972. 920 s. -
39. Ciesarik, M. 1994. Geológia. Vysokoškolské skriptá. 1. vyd. Ž. n. Hronom: LF: Katedra prírodného prostredia, 1994. 255 s. ISBN 80-228-0345-6 -
40. Čerman, R. 2003. Zemepisný atlas SR. 1. vyd. Bratislava: Mapa Slovakia Bratislava, s.r.o. , 2003. 96 s. ISBN 80-8067-006-4 -
41. Kolník P., 2001, Cestovný lexikón Slovenskej republiky, Bratislava, Vydavateľstvo Astor Slovakia, 212,
42. Plesník P., a kol. 1989, Malá slovenská vlastiveda, Bratislava, Vydavateľstvo Obzor, 91, 135, 222, 223,
43. www.statistics.sk
44. Jurko, A., 1958: Pôdne ekologické pomery a lesné spoločenstvá Podunajskej nížiny. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 264 s.
45. Lukniš, M. (ed.), Bako, J., Berta, J., Ferianc, O., Feriancová-Masárová, Z., Fusán, O., Futák, J., Hejný, S., Jurko, A., Kurpelová, M., Mičian, L., Michalko, J., Petrovič, Š., Schmidt, Z., Šimo, E., Vilček, F., Zaťko, M., 1972: Slovensko 2. Príroda. Obzor, Bratislava, 920 s.
46. Lukniš, M., Plesník, P., 1961: Nížiny, kotliny a pohoria Slovenska. Osveta, Bratislava, s. 7-50.
47. Mazúr, E., Lukniš, M., 1980: Geomorfologické jednotky. In: Mazúr, E. et al., 1980: Atlas SSR. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, s. 55.
48. Michalko, J., Magic, D., Berta, J., 1986: Geobotanická mapa ČSSR, textová časť. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 160 s.
49. Plesník, P. et al., 1989: Malá slovenská vlastiveda. Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, s. 296-297.
50. Ružičková, H., Halada, L., Jedlička L., Kalivodová, E., 1996: Biotopy Slovenska. Ústav krajinnnej ekológie Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 104 - 109.
51. Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
52. Vyhláška MŽP SR č. 492/2006 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
53. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.
54. Slovensko II. (Príroda), kol. autorov, Obzor Bratislava, 1972
55. www.krasy-slovenska.sk
56. Alojz Čaputa, Juraj Holčík a kol., 1982, www.szap.sk,
57. <http://svosmo.edupage.org/about/?subpage=1&>
58. http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261
59. <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>
60. <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>
61. <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>
62. NSRR, 2011
63. <http://www.soprs.sk/>
64. naseobce.sk
65. Štatistický úrad, DataCubes,
66. Encyklopédia Slovenska, Veda 1983.,
67. Kraje a okresy Slovenska, Q111 1997.,
68. Komplexná charakteristika a hodnotenie vplyvov na ŽP vrátane zdravia, 2008
69. <http://www.soprs.sk/natura/>
70. <http://www.sodbtn.sk/>
71. <https://sk.wikipedia.org/wiki/>
72. www.agro-poradenstvo.sk, 12.8.2009
73. <https://sk.wikipedia.org/wiki/Hiade%C4%BE>
74. <http://naucechodniky.eu/turisticko-naucny-chodnik-hiadelskou-dolinou/>
75. <https://www.hiadel.sk>
76. ÚPN 2014
77. PHSR 2014 - 2020
78. https://sk.wikipedia.org/wiki/Starohorsk%C3%A9_vrchy
79. https://sk.wikipedia.org/wiki/Hiade%C4%Besk%C3%A9_sedlo
80. http://www.mineraly.sk/files/lok/301-400/302_slovgeo_n_tatry.htm
81. <http://www.podnemapy.sk>
82. <https://sk.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1%C5%BEna>
83. ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, 2009
84. http://www.napant.sk/nch/nch_don1.htm
85. <http://www.bikemap.net/en/r/3027780/#11.38/48.8215/19.306>

86. <https://trip.slovakia.travel/>, <https://www.bikemap.net>
87. KPSS, 2019
88. ORSR, 2021,
89. <http://naucechodniky.eu/>
90. <http://www.slovenskalupca.sk/organizacie/sluzby/policia/>

Zoznam skratiek

PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
OcÚ	obecný úrad
OZ	obecné zastupiteľstvo
PD	partnerská dohoda
M	ÚSES - miestny územný systém ekologickej stability
PZI	priame zahraničné investície
RO	rozpočtové organizácie
KZ	kód zdroja

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
Obce Hiadeľ
Programovacie obdobie 2021 - 2030
2021**

SCARABEO-SK ,s.r.o., Povstalecká cesta 16, 974 09 Banská Bystrica

e-mail: hronec.scarabeus@gmail.com
tel.: 0907 439 224